

Miljöbalken och EU:s kemikalielagstiftning m.m.

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken och att riksdagen avslår motioner från den allmänna motionstiden 2015/16 om kemikalielagstiftningen.

Bakgrunden till de lagändringar som föreslås är att kemikalielagstiftningen i allt väsentligt nu finns i EU-förordningar. Ändringarna motiveras av EU-förordningarna om bekämpningsmedel (biocidprodukter och växtskyddsmedel), om klassificering och märkning av ämnen och blandningar och om fluorerade växthusgaser. Kraven i EU-förordningarna innebär att bestämmelser om produktinformation och godkännande av bekämpningsmedel behöver tas bort i 14 kap. miljöbalken. Vidare behöver straffbestämmelser införas i 29 kap. miljöbalken för överträdelse av EU-förordningen om biocidprodukter samt för överträdelse av EU-förordningen om fluorerade växthusgaser. För mark- och miljödomstolarnas hantering av mål om fördelning av kostnader för tester som behöver göras enligt EU-förordningarna om bekämpningsmedel föreslås en ny förumbestämmelse i 21 kap. miljöbalken. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2016. Två följdmotioner har väckts med anledning av propositionen.

Motionsyrkandena från den allmänna motionstiden gäller bl.a. frågor om giftfri miljö för barn, ekonomiska styrmedel, tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen, farliga ämnen, utfasning av mikroplaster och fossilbaserade plaster, EU:s strategi om hormonstörande ämnen, högfluorerade ämnen och kemikaliepolitik på EU-nivå och internationell nivå. Motionsyrkandena avstyrks, i huvudsak med hänvisning till pågående arbete.

I betänkandet finns 15 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:160 Miljöbalken och EU:s kemikalielagstiftning.

Två yrkanden i följdmotioner.

Cirka 50 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Bakgrund	7
Propositionens huvudsakliga innehåll	8
Utskottets överväganden	9
Förslag till lag om ändring i miljöbalken	9
Utgångspunkter för och inriktning av kemikaliepolitiken	11
Giftfri förskola, skola och vardag för barn	13
Ekonomiska styrmedel	24
Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m.	26
Farliga ämnen, inklusive plast	33
EU:s strategi om hormonstörande ämnen	42
Genomförande av proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken	45
Stärkt kemikaliearbete	48
Högfluorerade ämnen	53
Övrigt	56
Motioner som bereds förenklat	59
Reservationer	61
1. Giftfri förskola och skola, punkt 2 (C, KD)	61
2. Giftfri vardag för barn, punkt 3 (C)	61
3. Giftfri vardag för barn, punkt 3 (V)	62
4. Giftfri vardag för barn, punkt 3 (KD)	63
5. Ekonomiska styrmedel för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, punkt 4 (M, C, L, KD)	64
6. Ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken, punkt 5 (M)	65
7. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 6 (M, SD)	66
8. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 6 (C)	67
9. Utfasning av plaster, punkt 8 (C)	68
10. EU:s strategi om hormonstörande ämnen, punkt 9 (M, C, L, KD)	69
11. Genomförande av proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken, punkt 10 (M, C, L, KD)	69
12. Stärkt kemikaliearbete, punkt 11 (M)	70
13. Stärkt kemikaliearbete, punkt 11 (C)	71
14. Samverkan för en giftfri miljö, punkt 13 (C)	71
15. Kemikaliers kombinationseffekter, punkt 14 (M)	72
Särskilt yttrande	74
Motioner som bereds förenklat, punkt 15 (M, C, L, KD)	74
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	75
Propositionen	75
Följdmotionerna	75
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	75
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	81

Bilaga 3

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	99
---	----

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

- 1. Förslag till lag om ändring i miljöbalken**
Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:160.
- 2. Giffri förskola och skola**
Riksdagen avslår motionerna
2015/16:575 av Åsa Westlund (S),
2015/16:1586 av Jonas Eriksson (MP) yrkandena 1–3,
2015/16:1935 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 14 och
2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 8 i denna del.
Reservation 1 (C, KD)
- 3. Giffri vardag för barn**
Riksdagen avslår motionerna
2015/16:278 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 3 och 4,
2015/16:577 av Åsa Westlund (S),
2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 8 i denna del och
2015/16:2980 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.
Reservation 2 (C)
Reservation 3 (V)
Reservation 4 (KD)
- 4. Ekonomiska styrmedel för att uppnå miljö kvalitetsmålet
Giffri miljö**
Riksdagen avslår motion
2015/16:1362 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, FP, KD) yrkande 9.
Reservation 5 (M, C, L, KD)
- 5. Ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken**
Riksdagen avslår motion
2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 8.
Reservation 6 (M)
- 6. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m.**
Riksdagen avslår motionerna
2015/16:299 av Betty Malmberg (M),
2015/16:1552 av Hans Rothenberg (M),
2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 6,
2015/16:3394 av Kristina Yngwe m.fl. (C) och
2015/16:3395 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M).
Reservation 7 (M, SD)

*Reservation 8 (C)***7. Farliga ämnen i livsmedelsförpackningar och plast**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:574 av Åsa Westlund (S) och

2015/16:1016 av Kristina Nilsson och Eva Sonidsson (båda S).

8. Utfasning av plaster

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:818 av Åsa Westlund och Lena Hallengren (båda S) yrkande 2 och

2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 20 och 21.

*Reservation 9 (C)***9. EU:s strategi om hormonstörande ämnen**

Riksdagen avslår motion

2015/16:1362 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, FP, KD) yrkande 11 i denna del.

*Reservation 10 (M, C, L, KD)***10. Genomförande av proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1362 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, FP, KD) yrkande 12 och

2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 9.

*Reservation 11 (M, C, L, KD)***11. Stärkt kemikaliarbete**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 4–6 och

2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 3.

*Reservation 12 (M)**Reservation 13 (C)***12. Högfluorerade ämnen**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2540 av Magnus Manhammar (S).

13. Samverkan för en giftfri miljö

Riksdagen avslår motion

2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 12.

*Reservation 14 (C)***14. Kemikaliers kombinationseffekter**

Riksdagen avslår motion

2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 7.

*Reservation 15 (M)***15. Motioner som bereds förenklad**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 7 juni 2016

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtlér (M), Isak From (S), Johan Hultberg (M), Maria Strömkvist (S), Martin Kinnunen (SD), Jan-Olof Larsson (S), Gunilla Nordgren (M), Anders Forsberg (SD), Lars Tysklind (L), Jens Holm (V), Lars-Axel Nordell (KD), Marianne Pettersson (S), Johan Büser (S), Jesper Skalberg Karlsson (M) och Emma Nohrén (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens proposition 2015/16:160 Miljöbalken och EU:s kemikalielagstiftning och två följdmotioner med sammanlagt två yrkanden. Därutöver behandlar utskottet 49 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015/16. De allmänna motionerna tar upp frågor som rör en giftfri miljö för barn, ekonomiska styrmedel, tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen, farliga ämnen i livsmedelsförpackningar och plaster, utfasning av plaster, EU:s strategi om hormonstörande ämnen, genomförande av proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag, internationellt kemikaliearbete, miljömål i EU för en giftfri vardag, samverkan för en giftfri miljö, ämnen på kandidatlistan för Reach, högfluorerade ämnen och kemikaliers kombinationseffekter. Ett antal motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförslagen redovisas i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Lagförslaget har behandlats av Lagrådet, och regeringen har följt Lagrådets förslag.

Regeringens skrivelse 2015/16:169 Giftfri vardag överlämnades till riksdagen den 4 maj 2016 och kommer att behandlas av riksdagen under riksmötet 2016/17.

Vid kammarens sammanträde den 24 november 2015 anmäldes att Folkpartiet liberalerna beslutat att byta partinamn till Liberalerna, med förkortningen (L).

I betänkandet finns 15 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Bakgrund

Europaparlamentet och rådet beslutade den 22 maj 2012 förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter (EU:s biocidförordning). Förordningen har ändrats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 334/2014 av den 11 mars 2014 om ändring av förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, vad gäller vissa villkor för tillträde till marknaden.

Den 16 april 2014 beslutade Europaparlamentet och rådet en ny förordning om fluorerade växthusgaser, förordning (EU) nr 517/2014 om fluorerade växthusgaser och om upphävande av förordning (EG) nr 842/2006 (EU:s förordning om fluorerade växthusgaser). Förordningen, som ska tillämpas

fr.o.m. den 1 januari 2015, ersätter Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 om vissa fluorerade växthusgaser.

Miljödepartementet har tagit fram en promemoria med förslag till ändringar i miljöbalken med anledning av EU:s biocidförordning och förslag till anpassningar av bestämmelser i miljöbalken med anledning av EU:s växtskyddsmedelsförordning, förordning (EG) nr 1107/2009, och förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av farliga ämnen och blandningar (Regeringskansliets dnr M2013/00053/R). Naturvårdsverket har tagit fram en promemoria med förslag till ändringar i 29 kap. miljöbalken (straffbestämmelser och förverkande) med anledning av att EU:s förordning om fluorerade växthusgaser har börjat gälla.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar som bör göras i miljöbalken med anledning av att kemikalieregleringen i allt väsentligt nu finns i EU-förordningar. Ändringarna motiveras av EU-förordningarna om bekämpningsmedel (biocidprodukter och växtskyddsmedel), om klassificering och märkning av ämnen och blandningar och om fluorerade växthusgaser. Kraven i EU-förordningarna innebär att bestämmelser om produktinformation och godkännande av bekämpningsmedel behöver tas bort i 14 kap. miljöbalken. Vidare behöver straffbestämmelser införas i 29 kap. miljöbalken för överträdelser av EU-förordningen om biocidprodukter samt för överträdelser av EU-förordningen om fluorerade växthusgaser. För mark- och miljödomstolarnas hantering av mål om fördelning av kostnader för tester som behöver göras enligt EU-förordningarna om bekämpningsmedel föreslås en ny forumbestämmelse i 21 kap. miljöbalken.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2016.

Utskottets överväganden

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.

Propositionen

Regeringen föreslår att det i miljöbalken tydliggörs att bestämmelserna i 14 kap. kompletterar EU-förordningar på området. Av bestämmelserna i 14 kap. miljöbalken kan det i dag inte utläsas att kapitlet endast utgör en liten del av de materiella reglerna på kemikalieområdet. Det bör framgå av kapitlet att det finns regler på kemikalieområdet också i direktverkande EU-förordningar.

Uttrycken kemiska och biologiska bekämpningsmedel i 14 kap. miljöbalken föreslås tas bort. I stället införs en förklaring att med ordet bekämpningsmedel avses växtskyddsmedel enligt definitionen i artikel 2.1 i EU:s växtskyddsmedelsförordning, biocidprodukter enligt definitionen i artikel 3.1 a i EU:s biocidförordning och biotekniska organismer som har framställts i bekämpningssyfte. Vidare införs det en förklaring av vad som menas med ordet bekämpningssyfte. Även bestämmelserna om godkännande av bekämpningsmedel i 14 kap. miljöbalken föreslås tas bort.

Vidare föreslås i propositionen att bestämmelsen i 14 kap. 5 § miljöbalken ändras så att den avser användning i bekämpningssyfte av kemiska produkter och biotekniska organismer som inte är bekämpningsmedel.

Regeringen föreslår att bestämmelserna i 14 kap. 15–17 §§ miljöbalken om reklam för biocidprodukter och ämnen tas bort. Bestämmelserna genomför artiklar i EU-direktiv som antingen upphört att gälla eller ersatts av EU-förordningar och bör därför tas bort.

Vidare föreslås att bestämmelsen om dispens från krav i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach) och inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet (Reachförordningen) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP-förordningen) om det behövs med hänsyn till totalförsvarets intressen tas bort. I Reachförordningen, CLP-förordningen och EU:s biocidförordning finns bestämmelser som ger medlemsstaterna rätt att göra undantag från förordningarna när det är nödvändigt på grund av försvarsintressen.

Regeringen föreslår att en ny bestämmelse införs i 21 kap. 1 § miljöbalken med innebörden att mark- och miljödomstolen som första instans prövar mål om fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt

artikel 63.3 i EU:s biocidförordning eller artikel 62.6 i EU:s växtskyddsmedelsförordning.

Regeringen gör bedömningen att överträdelser av EU:s biocidförordning bör vara kriminaliserade i samma utsträckning som överträdelser av nu gällande regler om biocidprodukter. Straffbestämmelserna bör överensstämja med dem som gäller för överträdelser av EU:s växtskyddsmedelsförordning.

I propositionen föreslår regeringen att man i följande fall döms för miljöfarlig kemikaliehantering till böter eller fängelse i högst två år:

- Den som med uppsåt eller av oaksamhet använder en biocidprodukt utan att följa de bestämmelser och villkor som följer av märkningen enligt vad som krävs i artikel 17.5 i EU:s biocidförordning.
- Den som är innehavare av ett produktgodkännande för en produkt som allmänheten har tillgång till och med uppsåt eller av oaksamhet inte ser till att produkten innehåller beståndsdelar som avskräcker från konsumtion enligt vad som krävs i artikel 69.1 andra stycket andra meningen i EU:s biocidförordning.
- Den som med uppsåt eller av oaksamhet släpper ut en vara som har behandlats med en biocidprodukt på marknaden utan att följa en skyldighet i artikel 58.2 i EU:s biocidförordning.

Vidare föreslås att den som med uppsåt eller av oaksamhet lämnar en oriktig uppgift, som från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt har betydelse för en myndighets prövning eller tillsyn, i en ansökan, anmälan eller annan handling som ska ges in till en myndighet enligt artikel 20 i EU:s biocidförordning döms för försvårande av miljökontroll till böter eller fängelse i högst två år. Ett likadant straffansvar gäller för den som i fråga om en godkänd biocidprodukt inte lämnar sådan information om produkten som krävs enligt artikel 47.1 i förordningen.

Regeringen föreslår även att den som med uppsåt eller av oaksamhet bryter mot artikel 58.3 eller 69.2 i EU:s biocidförordning genom att inte märka eller felaktigt märka en behandlad vara eller en biocidprodukt döms för bristfällig miljöinformation till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma gäller den som inte lämnar produktinformation som uppfyller kraven i artikel 72. Regeringen bedömer att en överträdelse av artikel 58.5, som innebär en skyldighet att på en konsuments begäran lämna information om biocidbehandling av en behandlad vara, har inte ett så högt straffvärde att en straffsanktion är motiverad.

I propositionen föreslås även att den döms till böter som med uppsåt eller av oaksamhet tillhandahåller eller använder en biocidprodukt som är godkänd i ett annat land i EU men inte i Sverige utan att biocidprodukten omfattas av sådant parallellhandeltillstånd som avses i artikel 53 i EU:s biocidförordning.

Regeringen bedömer att överträdelser av EU:s förordning om fluorerade växthusgaser bör vara kriminaliserade i samma utsträckning som överträdelser av den tidigare gällande förordning (EG) nr 842/2006. I propositionen föreslår

regeringen att man i följande fall döms för miljöfarlig kemikaliehantering till böter eller fängelse i högst två år:

- Den som i fråga om skyldighet att vidta åtgärder för att hindra eller åtgärda läckage av fluorerade växthusgaser med uppsåt eller av oaksamhet bryter mot artikel 3.2 eller 3.3 första stycket i EU:s förordning om fluorerade växthusgaser.
- Den som i fråga om skyldighet att se till att återvinning av fluorerade växthusgaser utförs av certifierad eller lämpligt utbildad personal med uppsåt eller av oaksamhet bryter mot artikel 8.1 eller 8.3 i EU:s förordning om fluorerade växthusgaser.
- Den som med uppsåt eller av oaksamhet bryter mot artikel 11.1 eller 13 i EU:s förordning om fluorerade växthusgaser.

Vidare föreslås i propositionen att den som med uppsåt eller av oaksamhet bryter mot artikel 12 i EU:s förordning om fluorerade växthusgaser genom att inte märka produkter och utrustning enligt kraven i artikeln döms för bristfällig miljöinformation till böter eller fängelse i högst två år.

Regeringen föreslår att några paragrafer byter beteckning i samband med ändringarna i miljöbalken, och även andra redaktionella eller språkliga ändringar görs.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2016. Äldre bestämmelser gäller fortfarande vid omprövning av växtskyddsmedel som har godkänts före den 14 juni 2011 och för ansökningar om godkännande av biocidprodukter som har lämnats in i enlighet med kraven i direktiv 98/8/EG före den 1 september 2013.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ansluter sig till regeringens överväganden och tillstyrker regeringens lagförslag.

Utgångspunkter för och inriktning av kemikaliepolitiken

Grundläggande för kemikaliepolitikens inriktning är de mål som riksdagen och regeringen har antagit och som ingår i det nationella miljömålssystemet (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål och etappmål för olika områden. Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö är och har varit en viktig utgångspunkt för den svenska kemikaliepolitiken och de ställningstaganden Sverige gjort inom EU och internationellt.

En särskild strategi för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet (prop. 2013/14:39, bet. 2013/14:MJU13, rskr. 2013/14:185) har antagits. Syftet med strategin är att ge tydlig prioritet åt insatser inom

områden där det finns ett stort behov av åtgärder för att öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen. Strategin för en giftfri miljö utgörs av åtta etappmål och av insatser som bidrar till att nå etappmålen, miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet. Den innehåller åtgärder på nationell, europeisk och internationell nivå med tyngdpunkt på att tillämpa och stärka EU-regelverk om kemikalier så att ny kunskap tas fram och omsätts i åtgärder för att bättre skydda människors hälsa och miljön (prop. 2014/15:1 utg.omr. 20 s. 18).

Den förra regeringens satsning på en handlingsplan för en giftfri vardag utgör en viktig del av den samlade strategin för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. För att arbetet med handlingsplanen ska vidareutvecklas och intensifieras har riksdagen beslutat om resursförstärkningar till Kemikalieinspektionen för perioden 2014–2020 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 20, bet. 2013/14: MJU1, rskr. 2013/14:122).

I juni 2014 redovisade Kemikalieinspektionen hur handlingsplanen för en giftfri vardag 2011–2014 kan vidareutvecklas för perioden 2015–2020 (Handlingsplan för en giftfri vardag 2015–2020 – Skydda barnen bättre, rapport 5/14). Fokus är fortsatt på att skydda människans fortplantning och barns hälsa genom olika åtgärder på nationell nivå, EU-nivå och internationell nivå.

I februari 2015 presenterade Kemikalieinspektionen en rapport som är en slutredovisning till regeringen av arbetet med handlingsplanen under åren 2011–2014 (Handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014, slutredovisning rapport 1/15). Av rapporten framgår att denna satsning har gjort det möjligt för Kemikalieinspektionen att kraftigt utöka insatserna nationellt, inom EU och internationellt. Arbetet har främst varit inriktat på åtgärder för att skydda barns och ungdomars hälsa. Under åren 2011–2014 prioriterades arbetet med EU:s kemikalielagstiftning, internationellt arbete, tillsyn av farliga ämnen i varor och dialoger med näringslivet för att minska riskerna med farliga ämnen i varor. Kemikalieinspektionen har också samarbetat med andra myndigheter inom handlingsplanens olika delprojekt. Av rapporten framgår både vilka mål som har nåtts och skälet till att andra mål inte har uppnåtts. Även de styrmedel som har använts utvärderas.

Den 8 januari 2015 beslutade regeringen att ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag i syfte att intensifiera arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö under åren 2015–2017. Av uppdraget framgår bl.a. att Kemikalieinspektionen inom ramen för befintliga anslag ska utveckla och genomföra kostnadseffektiva åtgärder med ledning av den strategi för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö som beslutats av regeringen och redovisats för riksdagen (prop. 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken). Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2017.

Ett övergripande syfte med kemikaliepolitiken och kemikalielagstiftningen är att förebygga skador på människors hälsa och miljön. En grundläggande princip i kemikalielagstiftningen är att det är företagen som sätter ut produkter

på marknaden som har det huvudsakliga ansvaret för att se till att människors hälsa och miljön inte skadas. I 2 kap. miljöbalken (1998:808) finns allmänna hänsynsregler och regler om försiktighetsmått som ska följas av verksamhetsutövare för att undvika skador på människors hälsa eller miljön, däribland att verksamhetsutövaren ska ha den kunskap som behövs för att skydda människors hälsa eller miljön mot skada och olägenhet. Även försiktighetsprincipen, substitutionsprincipen och principen att förorenaren betalar kommer till uttryck i miljöbalkens hänsynsregler.

Kemikaliereglerna är i hög grad harmoniserade inom EU. Reglerna för såväl kemiska produkter som varor har i allmänhet artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som rättslig grund. Detta innebär att kraven är harmoniserade och att enskilda medlemsstater i princip inte får tillämpa vare sig strängare eller lindrigare krav. Sverige behöver därför huvudsakligen verka inom EU för att ytterligare utveckla lagstiftningen inom området. Reachförordningen är en EU-förordning som samlar flera tidigare EU-regler om allmänkemikalier i en rättsakt, men den innehåller nyheter i förhållande till tidigare regler, bl.a. inrättandet av en kemikaliemyndighet på EU-nivå (Echa). Huvudelementen i förordningen kan sammanfattas enligt följande: registrering, information om kemikalierna, utvärdering, tillstånd, begränsningar och information om varor.

Vidare bör nämnas att utveckling av EU:s kemikalielagstiftning behandlas i det sjunde miljöhandlingsprogrammet som trädde i kraft den 1 januari 2014 (Europaparlamentets och rådets beslut nr 1386/2013/EU av den 20 november 2013 om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2020 – Att leva gott inom planetens gränser). Programmet är ett viktigt ramverk för den europeiska miljöpolitikens fortsatta utveckling.

Av miljöhandlingsprogrammet framgår bl.a. att ett fortsatt genomförande av Reach behövs för att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön, liksom fri rörlighet för kemikalier på den inre marknaden, samtidigt som man ökar konkurrenskraften och innovationer liksom hänsyn tas till de små och medelstora företagens särskilda behov. Senast 2018 ska en EU-strategi för en giftfri miljö tas fram som bidrar till innovation och utveckling av hållbara alternativ, däribland icke-kemiska alternativ.

Giftfri förskola, skola och vardag för barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder för att skapa en giftfri vardag för barn, förskola, skola och andra miljöer, om att inkludera barns utemiljöer i arbetet med en giftfri vardag och om att öronmärka medel och införa ett nationellt och regionalt kompetensstöd för giftfri förskola.

Jämför reservationerna 1 (C, KD), 2 (C), 3 (V) och 4 (KD).

Motionerna

Giftfri förskola och skola

I motion 2015/16:575 av Åsa Westlund (S) lyfts att barn och unga är särskilt känsliga för farliga kemikalier. Det finns många saker som måste förbättras om barn ska slippa hälsorisker på grund av farliga kemikalier i vår vardag. Ett tydligt förbättringsområde är förskole- och skolmiljön. Produkter som barn använder och material i lokalerna kan innehålla skadliga ämnen. Arbetet med att höja kunskapsnivån hos offentliga upphandlare är viktigt, men det är även viktigt att stimulera och uppmuntra skolor och förskolor att prata om en giftfri miljö. Upphandlingsmyndighetens kravpaket är ett steg framåt, och även annat informationsmaterial, men kunskaperna måste spridas på ett systematiskt sätt till alla förskole- och skolverksamheter i vårt land så att alla barn kan få en giftfri vardag.

I motion 2015/16:1586 av Jonas Eriksson (MP) yrkande 1 framförs att regeringen bör överväga att öronmärka medel för en giftfri förskola. I yrkande 2 lyfts att ett arbete med att införa ett nationellt och regionalt kompetensstöd för en giftfri förskola bör påbörjas. I motionen lyfts även behovet av att skärpa kemikalielagstiftningen (yrkande 3). Naturskyddsföreningen har kommit med ett antal rapporter där föreningen bl.a. pekar på miljögifter i förskolan och vad de statliga myndigheterna skulle kunna göra när det gäller giftfri förskola. Många kommuner har inlett arbetet för en giftfri förskola, vilket är glädjande, men motionären anser att mer behöver göras. Det finns därför ett värde i att regeringen i sitt fortsatta arbete med att lyfta förskolan överväger att öronmärka medel för att stimulera lokalt arbete för giftfria skolmiljöer och att införa ett nationellt och regionalt kompetensstöd när det gäller giftfri förskola där de statliga myndigheterna involveras. Det är också angeläget att regeringen i sitt fortsatta arbete med att lyfta förskolan fortsätter arbetet med att skärpa kemikalielagstiftningen.

I kommittémotion 2015/16:1935 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 14 framhålls att regeringen ska prioritera barns uppväxtmiljöer i arbetet för en giftfri vardag. Alliansregeringen prioriterade arbetet för en giftfri vardag och tog fram en särskild strategi som löper fram till 2020. För att undvika skador på hälsa och miljö är det viktigt att hälsofarliga kemikalier hanteras på ett säkert sätt. Barn är mer känsliga för exponering för farliga ämnen än vad vuxna är, och deras uppväxtmiljö måste prioriteras i arbetet för en giftfri miljö. Motionärerna vill därför stödja kommunerna så att de ska kunna göra giftfria upphandlingar till sina förskolor.

I partimotion 2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 8 i denna del lyfts att barn, unga och foster löper större risk att exponeras för farliga kemikalier än vuxna. Det är därför särskilt prioriterat att skapa en giftfri utveckling för våra kommande generationer och arbeta för att miljön i förskolor, skolor och hem är giftfria. Det har visat sig att knappt hälften av landets förskolor arbetar för att skapa giftfria miljöer. Kommuner och landsting har en stor möjlighet att skapa en giftfri miljö genom att ställa

miljökrav i upphandlingar liksom att skapa handlingsplaner för att fasa ut farliga ämnen ur barns närmiljö.

Giftfri vardag för barn

I kommittémotion 2015/16:278 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkande 3 framhålls att det bör göras en översyn av lagstiftningen i syfte att skapa en giftfri vardag för barn och förbjuda skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i leksaker, kläder och andra produkter som är anpassade för och används av barn. Regeringen bör även ta initiativ inom EU för att förbjuda skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i leksaker, kläder och andra produkter som är anpassade för och används av barn (yrkande 4). Motionärerna vill se en lagstiftning som stoppar farliga eller skadliga ämnen i vardagen när det gäller t.ex. kemikalier i leksaker, kläder, livsmedel, möbler och andra produkter och att särskild hänsyn tas till barnperspektivet. En översyn bör därför göras av lagstiftningen både på nationell nivå och EU-nivå i syfte att skapa en giftfri vardag för barn.

I motion 2015/16:577 av Åsa Westlund (S) framhålls att utomhusmiljöer där barn ofta vistas ska inkluderas i arbetet med en giftfri vardag för alla barn. Arbetet med en giftfri förskola och skola har intensifierats under nuvarande regering, men det är inte per automatik som alla de lekplatser och andra utemiljöer som det offentliga ansvarar för inkluderas i detta arbete. Motionären anser att det vore bra om regeringen förtydligade att arbetet med giftfri miljö för alla barn inte bara inbegriper skol- och förskolelokaler utan också andra offentliga miljöer där barn vistas ofta och under längre perioder.

I partimotion 2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 8 i denna del lyfts att offentliga lokaler och boendemiljöer på många orter är gamla och står inför renoveringsbehov. Så länge barn riskerar att skadas av de miljöer de vistas i behövs offentliga insatser. Det är viktigt att prioritera kartläggning och sanering av asbest, radon och andra farliga ämnen och material där barn bor och vistas. En giftfri vardag förutsätter ett giftfritt boende.

I partimotion 2015/16:2980 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9 framförs vikten av att ge barn rätt till en giftfri vardag. Barn är extra känsliga för kemikalier, och därför ska de politiska besluten ta hänsyn till detta och syfta till att skydda barn och unga. Miljömärkning och allergimärkning är viktiga verktyg för att konsumenterna ska kunna göra kloka val av produkter, och Kristdemokraterna vill uppmuntra konsolidering och standardisering av märkning av produkter. I motionen lyfts även problematiken kring läkemedelsrester i avloppsvatten och att det behövs avloppsreningsverk som klarar av att reducera läkemedelsrester och andra föroreningar som inte reningsverken klarar att reducera i dag. Arbetet med kemikaliesäkerhet såväl på ett nationellt plan som inom EU och internationellt måste förstärkas. Vidare måste företag och branscher arbeta mer med utfasning av vissa kemikalier och inte minst med substitution.

Kristdemokraterna vill att EU:s regelverk ska ge enskilda länder större möjligheter att införa strängare regler av miljöskäl i syfte att gå före i miljöpolitiken såsom i fallet med bisfenol A. I dag krävs det att medlemsstaten i fråga har särskilda förhållanden som motiverar strängare regler än de gemensamma reglerna. En högre politisk miljöambition bör i sig vara skäl för att godkänna strängare regler i ett medlemsland. Motionärerna anser att detsamma ska gälla när syftet är att skydda människors hälsa.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat frågor som rör barn och kemikalier (se bl.a. bet. 2013/14:MJU13 och bet. 2014/15:MJU7). Vid tidigare behandling redovisades att den förra regeringen har fastställt ett etappmål om att minska barns exponering för farliga kemikalier. Etappmålet är att senast 2018 har beslut fattats om befintliga och vid behov nya regelverk och andra styrmedel, vilka medför en betydande minskning av hälsoriskerna för barn till följd av den samlade exponeringen för kemikalier.

I betänkande 2014/15:MJU7 Kemikaliepolitiken framgår följande:

I den senaste kemikaliepropositionen (prop. 2013/14:39) framhölls bl.a. att användningen av särskilt farliga ämnen, inklusive hormonstörande och allergiframkallande ämnen, bör begränsas i varor som barn ofta kommer i kontakt med. Arbetet med att minska barns exponering för farliga kemikalier i varor bör fokusera på byggprodukter och inredningar, elektriska och elektroniska produkter, textilier samt leksaker och andra varor avsedda för barn. Det är särskilt viktigt att skydda barns och ungdomars hälsa från skador av kemikalier. För att nå etappmålet om att minska barns exponering för kemikalier krävs enligt den förra regeringen ett långsiktigt arbete med ett brett spektrum av insatser nationellt, inom EU och internationellt. Ansatsen är att vidta fortlöpande riskminskningsåtgärder som särskilt tar hänsyn till barns samlade exponering för farliga kemikalier och barnens särskilda känslighet.

I kemikaliepropositionen framhölls vidare att det fanns ett behov av en analys av hur miljö- och hälsoriskerna för barn kan minskas i barnens offentliga miljöer och boendemiljöer. När det gäller elektriska och elektroniska produkter bedömde den dåvarande regeringen att man bör identifiera vilka ytterligare ämnen som ska regleras i RoHS-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU av den 8 juni 2011 om begränsning av användning av vissa farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning).

Vid utskottets behandling av propositionen välkomnades såväl etappmålet som inriktningen på arbetet för att minska barns exponering för farliga kemikalier. Utskottet instämde i den bedömning som framfördes att insatserna för att nå etappmålet är nära sammankopplade med insatserna för att nå de övriga etappmålen och de åtgärder som redovisades (bet. 2013/14:MJU13 s. 62 f.).

I betänkandet poängteras att arbetet med handlingsplanen för en giftfri vardag främst varit inriktat på åtgärder för att skydda barns och ungdomars hälsa, och att den prioriteringen fortfarande gäller. Under utskottets ställningstagande framgår att en sådan prioritering är synnerligen önskvärd och nödvändig

eftersom barn och ungdomar är särskilt utsatta grupper för den samlade exponeringen för kemikalier.

Handlingsplanen innehåller flera områden där man ser behov av förbättringar och regleringar för att skapa en giftfri vardag för barn och unga, på både nationell nivå, EU-nivå och internationell nivå. Nedan redovisas ett antal områden där det pågår olika aktiviteter.

Offentlig upphandling

Inom ramen för regeringens handlingsplan för en giftfri vardag gavs ett uppdrag till Konkurrensverket i juni 2014 att ta fram kriterier för kemikaliekrav vid upphandlingar inom förskolor. I juni 2015 presenterade Konkurrensverket ett kravpaket som hjälper Sveriges kommuner med att ställa krav i sin upphandling för att minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen i förskolan. Kravpaketet gäller produktområdena leksaker och hobbymaterial, köks- och serveringsutrustning, möbler och textilier. Ett utbildningsmaterial riktat till upphandlare och förskolepersonal har också tagits fram. Upphandlingsstödet flyttades över från Konkurrensverket till Upphandlingsmyndigheten den 1 september 2015. I skrivelse 2015/16:169 Giftfri vardag anför regeringen att genom den nya myndigheten ökar förutsättningarna för att arbeta utifrån ett strategiskt perspektiv och väga samman olika hänsyn inom upphandlingsområdet. Detta innebär en höjd ambitionsnivå i arbetet med att stödja miljömässiga och sociala hänsyn i offentlig upphandling.

I Kemikalieinspektionens uppdrag att vidareutveckla handlingsplanen för att genomföra strategin om en giftfri vardag och nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö 2015–2017 ingår att myndigheten ska verka för att vägledningen om miljöanpassad upphandling för förskolor blir känd hos och tillämpas av landsting och kommuner med inriktning på bl.a. upphandlare för skolor och förskolor. Kemikalieinspektionen har även inom ramen för vidareutvecklingen av handlingsplanen initierat ett kommunätverk för giftfri vardag med fokus på barn och unga där ett viktigt samverkansområde är kemikaliekrav vid offentlig upphandling.

Miljömålsrådet, som är en plattform som regeringen inrättat för myndighetscheferna vid myndigheter som är strategiskt viktiga för förutsättningarna att nå de nationella miljömålen, lyfte i mars 2016 ett antal samverkansåtgärder som myndigheterna ska arbeta med tillsammans för att uppfylla miljömålen (Miljömålsrådets gemensamma åtgärdslista 2016). En av dessa samverkansåtgärder är att utveckla upphandlingskriterierna för förskolan till andra inomhusmiljöer där barn kan bli exponerade för farliga kemikalier såsom skolor, träningshallar, vårdcentraler och sjukhusmiljöer. Kemikalieinspektionen i samverkan med Folkhälsomyndigheten, Boverket och Upphandlingsmyndigheten ska arbeta med detta under 2016–2018.

Regeringen har även arbetat med att ta fram en nationell upphandlingsstrategi som ska presenteras under våren 2016 (skr.

2015/16:169). Strategin ska bidra till att den offentliga upphandlingen ska bli ett strategiskt verktyg för väl fungerande verksamheter, där offentlig upphandling används som ett medel för att nå både miljömässiga och sociala mål.

Textilier

Textilier kan innehålla kemikalier som har hälso- och miljöfarliga egenskaper. Kemikalieinspektionen har i sin rapport *Chemicals in textiles – Risks to human health and the environment* (rapport 6/14) konstaterat att minst 750 ämnen som har mycket hälsoskadliga egenskaper och 440 ämnen som har mycket miljöskadliga egenskaper förekommer vid textiltillverkning. Många av dessa farliga ämnen saknar begränsning i EU:s kemikalielagstiftning. Som ett resultat av detta gav regeringen Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram förslag till åtgärder på textilområdet (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20).

Kemikalieinspektionen redovisade den 1 december 2015 uppdraget (*Farliga kemiska ämnen i textil – förslag till riskhanterande åtgärder*, rapport 9/15) och föreslår bl.a. att regeringen ska initiera ett arbete för att inom EU utveckla en särskild produktlagstiftning för textilier. En särskild produktlag för textilier inom EU skulle kunna ställa enhetliga krav på vilka farliga kemiska ämnen som behöver regleras och på att ta fram och vidarebefordra relevant information i leverantörskedjan, inklusive konsumenter och avfallsled. Vidare avser Kemikalieinspektionen att undersöka möjligheterna att införa ytterligare begränsning av vissa azofärgämnen som inte täcks av befintlig lagstiftning på EU-nivå. Kemikalieinspektionen föreslår även att regeringen överväger en utredning av en punktskatt på kläder och hemtextil. Ekonomiska styrmedel kan vara ett komplement i väntan på en bindande lagstiftning. Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) framgår även att de nordiska miljöministrarna den 27 april 2015 antog en handlingsplan för hållbart mode och hållbara textilier för Norden. Handlingsplanen innehåller olika förslag till åtgärder och samarbeten, bl.a. att begränsa farliga ämnen. Ambitionen är att förutsättningarna för en hållbar design, produktion och konsumtion ska utvecklas till 2020, och förhoppningen är att branschen ska vara ledande inom området till dess (skr. 2015/16:169).

På svenskt initiativ skickades även ett gemensamt brev från de nordiska länderna till EU-kommissionen med uppmaning om att utveckla lagstiftningen för att begränsa användningen av farliga kemikalier i textilier och åtgärder för att förebygga textilavfall (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20). Vidare skrev dåvarande klimat- och miljöminister Åsa Romson tillsammans med 16 företag och organisationer ett brev till EU-kommissionen i oktober 2015 med en uppmaning att skärpa EU-regelverket om farliga kemikalier i textilier. I båda dessa brev har EU-kommissionen uppmanats att agera snabbare för att begränsa s.k. CMR-ämnena (cancerframkallande, mutagena och reproduktionsstörande ämnen) som kan finnas i textilier.

I oktober 2015 presenterade EU-kommissionen ett förslag om att begränsa användningen av CMR-ämnen i textilier genom ett förenklat begränsningsförfarande i Reachförordningen (artikel 68.2). Avsikten med det förenklade begränsningsförfarandet är att fasa ut användningen av CMR-ämnen i konsumenttillgängliga varor. EU-kommissionen har ingen större erfarenhet av att använda denna artikel för begränsningar. Enligt Miljö- och energidepartementet är utfallet av processen därför principiellt viktigt och kan få konsekvenser för hur lagstiftningen tillämpas i praktiken.

Byggprodukter

Barn tillbringar sin huvudsakliga tid i olika inomhusmiljöer, vilket innebär att inomhusmiljön har stor betydelse för barnens exponering för kemiska ämnen. Regeringen beslutade i december 2014 om ett uppdrag till Kemikalieinspektionen om behov av proportionerliga nationella begränsningar för farliga ämnen i byggprodukter för att minska barns exponering för farliga ämnen. I sin redovisning av uppdraget i december 2015 (Hälsoskadliga kemiska ämnen i byggprodukter – förslag till nationella regler, rapport 8/15) skriver Kemikalieinspektionen att Sverige bör överväga att införa lagstiftning mot farliga kemikalier i byggprodukter. Syftet med förslaget är att skydda barn och andra mot farliga ämnen som kan finnas inomhus. Kemikalieinspektionen föreslår att Sverige ska ta fram nationella gränsvärden för hur mycket hälsoskadliga kemiska ämnen som får avges från byggprodukter. De nya reglerna föreslås gälla fr.o.m. 2018 och ska gälla byggprodukter som används för att konstruera golv, väggar och innetaksektioner. Rapporten var ute på remiss till den 18 mars 2016. Remissvaren håller nu på att sammanställas, och därefter kommer regeringen att ta ställning till hur man går vidare med rapporten.

Farliga ämnen

En av regeringens prioriteringar i miljöpolitiken är att minska förekomsten, spridningen och exponeringen av farliga ämnen gentemot människor och miljö, med särskilt fokus på barn och unga. Det innebär bl.a. att stärka kemikalielagstiftningen i Sverige och inom EU, att ersätta farliga ämnen i produkter och varor och att förbättra produktinformationen om farliga ämnen. Prioriterade farliga ämnen är sådana som vi kommer i kontakt med i vår vardag, t.ex. i livsmedel, dricksvatten, kosmetika, textilier, hemelektronik, skor, leksaker och andra varor. Särskilt fokus läggs på barns exponering för farliga ämnen (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20).

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) framgår att inom ramen för handlingsplanen för en giftfri vardag har frågor om företagens eget arbete med att byta ut farliga ämnen prioriterats. Det har förts dialoger med företag inom leksaksbranschen och textilbranschen och företag som säljer kosmetika och hygienprodukter i syfte att stödja företagens arbete med att byta ut farliga ämnen. Utbildning och information om lagstiftning, substitution,

allergirisker, metoder för förebyggande arbete m.m. har också erbjudits dessa branscher.

Enligt det sjunde miljöhandlingsprogrammet (Europaparlamentets och rådets beslut nr 1386/2013/EU av den 20 november 2013 om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2020 – Att leva gott inom planetens gränser) ska det till 2018 utvecklas en EU-strategi för en giftfri miljö. Strategin ska bygga på åtgärder som skulle vidtas senast under 2015 och som adresserar nanomaterial, hormonstörande ämnen, kombinationseffekter och kemikalier i varor. Det praktiska genomförandet av handlingsprogrammet blir av stor betydelse för att minska användningen av särskilt farliga ämnen.

I januari 2015 lämnade Kemikalieinspektionen en slutredovisning av sitt uppdrag om en handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014 (Handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014, rapport 1/15). I rapporten framgår att satsningen på handlingsplanen har möjliggjort en utökad insats nationellt, inom EU och internationellt. Arbetet har varit inriktat på åtgärder för att skydda barns och ungdomars hälsa och på att skydda människans fortplantningsförmåga. Insatserna har fokuserat på att utveckla EU:s kemikalielagstiftning, öka kunskapen om hälsorisker, öka tillsynen av farliga ämnen i varor och föra dialoger med företagen för att bistå i deras arbete med att byta ut farliga ämnen. Vidare har den gjort det möjligt att öka antalet förslag på reglering av hälso- och miljöfarliga ämnen. Den ökade satsningen på EU:s kemikalielagstiftning har resulterat i att Sverige numera tillhör den grupp medlemsländer som lämnar flest förslag på åtgärder mot enskilda hälso- och miljöfarliga kemiska ämnen.

I regeringens skrivelse 2015/16:169 Giftfri vardag redovisas att Kemikalieinspektionen bl.a. har lagt fram ett förslag till EU-kommissionen om att bisfenol A ska begränsas i leksaker. I EU:s leksaksdirektiv regleras risker med användning av leksaker, däribland risker på grund av innehåll av farliga kemikalier. Enligt direktivet får EU-kommissionen besluta om nya förbud mot allergiframkallande ämnen och nya gränsvärden för farliga ämnen i leksaker genom ett kommittéförfarande. Kemikalieinspektionen har deltagit i sådana sammanhang och där fört fram detta begränsningsförslag. Som ett resultat av detta gäller sedan december 2015 haltgränser för bisfenol A i leksaker för barn under tre år och leksaker som är avsedda att stoppas i munnen.

I mars 2016 tillsatte regeringen en utredning för att se hur man arbetar mest effektivt för att ersätta farliga ämnen med säkrare alternativ, enligt den s.k. substitutionsprincipen. Målet är ett kunskapscentrum för att förse företag, forskare och alla som arbetar med kemikalier med ökad kunskap om giftiga ämnen och om vilka alternativ som går att använda. Utredningen ska titta på hur ett sådant centrum ska kunna erbjuda kunskap men även bidra till utveckling av giftfria, hållbara kemiska produkter och varor och icke-kemiska metoder och tekniker. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2017. Enligt dåvarande klimat- och miljöminister Åsa Romson är regeringen fast beslutet om att barn och vuxna ska slippa oroa sig för att t.ex. kläder eller livsmedel ska innehålla farliga ämnen. Regeringen vill öka takten för att

förverkliga målet om en giftfri vardag, och bättre kunskap om farliga kemikalier är centralt (Miljö- och energidepartementet, 2016).

I ovannämnda skrivelse redovisas att Kemikalieinspektionen i handlingsplanen för en giftfri vardag har prioriterat arbetet med allergiframkallande ämnen. Med inriktning på allergiframkallande ämnen har myndigheten lämnat förslag på harmoniserade klassificeringar av farliga ämnen i EU, inspekterat företag för att kontrollera att de följer lagstiftningen och haft dialoger med företag för att de ska gå längre än vad lagstiftningen kräver. Kemikalieinspektionen genomförde under åren 2011–2014 tillsammans med Läkemedelsverket en dialog med företag som säljer kosmetika och hygienprodukter. Avsikten var att de professionella användarna i sin tur ska upplysa kunderna och därmed bidra till att ytterligare minska riskerna. Med stöd av myndigheterna formulerade företagen också mål om att ta bort allergiframkallande doftämnen och begränsa användningen av allergiframkallande konserveringsmedel i produkter riktade till barn och ungdomar.

Läkemedelsrester

På EU-nivå bedrivs olika arbeten när det gäller läkemedelsrester i miljön. I rådet och Europaparlamentet pågår sedan hösten 2014 förhandlingar om kommissionens förslag till en ny förordning om veterinärmedicinska läkemedel (KOM(2014) 588). Sverige driver i förhandlingarna bl.a. att miljödata ska göras lättillgängliga och att det ska ställas krav på kontroll av utsläpp av verksamma substanser vid produktion utanför EU (skr. 2015/16:169).

Vidare skulle EU-kommissionen senast i september 2015 ha utarbetat en strategi mot förorening av vatten genom läkemedel enligt det s.k. prioämnesdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/39/EU av den 12 augusti 2013 om ändring av direktiven 2000/60/EG och 2008/105/EG vad gäller prioriterade ämnen på vattenpolitikens område). Vid miljørådet i december 2015 lyfte Sverige frågan om en hållbar produktion, användning och kassation av läkemedel, efterlyste besked från EU-kommissionen om när strategin enligt direktiv 2013/39/EU skulle presenteras och föreslog att de skulle överväga de åtgärder som Sverige identifierat i utvecklandet av sitt etappmål. Kommissionen bekräftade en viss försening av strategin men informerade om att ett offentligt samråd skulle lanseras inom kort.

Det globala kemikalienätverket beslutade vid sitt högnivåmöte i oktober 2015 att göra läkemedels miljöeffekter till en framkantsfråga. Förslaget hade utvecklats av internationella Läkare för Miljön, Peru och Uruguay och fick tidigt stöd av EU och Sverige (skr. 2015/16:169).

Genom budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 20) anslog riksdagen 32 miljoner kronor över fyra år till Havs- och vattenmyndigheten för att främja avancerad rening av avloppsvatten. Naturvårdsverket fick i december 2015 i uppdrag att, i nära dialog med Havs- och vattenmyndigheten,

Läkemedelsverket och Kemikalieinspektionen, utreda förutsättningarna för användning av avancerad rening i syfte att avskilja läkemedelsrester från avloppsvatten för att skydda vattenmiljön. Uppdraget ska redovisas senast den 1 maj 2017.

Övrigt

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) anförs att regeringen i början av 2015 gav Kemikalieinspektionen i uppdrag att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag. Enligt uppdraget bör handlingsplanen även i fortsättningen fokusera på en giftfri vardag. Barn och unga vuxna är extra känsliga för risker förknippade med gifter, och arbetet ska därför särskilt fokusera på att skolor, förskolor och andra miljöer där barn vistas ska vara fria från gifter. Enligt Miljö- och energidepartementet ingår även utemiljöer i detta arbete.

Boverket fick 2014 i uppdrag av regeringen att tillsammans med Movium ta fram en vägledning för planering, utformning, skötsel och förvaltning av barns och ungas utemiljö med särskilt fokus på förskolegårdar och skolgårdar. Vägledningen presenterades i februari 2015 (Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö, Boverket 2015), och målet är att förtydliga friytans betydelse för barns och ungas lek, lärande och hälsa, men också att ge vägledning om hur goda utemiljöer vid skolor och förskolor kan åstadkommas och utvecklas genom fysisk planering, utformning och förvaltning. Vägledningen tar bl.a. upp vikten av att välja giftfria material.

Enligt uppdraget att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag 2015–2017 ska Kemikalieinspektionen initiera ett nätverk för kommuner i syfte att informera och ta fram goda exempel på arbete med kemikalier. Nätverket ska särskilt fokusera på barn och unga vuxna. Nätverket etablerades under 2015, och Kemikalieinspektionen, Upphandlingsmyndigheten och Folkhälsomyndigheten bidrar med kompetens- och kunskapsstöd inom sina ansvarsområden. Viktiga samverkansområden är kemikaliekrav vid upphandling och byggande, utbyte av befintliga produkter och varor, utbildningsinsatser och framtagande och genomförande av kemikaliehandlingsplaner. Över 100 kommuner är anslutna till nätverket i nuläget.

Enligt Naturvårdsverkets rapport Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges miljö kvalitetsmål och etappmål 2016 (rapport 6707) arbetar allt fler kommuner med förebyggande kemikaliarbete utöver tillsyn. Majoriteten av länen rapporterar i den regionala uppföljningen att de har kommuner som arbetar med giftfri förskola. Flera länsstyrelser har tagit frivilliga initiativ för att nå en mindre giftig miljö, och flera kommuner har beaktat detta och påbörjat projekt som kan sammanfattas under namnet Giftfri förskola.

Riksdagen har i enlighet med regeringens budgetpropositioner vid ett antal tillfällen beslutat om extra resurser till Kemikalieinspektionen för att arbeta

med handlingsplanen för en giftfri vardag (prop. 2013/14:1 utg.omr. 20, bet. 2013/14:MJU1, rskr. 2013/14:122, prop. 2014/15:99, bet. 2014/15:FiU21, rskr. 2014/15:255 och prop. 2015/16:1 utg.omr. 20, bet. 2015/16:MJU1, rskr. 2015/16:103).

I budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 20) föreslogs resursförstärkningar fram t.o.m. 2020 för att intensifiera och vidareutveckla handlingsplanen. I vårändringsbudgeten för 2015 (prop. 2014/15:99) föreslog regeringen att Kemikalieinspektionens anslag skulle ökas med ytterligare 5 miljoner kronor för att öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. I detta ingår bl.a. att intensifiera arbetet med att få bort farliga ämnen från miljön, och nationella begränsningar av farliga ämnen är prioriterat.

I 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100) framgår att regeringen vill stärka genomförandet av miljöpolitiken och under mandatperioden ta avgörande steg för att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. Arbetet för en giftfri miljö ska prioriteras. Regeringen avser därför under mandatperioden att kraftigt förstärka de anslag som är viktigast för att uppnå detta. I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) föreslår regeringen att Kemikalieinspektionens anslag ökas med ytterligare 5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2016. Anslaget får bl.a. användas för utgifter för bidrag till verksamheter som främjar handlingsplanen för en giftfri vardag.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av redovisningen ovan är arbetet med handlingsplanen för en giftfri vardag främst inriktat på åtgärder för att skydda barns och ungdomars hälsa, med särskilt fokus på skolor, förskolor och andra miljöer, inklusive utomhusmiljöer, där barn vistas. Utskottet delar regeringens syn att detta är ett prioriterat område eftersom barn och ungdomar är särskilt utsatta för exponering av kemikalier.

Utskottet konstaterar att Konkursverket har tagit fram kriterier för kemikaliekrav som kan användas vid offentlig upphandling i förskolan, inklusive ett utbildningsmaterial riktat till upphandlare och personal i förskolan, och att dessa finns tillgängliga på Upphandlingsmyndighetens webbplats. Kemikalieinspektionen har även fått i uppdrag att sprida information om vägledningen bland landets kommuner och landsting. Utskottet tycker att det är positivt att det pågår en diskussion om att utveckla upphandlingskriterierna till andra miljöer där barn kan utsättas för farliga kemikalier. Det är glädjande att många kommuner arbetar med en giftfri förskola och att deltagandet i kommunnätverket Giftfri miljö är högt. Upphandlingskriterierna och kommunnätverket är värdefulla kompetensstöd för kommunerna i deras arbete för en giftfri miljö.

Utskottet konstaterar att det pågår olika initiativ på både nationell nivå och EU-nivå för att skärpa regelverk kring textilier, byggprodukter, utfasning av

farliga och allergiframkallande ämnen och läkemedelsrester i avloppsvatten. Utskottet delar regeringens syn att barn och vuxna inte ska behöva oroa sig för att t.ex. kläder eller livsmedel ska innehålla farliga ämnen. Det är därför angeläget att regeringen fortsätter att genomföra handlingsplanen för en giftfri vardag.

Utskottet föreslår att motionerna 2015/16:575 (S), 2015/16:577 (S), 2015/16:1586 (MP) yrkandena 1–3, 2015/16:1935 (KD) yrkande 14 och 2015/16:2370 (C) yrkande 8 i denna del avstyrks med det anförda. Motionerna 2015/16:278 (V) yrkandena 3 och 4, 2015/16:2370 (C) yrkande 8 i denna del och 2015/16:2980 (KD) yrkande 9 föreslås lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av pågående arbete.

Ekonomiska styrmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ekonomiska styrmedel i kemikaliepolitiken och för att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.

Jämför reservationerna 5 (M, C, L, KD) och 6 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:1362 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, FP, KD) yrkande 9 framhålls att ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken kan användas för att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Ekonomiska styrmedel på kemikalieområdet kan vara ett bra verktyg för att minska förekomsten av eller risken för exponering och spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen från olika varugrupper och bidra till att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö.

Även i kommittémotion 2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 8 lyfts frågan om ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken. För att minska användningen av farliga ämnen och skapa incitament att substituera farliga ämnen med mindre farliga ämnen krävs ekonomiska styrmedel. Ekonomiska styrmedel är ett sätt att uppnå detta i de fall där förbud inte är en lämplig åtgärd, och är ett viktigt steg mot miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Vad som är viktigt i diskussionen om ekonomiska styrmedel är att de måste ge tydliga miljömässiga förbättringar. En eventuell svensk kemikalieskatt bör endast införas om detta leder Sverige närmare miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. En eventuell svensk skatt på kemikalier bör utformas på ett sådant sätt att den inte slår undan benen för svenska företag och skapar färre arbetstillfällen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Utskottet har behandlat ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken vid tidigare tillfällen, bl.a. i betänkande 2014/15: MJU7 Kemikaliepolitiken. I betänkandet framgår att Kemikalieinspektionen har tagit fram rapporten När kan ekonomiska styrmedel komplettera regleringar inom kemikalieområdet? (rapport nr 1/2013) och att den enligt den förra regeringen var ett första steg i analysen om användningen av ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken som ett kostnadseffektivt sätt att nå målen på miljöområdet. Mot denna bakgrund tillsattes en utredning om ekonomiska styrmedel för kemikalier (Kemikalieskatteutredningen, dir. 2013:127).

Kemikalieskatteutredningen överlämnade sitt betänkande Kemikalieskatt – Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier (SOU 2015:30) till regeringen den 30 mars 2015. Utredningen har haft i uppdrag att analysera behovet av nya ekonomiska styrmedel på kemikalieområdet och, om behov av sådana styrmedel bedöms finnas, föreslå vilken typ av ekonomiskt styrmedel som har bäst förutsättningar att vara verkningsfullt och kostnadseffektivt. Huvudmotivet för dessa ekonomiska styrmedel ska vara att minska förekomsten av eller risken för exponering och spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen från olika varugrupper.

Utredningen har valt att ta fram förslag som minskar förekomsten av farliga ämnen i människors hemmiljö. Studier har visat att vanliga källor till farliga ämnen i människors hemmiljö är flamskyddsmedel i elektronik samt fталater i golv och andra byggvaror som innehåller polymerer av vinylklorid (PVC). Utredningen har tagit fram förslag på två punktskatter. Det ena förslaget är en skatt på viss elektronik (bl.a. diskmaskiner, kylar och frysar, datorer och mobiltelefoner), och det andra förslaget är en skatt på golvbeläggingsmaterial, väggbeklädnad och takbeklädnad av PVC.

Betänkandet har remissbehandlats, och för närvarande pågår arbete med skatterna inom Regeringskansliet. Den exakta utformningen av skatterna, inklusive skattenivåerna, är inte klar ännu. I slutet av mars 2016 skickades en kompletterande promemoria ut på remiss med förslag på ändringar av utredningens förslag. Remissynpunkterna på övriga delar av betänkandet och eventuella ändringar med anledning av dessa kommer att behandlas i en kommande lagrådsremiss. Enligt information från Finansdepartementet kommer förslag om kemikalieskatter att läggas i budgetpropositionen för 2017, och de beräknas träda i kraft den 1 juli 2017.

I finansminister Magdalena Anderssons svar på interpellation 2015/16:545 Införande av kemikalieskatt anförde ministern att det kemikalieskatteförslag som regeringen kommer att lämna kommer att bidra till miljönyttan genom att varor som innehåller ämnen med negativ inverkan på vår hälsa beskattas. Det bedöms innebära att miljö- och hälsomässigt bättre produkter relativt sett blir billigare än produkter som är miljö- och hälsomässigt sämre. På så sätt underlättas för konsumenter att välja de ur miljö- och hälsosynpunkt bästa produkterna och gynnas de företag som väljer ämnen som har så liten negativ påverkan som möjligt.

I Kemikalieinspektionens uppdrag att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag i syfte att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö 2015–2017 framgår att myndigheten i sitt arbete ska lägga fram förslag om styrmedel, inklusive ekonomiska, när de identifierar ett behov av detta. Ett exempel där Kemikalieinspektionen gjort detta är i uppdraget om förslag till åtgärder på textilområdet. I rapporten Farliga kemiska ämnen i textil – förslag till riskhanterande åtgärder (rapport 9/15) föreslår Kemikalieinspektionen bl.a. att regeringen ska överväga en utredning av punktskatter på kläder och hemtextilier men att erfarenheter från Kemikalieskatteutredningen först ska avvaktas.

Regeringen har även aviserat i 2016 års ekonomiska vårproposition (prop. 2015/16:100) att en utredning ska tillsättas som ska analysera behovet av beskattning för att minska spridningen av kadmium och andra hälso- och miljöfarliga ämnen och tungmetaller i miljön. Utredningen ska också göra en översyn av skatten på bekämpningsmedel och analysera om skattens effektivitet samt styrande effekt på hälsa och miljö kan öka. Utredningsdirektiven bereds för tillfället inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Kemikalieskatteutredningen har i sitt betänkande tagit fram två skatteförslag som minskar förekomsten av farliga ämnen i människors hemmiljö. Utskottet noterar att regeringen har gått vidare med dessa förslag och avser att lägga fram dem i budgetpropositionen för 2017.

I avvaktan på pågående arbete bör motionerna 2015/16:1362 (C) yrkande 9 och 2015/16:2606 (M) yrkande 8 lämnas utan vidare åtgärd.

Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder med anledning av Växtskyddsrådets årsrapport (2015:05), om överprövning av beslut från EU:s miljömyndigheter, om ömsesidigt erkännande av bekämpningsmedel och om förutsättningar för träimpregneringspreparat.

Jämför reservationerna 7 (M, SD) och 8 (C).

Motionerna

I motion 2015/16:299 av Betty Malmberg (M) framhålls att man ska arbeta vidare med de förslag som Växtskyddsrådet har framfört i sin årsrapport (2015:05). Motionären lyfter speciellt fram behovet av harmonisering mellan länderna vid godkännande av växtskyddsmedel inom norra zonen och i vissa fall hela EU och betydelsen av att hitta långsiktiga och rimliga lösningar för

prövning och godkännande av allmänkemikalier och låggiftiga ämnen som växtskyddsmedel. Motionären tar även upp betydelsen av samordning mellan berörda myndigheter vid utformandet av vägledningar för prövning och tillsyn vid användningen av växtskyddsmedel, främst kopplat till skyddet av vatten, och behovet av bredare analyser där såväl företags- och samhällsekonomiska som miljö- och hälsomässiga konsekvenser tas fram.

I kommittémotion 2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 6 lyfts överprövning av beslut från EU:s miljömyndigheter fram. I stället för att överpröva redan tagna beslut av andra kvalificerade myndigheter bör fokus ligga på att ta fram nya förslag på ämnen till Reachs kandidatlista. Med en ordning där samtliga beslut som fattats av andra EU-länders miljömyndigheter överprövas i Sverige får vi en situation där handläggningstider för exempelvis nya växtskydds- och bekämpningsmedel blir orimligt långa. Det är inte ett resurseffektivt förfarande utan en ordning som riskerar att försvåra verksamheter där växtskyddsmedel används, t.ex. inom jordbrukssektorn.

I motion 2015/16:3394 av Kristina Yngwe m.fl. (C) vill motionärerna utreda förändringar av regelverk som innebär att ömsesidigt erkännande ska användas som huvudprincip, men med möjlighet att tillämpa särskilda nationella regler om det finns synnerliga miljöskäl med risk för miljön och människors hälsa. Det är i dag möjligt att nyttja principen om ömsesidigt erkännande enligt biocidförordningen, vilket också stärker möjligheten att ställa hårdare miljökrav i förhållande till övriga medlemsstater. Ömsesidigt erkännande minimerar onödig administration av ett enskilt erkännande. Det leder även till snabbare processer, en bättre fungerande inre marknad samt jämlika konkurrensvillkor mellan olika länder. För att påskynda processerna och i högre grad verka för en harmonisering av EU:s gemensamma kemikalielagstiftning föreslår Centerpartiet att man utreder förändringar av regelverk som innebär att ömsesidigt erkännande ska användas som huvudprincip, men med möjlighet att tillämpa särskilda nationella regler om det finns synnerliga miljöskäl med risk för miljön och människors hälsa. Sverige ska fortsätta att vara ett miljöföredöme, men med färre administrativa hinder.

Även kommittémotion 2015/16:3395 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) tar upp principen om ömsesidigt erkännande och framhåller att man i större utsträckning bör använda sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel i andra medlemsstater, i syfte att skapa mer konkurrensneutrala förutsättningar för svenskt jordbruk. Inom EU bedöms verksamma ämnen i växtskyddsmedel gemensamt; det är en del i arbetet för att harmonisera kemikaliereguleringen inom medlemsländerna. Ansvariga myndigheter inom EU samarbetar för att göra riskbedömningar av de ämnen som förts fram av industrin. Ansvarig myndighet i Sverige har dock valt att inte acceptera utvärderingar som gjorts av en annan medlemsstat, s.k. ömsesidigt erkännande. Det innebär att växtskyddsmedel som är viktiga för jordbrukets produktion och får användas i andra länder i många fall inte tillåts i det svenska jordbruket. Motionärerna anser att man, för att stärka jordbrukets konkurrenskraft, i större utsträckning

bör tillämpa den gemensamma kemikaliepolitiken genom ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel från andra medlemsstater, vilket även skulle minska administrationen och korta ned handläggningstiderna vid ansökan om produktgodkännande för växtskyddsmedel. Ett ökat samarbete mellan myndigheterna i den norra delen av EU skulle innebära många fördelar i arbetet med att öka harmoniseringen.

I motion 2015/16:1552 av Hans Rothenberg (M) lyfts det fram att regeringen bör avvakta processerna på EU-nivå när det gäller träimpregneringspreparat och verka för långsiktiga och internationellt relevanta spelregler för näringen. Det råder för närvarande osäkerhet inom impregneringsnäringen om dess framtida förutsättningar. Utöver de processer som pågår på EU-nivå kommer signaler om att eventuellt införa separata beskattningar på nationell nivå. Regeringen bör avvakta processerna på EU-nivå och dessförinnan inte införa separata nationella beskattningar eller regeländringar när det gäller träimpregneringspreparat utan i stället verka för långsiktiga och internationellt relevanta spelregler.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Godkännande av bekämpningsmedel m.m.

Växtskyddsmedel måste vara godkända för att få släppas ut på marknaden och användas i Sverige. Även när det gäller biocidprodukter är huvudregeln att produkten måste vara godkänd för att få släppas ut på marknaden och användas. Ansökan om godkännande av växtskyddsmedel och biocidprodukter prövas av Kemikalieinspektionen. Regler om godkännande finns i förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter. Gemensamt för dessa förordningar är att de bygger på försiktighetsprincipen och att en produkt bara får godkännas om det kan säkerställas att den inte innebär någon risk för människors hälsa och miljön.

Både när det gäller växtskyddsmedel och biocidprodukter är det möjligt att ansöka om ett s.k. ömsesidigt erkännande av ett godkännande som har meddelats av en annan medlemsstat. Det innebär att den som har fått en produkt godkänd i en medlemsstat kan ansöka om att få godkännandet erkänt i en annan medlemsstat.

När det gäller biocidprodukter får varje berörd medlemsstat avslå en ansökan om ömsesidigt erkännande eller anpassa villkoren i ett produktgodkännande om det kan motiveras av bl.a. skyddet av miljön eller människors, djurs eller växters hälsa och liv. Motsvarande regler gäller för växtskyddsmedel, men där gäller reglerna om ömsesidigt erkännande bara godkännanden som har beviljats av medlemsstaterna i samma zon (medlemsstaterna är indelade i tre zoner). En medlemsstat behöver inte erkänna ett produktgodkännande av ett växtskyddsmedel som har beslutats av en annan medlemsstat om den på grund av sina specifika miljö- eller

jordbruksförhållanden har underbyggda skäl att anse att den aktuella produkten utgör en oacceptabel risk för människors eller djurs hälsa eller för miljön.

Kemikalieinspektionens beslut går att överklaga till mark- och miljödomstolen. Den som har fått ett avslag på en ansökan om godkännande av ett växtskyddsmedel kan på så sätt få en prövning om Kemikalieinspektionens beslut varit korrekt i förhållande till gällande rätt.

Konkurrenskraftsutredningen (dir. 2013:20) tillsattes i februari 2013 av den förra regeringen och har utrett möjligheter och hinder för en framtida livskraftig primärproduktion. I sitt slutbetänkande Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring (SOU 2015:15), som redovisades i mars 2015, tar man på området villkor och regler upp frågan om växtskydd. Utredningen konstaterar bl.a. att Sverige i vissa fall har tillgång till färre växtskyddsmedel av betydelse för produktionen än övriga konkurrentländer och att principen om ömsesidigt erkännande kan tillämpas bättre. Utredningen anser att det är av stor vikt att de möjligheter till förenkling som ömsesidigt erkännande innebär används och att andra medlemsländers godkännandeprocesser accepteras i större utsträckning.

Kemikalieinspektionen framför i sitt remissvar (Kemikalieinspektionens dnr 4.2.3.a-H15-03869) till Konkurrenskraftsutredningens betänkande att de inte helt delar utredningens slutsatser om godkännande av växtskyddsmedel genom ömsesidigt erkännande. De hade bl.a. önskat en mer allsidig analys av de skillnader som förekommer mellan länderna där miljö- och hälsomässiga konsekvenser även tagits i beaktande.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 23) att deras avsikt är att behandla flera av Konkurrenskraftsutredningens slutsatser i arbetet med livsmedelsstrategin. Regeringen har aviserat att de kommer att lägga fram en proposition om en nationell livsmedelsstrategi till riksdagen under 2016.

Av artikel 82 i förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel följer att EU-kommissionen senast den 14 december 2014 ska lägga fram en rapport om bl.a. hur det ömsesidiga erkännandet av produktgodkännanden fungerar och effekterna av detta på jordbrukets diversifiering och konkurrenskraft, på människors hälsa och på miljön. Rapporten ska vid behov åtföljas av lämpliga lagstiftningsförslag för att ändra dessa bestämmelser. Enligt information från Miljö- och energidepartementet är översynen försenad, och kommissionen väntas under senare delen av 2016 återkomma till medlemsstaterna. Mot bakgrund av översynen anordnade Miljö- och energidepartementet tillsammans med Näringsdepartementet hösten 2015 ett diskussionsmöte för svenska aktörer som ett led i arbetet med att forma en svensk ståndpunkt (skr. 2015/16:169).

Landsbygdsministern har i sitt svar på frågorna 2015/16:1052 Skev konkurrens som drabbar svenska lantbrukare, 2015/16:1071 Hot mot svensk lökodling och 2015/16:1109 Växtskyddsmedel i jordbruk och trädgårdsnäringen anført att effekter på konkurrenskraften blir en viktig del av

översynen av växtskyddsmedelsförordningen. Vidare poängterar ministern att ett konkurrenskraftigt jordbruk är nödvändigt för att uppnå målet med ökad tillväxt och sysselsättning i hela landet och regeringens mål om lägst arbetslöshet i EU 2020, vilket bl.a. förutsätter tillgång till effektiva växtskyddsmedel och metoder för ett hållbart växtskydd. Även dåvarande klimat- och miljöministern har framfört att det är angeläget för regeringen att säkerställa goda villkor för jordbruksnäringen (ip. 2015/16:550). Vidare anförde ministern att det är med de ingångarna som regeringen i bred diskussion arbetar med en nationell livsmedelsstrategi. Målsättningen är att ge förutsättningar för att öka produktionen av livsmedel i Sverige. Ministern har framhållit att regeringen ser allvarligt på situationen och kommer att återkomma i frågan.

I Kemikalieinspektionens årsredovisning för 2015 framgår att myndigheten deltar i möten och arbetsgrupper på EU-nivå med syftet att harmonisera och effektivisera arbetet med tillståndsprövning av både växtskyddsmedel och biocidprodukter mellan medlemsländerna. I december 2015 fick Kemikalieinspektionen i uppdrag av regeringen att föreslå lösningar som ger förbättrad balans i handläggningen av ärenden om bekämpningsmedelsprodukter. Uppdraget redovisades i mars 2016 i rapporten Uppföljning av handläggning av prövningsärenden (Kemikalieinspektionen rapport 5/16). I rapporten beskriver myndigheten bl.a. att de aktivt ska bidra till samordning mellan länderna inom EU för god framförhållning och beredskap inför pågående genomföranden av lagstiftningen och kommande regeländringar, och att de ska öka samverkan med andra myndigheter som bidrar till tillståndsprövningen. Vidare skriver de att under hösten 2015 beslutade Kemikalieinspektionen om ambitionsnivåer i tillståndsprövningen för växtskyddsmedel, t.ex. vad gäller kommentering av andra länders utvärderingar och att i större utsträckning följa andra länders produktutvärderingar.

När det gäller tillgången på växtskyddsmedel anger Jordbruksverket i sin rapport Färre växtskyddsmedel – en utmaning idag och i framtiden (rapport 2015:22) att nedgången av växtskyddsmedel bl.a. beror på att lagstiftningen ställer högre krav, vilket har gjort att vissa växtskyddsmedel har fasats ut från marknaden. Det är inte heller bara antalet godkända produkter som avgör hur väl tillgången på växtskyddsmedel svarar mot behoven. Andra förhållanden är även vilken aktiv substans ett växtskyddsmedel har eller vilken effekt medlet har på en viss skadegörare eller ett visst ogräs. För att utveckla alternativa växtskyddsmedel och metoder krävs det enligt Jordbruksverket forskning.

Sverige har sedan länge arbetat med integrerat växtskydd, däribland med förebyggande åtgärder samt alternativa metoder till kemiska växtskyddsmedel. Regeringen gav även i mars 2015 ett uppdrag till Formas att identifiera forsknings- och utvecklingsbehov inom växtskyddsområdet. Uppdraget redovisades i mars 2016 i rapporten Växtskyddsforskning för hållbarhet och konkurrenskraft. En slutsats i rapporten är att en ökad investering i svensk växtskyddsforskning krävs för att landet ska kunna

säkerställa de viktiga näringarnas konkurrenskraft och en hållbar produktion, och för att uppfylla lagstiftningens krav, uppsatta miljömål och främja människors hälsa. Beredning av rapporten pågår nu inom Regeringskansliet.

När det gäller godkännande av låggiftiga växtskyddsmedel, t.ex. såpor och oljor (s.k. allmänkemikalier och ämnen med låg risk) har det, som en del i översynen av växtskyddsmedelsförordningen, inrättats en tillfällig EU-expertgrupp som bereder frågor om hållbar användning med särskild inriktning på växtskyddsmedel med låg risk. Nederländerna tog initiativ till gruppen för att snabba på arbetet med att göra dessa medel tillgängliga och därigenom öka användningen av dem i integrerat växtskydd. Regeringen har välkomnat initiativet, och Kemikalieinspektionen deltar aktivt i gruppen (skr. 2015/16:169).

När det gäller samordning av berörda myndigheter vid utformning av vägledningar för tillsyn av växtskyddsmedel har olika tillsynsprojekt samordnats eller planeras att samordnas. Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen tog initiativ till ett gemensamt tillsynsprojekt om bekämpningsmedel inom jordbruket under 2015. Syftet med projektet var att öka kunskapen om integrerat växtskydd hos jordbrukare och kommunens miljöinspektörer, öka möjligheterna till enhetlig och effektiv tillsyn av integrerat växtskydd och följa upp tidigare granskning av växtskyddsmedel och deras användningsvillkor.

Under hösten 2016 kommer Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket att inleda ett tillsynsprojekt om bekämpningsmedel i växthus och plantskolor tillsammans med kommunernas miljöinspektörer. Tillsynsprojektet kommer att fokusera på lagstiftningen inom bekämpningsmedelsområdet samt granskning av växtskyddsmedel och deras användningsvillkor. Våren 2017 planerar Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket att inleda ett gemensamt tillsynsprojekt om yrkesmässig användning av växtskyddsmedel inom vattenskyddsområden (Naturvårdsverkets plan för tillsynsvägledning 2016–2018).

Träskyddsmedel

En biocidprodukt är en produkt avsedd att förstöra, oskadliggöra, hindra, förhindra verkningarna av eller på annat sätt kontrollera skadliga organismer på annat sätt än genom enbart fysisk eller mekanisk inverkan. Som huvudregel är biocidprodukter de bekämpningsmedel som inte är växtskyddsmedel. Exempel på biocidprodukter är desinfektionsmedel, träskyddsmedel, myggmedel, råttgifter och båtbottnfärger. Förordningen om biocidprodukter (förordning (EU) nr 528/2012) avser utsläppande på marknaden och användning av biocidprodukter som används för att skydda människor, djur, material och varor mot skadliga organismer, som skadedjur och bakterier, genom de verksamma ämnena i biocidprodukten. Denna förordning syftar till

att få biocidproduktmarknaden inom EU att fungera bättre och samtidigt garantera en hög skyddsnivå för människor och miljö.

De verksamma ämnen som förekommer i biocidprodukter utvärderas på EU-nivå i det s.k. granskningsprogrammet. Efter utvärderingen av ett ämne fattas EU-beslut om godkännande eller icke-godkännande av ämnet. Produkter som innehåller verksamma ämnen godkänns på nationell nivå. I de nationella produktgodkännandena kan medlemsstaterna utforma särskilda användningsvillkor, bl.a. till skydd av miljön, människors eller växters hälsa och liv.

Inom EU har man ännu inte hunnit utvärdera och besluta om godkännande eller förbud för alla verksamma ämnen. Så länge ett verksamt ämne utvärderas gäller övergångsbestämmelser för de biocidprodukter som innehåller ämnet. Enligt övergångsbestämmelserna får medlemsländerna fortsätta att tillämpa sina nationella regler för de produkter som innehåller verksamma ämnen under utvärderingen. Sverige har nationella regler om godkännande av sådana produkter.

Kreosot och andra träskyddsmedel omfattas inte av skatten på bekämpningsmedel. När skatten infördes 1984 motiverades undantaget bl.a. med att skatten skulle få svåra konsekvenser för den svenska träimpregneringsindustrin. Regeringen har i 2016 års ekonomiska vårproposition (prop. 2015/16:100) aviserat att en utredning ska tillsättas som ska analysera behovet av beskattning för att minska spridningen av kadmium och andra hälso- och miljöfarliga ämnen och tungmetaller i miljön. Utredningen ska också göra en översyn av skatten på bekämpningsmedel och analysera om skattens effektivitet samt styrande effekt på hälsa och miljö kan öka. Enligt information från Finansdepartementet bör det i denna utredning även ingå att se över undantagen från skatten (t.ex. träskyddsmedel). Direktiven till utredningen är inte beslutade ännu och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Närings- och innovationsminister Mikael Damberg skriver i sitt svar på fråga 2015/16:375 Svenska träskyddsnäringens konkurrenskraft att regeringen arbetar kontinuerligt för att skapa goda ramvillkor för företag att verka och utvecklas i Sverige. Forskning, innovation och kompetensförsörjning är i fokus för detta arbete och utgör viktiga förutsättningar för fortsatt utveckling av hållbara och innovativa produkter och tjänster. Utvecklingen mot en mer biobaserad ekonomi kan på det sättet bidra till ökad tillväxt och sysselsättning i hela landet.

Utskottets ställningstagande

Enligt gällande lagstiftning på växtskyddsmedels- och biocidproduktsområdet är det möjligt att ansöka om ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel eller biocidprodukter som är godkända i ett annat medlemsland. Kemikalieinspektionen ansvarar för prövningen av ärendena och kan i sina

beslut bl.a. ta hänsyn till skyddet av miljön och människors och djurs liv och hälsa.

Utskottet noterar att Konkurrenskraftsutredningen har tittat på godkännande av växtskyddsmedel och kommit fram till att ömsesidigt erkännande kan tillämpas bättre i Sverige. Precis som regeringen anser utskottet att ett konkurrenskraftigt jordbruk bl.a. förutsätter tillgång till effektiva växtskyddsmedel och metoder för hållbart växtskydd. Utskottet ser därför fram emot den nationella livsmedelsstrategin som avser att säkerställa goda villkor för bl.a. jordbruksnäringen.

Utskottet noterar även att EU-kommissionen kommer att lägga fram en rapport med eventuellt åtföljande lagförslag om bl.a. tillämpningen av ömsesidigt erkännande, och förutsätter att regeringen i detta arbete kommer att arbeta för ett ändamålsenligt regelverk utan att göra avkall på skyddet för miljön och människors och djurs liv och hälsa.

Vidare konstaterar utskottet att det pågår samarbeten mellan relevanta växtskyddsmedelsmyndigheter kring tillsyn etc. och arbete på EU-nivå med att försöka göra läggiftiga ämnen och allmänkemikalier mer tillgängliga.

I avvaktan på pågående arbete bör motionerna 2015/16:299 (M), 2015/16:2606 (M) yrkande 6, 2015/16:3394 (C) och 2015/16:3395 (M) lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet noterar att när det gäller träskyddsmedel har regeringen aviserat en utredning för att se över skatten på bekämpningsmedel och om dess styrande effekt och effektivitet kan öka. Utskottet anser att utfallet av utredningen bör avvaktas. Motion 2015/16:1552 (M) kan därmed lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på detta arbete.

Farliga ämnen, inklusive plast

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta regler för vilka ämnen som tillåts i livsmedelsförpackningar, om att intensifiera arbetet för att minska riskerna för spridning av farliga ämnen i plast, om att fasa ut och förbjuda mikroplaster i kosmetiska produkter och hygienartiklar och om att på sikt fasa ut fossilbaserade plaster.

Jämför reservation 9 (C).

Motionerna

Farliga ämnen

I motion 2015/16:574 av Åsa Westlund (S) framförs behovet av skärpta regler för vilka ämnen som tillåts i livsmedelsförpackningar. Det finns i dag EU-regler för vad livsmedel får innehålla. Ett område som däremot inte ännu är tillräckligt reglerat på EU-nivå och där nationella regler inte heller är

tillräckliga är livsmedelsförpackningar, trots att risken för att ämnen överförs från förpackning till livsmedel är påtaglig. På senare år har bisfenol A uppmärksamats, men det finns skäl att även uppmärksamma andra farliga ämnen i livsmedelsförpackningar. Regeringen bör därför skyndsamt engagera sig ytterligare i att få bättre EU-regler på plats och under tiden påbörja arbetet med att införa nationella regler om man inte når framgång på EU-nivå.

I motion 2015/16:1016 av Kristina Nilsson och Eva Sonidsson (båda S) lyfts att arbetet med att minska riskerna för spridning av farliga ämnen i plast bör påskyndas. I våra hem finns det i dag mycket plast, bl.a. hemelektronik omsluten av plast, leksaker gjorda av plast och livsmedel omslutna av plast. Barnen är mest utsatta eftersom de andas fler andetag per minut, vilket innebär att de får i sig mer skadliga ämnen. Även Kemikalieinspektionen har i en rapport från tidigare i år bekräftat att plast innehåller farliga ämnen. Regeringen bör därför påskynda arbetet med att minska riskerna för spridning av farliga ämnen i plast.

Utfasning av mikro- och fossilbaserade plaster

I motion 2015/16:818 av Åsa Westlund och Lena Hallengren (båda S) yrkande 2 framförs att regeringen inom EU ska verka för att förbjuda mikroplaster i kosmetiska produkter. Mikroplast i vattendrag är ett växande problem. Mikroplast finns i t.ex. rengöringskrämer och textilier som fleeceartiklar, och de följer med avloppsvattnet när vi tvättar bort t.ex. hudkräm eller tvättar kläder. De fångas inte upp av vattenreningsverken utan kommer direkt ut i vattendragen där de äts av plankton och maskar eller fastnar på alger. Detta äts sedan av fågel och fisk längre upp i näringskedjan och får därmed konsekvenser för hela ekosystemet. För att komma till rätta med detta problem krävs många åtgärder, men det första steget borde vara att begränsa användningen av primära mikroplaster. Nederländerna har framfört att EU borde införa ett liknande förbud som finns i flera delstater i USA, vilket Sverige borde ansluta sig till.

Även partimotion 2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 20 tar upp utfasning av mikroplaster och framför att dessa ska fasas ut från hygienartiklar till 2020. I yrkande 21 framförs att fossilbaserade plaster ska fasas ut på sikt. Flera företag har redan framgångsrikt fasat ut mikroplaster från hygienartiklar, och Centerpartiet vill se att krav ställs så att alla företag inom EU fasar ut mikroplaster till 2020. För att minska miljöpåverkan från plaster på sikt vill Centerpartiet verka för att fasa ut fossilbaserade plaster till förmån för förnybara.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Farliga ämnen

Det finns många lagar som reglerar material och produkter som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Den övergripande lagstiftningen är

förordning (EG) nr 1935/2004 om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Både tillverkare av material och produkter och livsmedelsföretagare omfattas av denna. Förordningen säger att materialet under avsedda användningsförhållanden inte får överföra ämnen till livsmedlet i sådana mängder att det

- utgör en risk för människors hälsa
- medför en oacceptabel förändring i livsmedlets sammansättning
- medför en försämring av livsmedlets smak- och luktegenskaper.

Samtliga tillverkare av material och produkter som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel omfattas även av förordning (EG) nr 2023/2006 om god tillverkningssed (GMP). Denna förordning säger att det ska finnas ett kvalitetssystem för alla led i tillverkning, förädling och distribution av material och produkter som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

Utöver ovanstående generella lagstiftningar finns specifik lagstiftning (särskilda åtgärder) för vissa material och ämnen. Den mest omfattande av dem är förordning (EG) nr 10/2011 om material och produkter av plast som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

På EU-nivå finns sedan 2011 ett förbud mot användning av bisfenol A i nappflaskor av polykarbonatplast. I Sverige finns en nationell regel om att bisfenol A och föreningar där bisfenol A ingår inte får användas i lack och ytskikt i förpackningar för sådana livsmedel som är särskilt avsedda för barn mellan noll och tre år. Detta regleras i livsmedelsförordningen (2006:813).

I februari 2014 tillsatte den dåvarande regeringen en särskild utredare med uppdrag att kartlägga användningsområden för bisfenol A och lämna förslag till hur exponeringen av bisfenol A från material som kommer i kontakt med livsmedel lämpligast kan minska. Betänkandet Bisfenol A – kartläggning och strategi för minskad användning (SOU 2014:90) överlämnades till regeringen i januari 2015.

I betänkandet slår utredaren fast att bisfenol A kan fasas ut från de främsta exponeringskällorna, vilka är termopapper och ytskikt i kontakt med livsmedel, utan att det får allvarliga ekonomiska konsekvenser för samhället. Det föreslås bl.a. att bisfenol A förbjuds från användning i kvitton samt att det fasas ut från ytskikt i kontakt med livsmedel före 2020. Dessutom bör utvecklingen av branschens egna åtgärder för att minska användningen av bisfenol A utvärderas. Regeringen bör därför fastställa en kontrollstation den 1 juli 2017. Om inte en väsentlig minskning har skett av bisfenol A i ytskikt som är i kontakt med livsmedel vid tidpunkten för kontrollstationen bör regeringen överväga ett förbud mot bisfenol A i ytskikt som är i kontakt med livsmedel. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Enligt budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) avser regeringen att se över möjligheten till ytterligare förbud mot bisfenol A och andra bisfenoler.

EU-kommissionen presenterade i december 2015 ett förslag om användandet av bisfenol A i lacker och ytskikt vars syfte är att komma i

kontakt med livsmedel. Förslaget går i stort sett ut på att tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta bisfenol A i lacker och ytskikt, att migrationsgränsvärdet sänks och att en s.k. allokeringsfaktor införs. Förhandlingar pågår för tillfället om förslaget.

EU-kommissionen har även enligt information från Miljö- och energidepartementet presenterat ett förslag till förbud mot bisfenol A i termopapper (t.ex. biljetter och kvitton). Reachkommittén har hållit en första diskussion om förslaget. EU-kommissionen har även lagt fram ett förslag om att skärpa klassificeringen för bisfenol A som ett reproduktionstoxiskt ämne, dvs. de kan bl.a. störa förmågan att skaffa barn och fostrens utveckling. Medlemsstaterna röstade för beslutet i början av februari 2016 i Reachkommittén. Den skärpta klassificeringen innebär att bisfenol A skulle kunna sättas upp på Reachs kandidatlista.

När det gäller andra material i kontakt med livsmedel har landsbygdsminister Sven-Erik Bucht i ett brev till EU:s hälsokommissionär Vytenis Andriukaitis (dnr N2015/04559/EIS) lyft fram det faktum att det saknas EU-bestämmelser för papper och kartong som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Enligt ministern innebär detta att ett brett segment av förpackningar är relativt oreglerat till nackdel för både konsumentskyddet och en väl fungerande inre marknad. Sverige anser därför att en harmonisering av området bör övervägas.

Frågor om utfasning och substitution av särskilt farliga ämnen har behandlats tidigare av utskottet (bl.a. i bet. 2013/14:MJU13 och bet. 2014/15:MJU7). I proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken framgår att utfasningen och substitutionen av särskilt farliga ämnen bör påskyndas. Sverige bör verka för att användningen av särskilt farliga ämnen om möjligt fasas ut inom alla användningsområden. Vidare betonas i propositionen att EU:s kemikalier regler borde tillämpas och utvecklas på så sätt att substitutionsprincipen stärks. Det innebär att särskilt farliga och farliga ämnen i större utsträckning än vad som är fallet i dag bör begränsas eller förbjudas och bytas ut mot säkrare alternativ. Av utskottets betänkande 2014/15:MJU7 Kemikaliepolitiken framgår att arbetet inom EU är centralt för att förbättra möjligheterna att förebygga eller minska riskerna med farliga ämnen.

I Kemikalieinspektionens slutredovisning av handlingsplanen för en giftfri vardag 2011–2014 (rapport 1/15) framgår att satsningen på handlingsplanen har möjliggjort en utökad insats nationellt, inom EU och internationellt. Insatserna har bl.a. fokuserat på att utveckla EU:s kemikalielagstiftning, öka kunskapen om hälsorisker, öka tillsynen av farliga ämnen i varor och föra dialoger med företagen för att bistå i deras arbete med att byta ut farliga ämnen. Den ökade satsningen på EU:s kemikalielagstiftning har resulterat i att Sverige numera tillhör den grupp medlemsländer som lämnar flest förslag på åtgärder mot enskilda hälso- och miljöfarliga kemiska ämnen.

I januari 2015 fick Kemikalieinspektionen i uppdrag att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag i syfte att intensifiera arbetet för att uppnå

miljökvalitetsmålet Giftfri miljö 2015–2017. Kemikalieinspektionen ska bl.a. analysera och lämna förslag till ändringar i relevant lagstiftning i syfte att stärka regleringen av farliga ämnen. Kemikalieinspektionen ska där det är lämpligt lämna förslag till nationell lagstiftning mot farliga kemikalier när EU-lagstiftningen inte ger ett tillräckligt skydd. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2017.

I regeringens förklaringen från den 15 september 2015 framhålls att Sverige ska gå före på miljöområdet och att bl.a. en giftfri vardag är prioriterat. Barn ska växa upp i en vardag fri från gifter. Försiktighetsprincipen och utbyte av farliga ämnen är utgångspunkten. Utfasning av kemikalier som är skadliga för människor och miljö skapar drivkrafter för bättre alternativ. När EU:s regelverk inte räcker till går Sverige före.

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) framgår att viktiga inslag i regeringens arbete är att öka takten i att fasa ut och ersätta särskilt farliga ämnen och minska riskerna med övriga farliga ämnen. Prioriterade farliga ämnen är sådana som vi kommer i kontakt med i vår vardag, t.ex. i livsmedel och dricksvatten.

Den 17 mars 2016 tillsatte regeringen en utredning (dir. 2016:25) för att se hur man arbetar mest effektivt för att ersätta farliga ämnen med säkrare alternativ, enligt den s.k. substitutionsprincipen. Målet är ett kunskapscentrum för att förse företag, forskare och alla som arbetar med kemikalier med ökad kunskap om giftiga ämnen och om vilka alternativ som går att använda. Utredningen ska titta på hur ett sådant centrum ska kunna erbjuda kunskap men även bidra till utveckling av giftfria, hållbara kemiska produkter och varor och icke-kemiska metoder och tekniker. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2017.

I Kemikalieskatteutredningens betänkande Kemikalieskatt – Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier (SOU 2015:30) har förslag på två punktskatter tagits fram. Det ena förslaget är en skatt på viss elektronik (som innehåller flamskyddsmedel), och det andra är skatt på golvbeläggingsmaterial, väggbeklädnad och takbeklädnad av PVC. Förslagen syftar till att minska förekomsten av farliga ämnen i människors hemmiljö. För närvarande pågår arbete med skatterna inom Regeringskansliet. Förslag om kemikalieskatter kommer att läggas fram i budgetpropositionen för 2017 och beräknas träda i kraft den 1 juli 2017.

I 2016 års ekonomiska vårproposition (prop. 2015/16:100) anförs att förebyggande arbete och utfasning av särskilt farliga ämnen bör säkerställas genom förbättrad information om produkters återvinningsbarhet, krav på information om utbytbart och innehåll av särskilt farliga ämnen samt ytterligare begränsningar av sådana ämnen i befintlig produktlagstiftning. Regeringen aviserar i propositionen att en kartläggning av förekomsten av farliga ämnen som ännu inte är reglerade i EU ska genomföras. Kartläggningen ska ta sikte på farliga ämnen i konsumentprodukter.

I december 2015 presenterade EU-kommissionen ett meddelande om cirkulär ekonomi (KOM(2015) 614). Meddelandet omfattar dels ett förslag till

handlingsplan för cirkulär ekonomi, dels förslag om ändringar i flera direktiv om avfall. Ett av de prioriterade områdena i kommissionens paket är plast. Enligt förslaget kommer kommissionen under 2017 att anta en strategi om plast inom ramen för cirkulär ekonomi och bl.a. behandla förekomsten av särskilt farliga ämnen i vissa plaster.

Utfasning av mikro- och fossilbaserade plaster

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat frågan om mikroplaster (se bl.a. bet. 2014/15:MJU8 och bet. 2014/15:MJU7). I betänkande 2014/15:MJU8 Avfall och kretslopp angavs följande:

Utskottet anser att kretsloppsarbetet behöver stärkas för att minska förekomsten av farliga kemikalier, mikroplaster och marint skräp i våra vattenområden. Problemen med marin nedskräpning av plast är bl.a. att fåglar, fiskar och marina däggdjur riskerar att äta den eller trassla in sig så att de svälter ihjäl eller kvävs. Av den totala mängden nedskräpande föremål i haven består den största delen av plast. Marin nedskräpning är en global utmaning. Sverige bör därför även i fortsättningen vara drivande inom EU och i regionala och internationella sammanhang när det gäller marint avfall inklusive mikroplaster. Problemen med marin nedskräpning är tydliga även i Sverige. På den svenska västkusten beräknas årligen 4 000–8 000 kubikmeter skräp flyta i land. Undersökningar som gjorts i Nordsjön visar att mer än 90 procent av fåglarna har plast i magen. Användningen av mikroplaster, t.ex. i kosmetiska produkter, är också ett reellt problem som kräver aktiva åtgärder. Det är även viktigt att se till så att det blir lätt för båtlivet att vara miljövänligt och att en god avfallshantering finns längs våra kuster. Regeringen bör ta initiativ till att utreda regelverk som gör att nedskräpningen och spridningen av mikroplaster motverkas och på sikt upphör. Arbetet för att minska förekomsten av marint skräp och mikroplaster i våra vattenområden behöver stärkas. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag om ett tillkännagivande i frågan om ett stärkt arbete för att minska förekomsten av marint skräp och mikroplaster i våra vattenområden (rskr. 2014/15:131).

I betänkande 2014/15:MJU7 Kemikaliepolitiken framgår att frågan om användning av mikroplaster i skönhetsprodukter har tagits upp bland EU:s miljöministrar, och regeringen har då lämnat sitt stöd till ett förslag om att kommissionen bör överväga förbud mot eller restriktioner för användning av mikroplaster i detta sammanhang. På miljörådet den 19 december 2014 lämnades information om detta av den belgiska, nederländska, svenska och österrikiska delegationen med stöd av den luxemburgska delegationen. Av rapporten framgår att Sverige underströk vikten av att hantera problemen med mikroplaster och det hot dessa utgör mot den marina miljön. Vidare pekade man på att ledande företag inom kosmetikabranschen inte ser några svårigheter med att ersätta mikroplaster med mindre skadliga ämnen. Industrin leder utvecklingen, och ett förbud mot mikroplaster i kosmetika och tvättmedel skulle vara fullt möjligt.

I betänkandet angavs följande i utskottets ställningstagande:

Utskottet välkomnar att frågan om mikroplast uppmärksammas eftersom detta är ett betydande problem som behöver lösas. Utskottet anser att många åtgärder behöver vidtas inom flera områden på olika nivåer för att komma till rätta med de skador som mikroplast förorsakar. Behovet av skärpt EU-lagstiftning behöver enligt utskottets mening belysas inom de berörda områdena. Som nämnts ovan behövs en bättre samordning av avfalls-, kemikalie- och produktlagstiftningen inom EU. Likaså behöver informationen om plaster förbättras så att miljö- och hälsofarliga ämnen ska kunna undvikas eller hanteras på ett korrekt sätt. Utskottet utgår från att regeringen driver frågan inom EU så att en gemensam lagstiftning kan utvecklas.

Inom ramen för regeringsuppdraget att genomföra strategin om en giftfri vardag och nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö 2015–2017 fick Kemikalieinspektionen ett uppdrag av regeringen i januari 2015 att föreslå nationella åtgärder för att begränsa förekomsten av mikroplaster i kosmetiska produkter. Kemikalieinspektionen överlämnade sin rapport den 15 januari 2016 (Förslag till nationellt förbud mot mikrokorn av plast i kosmetiska produkter, rapport 2/16) och föreslår bl.a. ett förbud mot försäljning av kosmetiska produkter som sköljs av och som innehåller mikrokorn av plast fr.o.m. den 1 januari 2018 och att Sverige fortsätter att verka för en gemensam EU-reglering. Rapporten har varit ute på remiss och svaren ska nu sammanställas. Därefter kommer regeringen att ta ställning till hur man går vidare med frågan.

Enligt förra klimat- och miljöministern (ip. 2015/16:383) har regeringen bedömt att den avsiktliga användningen av mikroplaster i kosmetiska produkter och andra produkter är ett lämpligt område för överväganden om nationella begränsningar. Det finns i dag inte någon EU-reglering av mikroplaster, och EU-kommissionen har dessutom inte lagt fram något förslag till reglering, trots upprepade uppmaningar från Sverige och andra medlemsstater. Regeringens hållning är att när EU:s regelverk inte räcker till ska Sverige gå före.

Regeringen har även gett Naturvårdsverket i uppdrag att identifiera viktigare källor i Sverige till utsläpp av mikropartiklar av plast i havet, verka för att reducera uppkomst och utsläpp av mikroplaster från dessa källor och, vid behov, föreslå författningsändringar för att minska utsläppen. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2017.

Förra klimat- och miljöministern Åsa Romson framförde i interpellationsdebatt 2015/16:383 Nationellt förbud mot mikroplast att regeringens målsättning med uppdragen till Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket är att Sverige ska bli ett föregångsland i att utveckla och genomföra åtgärder som minskar spridningen av mikroplaster i miljön. Parallellt arbetar regeringen med en tydlig och prioriterad EU-hantering i kemikaliefrågorna. Resultatet för miljön blir bättre om fler produkter i hela Europa är säkra ur både miljö- och hälsosynvinkel.

På det nordiska miljöministermötet i Helsingfors den 27 april enades de nordiska miljöministrarna om en deklaration som syftar till att intensifiera arbetet för att få bort plastavfall i haven. Deklarationen lyftes fram vid FN:s

miljömöte, UNEA-2, i Kenya den 23–27 maj 2016 och avser att stärka arbetet mot allt plastavfall, inklusive mikroplaster, som orsakar svåra ekologiska och hälsomässiga problem.

Vid FN-mötet i Kenya har regeringen framfört att den resolution om marint skräp som ska antas ska leda till åtgärder för att minska mängden marint skräp och mikroplaster. Sverige och EU driver särskilt på för åtgärder för att reducera användande av mikroplaster i produkter och betonar vikten av att ta fram regionala åtgärdsplaner för marint skräp. Resolutionen som antogs spänner över hela livscykeln, från att förebygga avfall till att hantera marint skräp som redan hamnat i havet (Miljö- och energidepartementet, 2016).

I betänkande 2014/15:MJU7 Kemikaliepolitiken framgår att vid miljörådet den 17 december 2014 enades miljöministrarna om en politisk överenskommelse om förslag till direktiv för att minska användningen av tunna bärkassar (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/720 av den 29 april 2015 om ändring av direktiv 94/62/EG när det gäller att minska förbrukningen av tunna plastbärkassar). Överenskommelsen innebär att alla medlemsstater måste säkerställa antingen att tunna plastbärkassar inte tillhandahålls gratis vid försäljning av varor till konsumenter, om inte andra lika effektiva styrmedel har införts, eller vidta åtgärder som säkerställer att specificerade mål om högsta tillåtna genomsnittliga förbrukning av tunna plastbärkassar uppnås 2019 respektive 2025. Ändringen av direktivet gör det möjligt för medlemsstaterna att såväl behålla som införa nationella förbud mot tunna plastbärkassar, förutsatt att sådana handelsbegränsande åtgärder är proportionerliga och icke-diskriminerande. Direktivet tillåter även att medlemsstaterna vidtar åtgärder mot andra plastbärkassar än sådana tunna plastbärkassar som omfattas av de nya kraven.

I november 2015 gav regeringen ett uppdrag till Naturvårdsverket där myndigheten skulle utveckla ett förslag till genomförande av direktivet. Den 21 mars 2016 överlämnade Naturvårdsverket regeringsuppdraget om en minskad förbrukning av plastkassar (Naturvårdsverkets dnr NV-08250-15). Myndigheten föreslår att krav ställs på de producenter som tillhandahåller plastbärkassar till konsumenter eller andra användare, om att ta ut ett lägsta pris om 5 kronor per plastbärkasse. För att det ska vara möjligt att följa upp förbrukningen föreslås ett krav på att tillverkare och importörer av plastbärkassar årligen rapporterar försäljningen inom Sverige. Rapporten kommer att remissbehandlas, och regeringen kommer därefter att ta ställning till hur man går vidare med rapporten.

Som framgår ovan presenterade EU-kommissionen i december 2015 ett meddelande om cirkulär ekonomi (KOM(2015) 614). Ett av de prioriterade områdena är plast, och enligt meddelandet kommer kommissionen under 2017 att anta en strategi om plast inom ramen för cirkulär ekonomi där frågor som möjligheter till materialåtervinning, biologisk nedbrytbarhet, förekomst av farliga ämnen i vissa plaster och marint avfall kommer att behandlas. Enligt information från Miljö- och energidepartementet har kommissionen påbörjat arbetet med strategin. Från svenskt håll har man framfört att man önskar se att

strategin behandlar plast ur ett brett perspektiv, inklusive plast i marin miljö och mikroplaster i olika produkter och att man har ett livscykelperspektiv.

I utskottets behandling av meddelandet om cirkulär ekonomi (utl. 2015/16:MJU13) välkomnar utskottet många av de åtgärder som presenteras i dokumentet. Utskottet betonar att giftfria kretslopp är en förutsättning för en resurseffektiv och cirkulär ekonomi och vill även framhålla att EU:s kemikalier regler bör tillämpas och utvecklas på så sätt att substitutionsprincipen stärks. Farliga ämnen bör i större utsträckning än vad som är fallet i dag begränsas eller förbjudas och bytas ut mot säkrare alternativ.

Utskottets ställningstagande

Utrymmet för nationella särregler på kemikalieområdet är begränsat eftersom kemikalierglerna i hög grad är harmoniserade inom EU. Det är därför positivt att det i Kemikalieinspektionens uppdrag att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag framgår att de bl.a. ska analysera och lämna förslag till ändringar i relevant lagstiftning i syfte att stärka regleringen av farliga ämnen, både på EU-nivå och nationell nivå. I detta ingår att lämna förslag till nationell lagstiftning mot farliga kemikalier när EU-lagstiftningen inte ger tillräckligt skydd.

Utskottet delar regeringens syn att takten behöver öka för att fasa ut och ersätta särskilt farliga ämnen och minska riskerna med övriga farliga ämnen. Det är därför positivt att regeringen har tillsatt en utredning som ska titta på hur man arbetar mest effektivt med att ersätta farliga ämnen med säkrare alternativ.

Utskottet konstaterar att det pågår arbete på EU-nivå när det gäller att begränsa bisfenol A, bl.a. förslag på att begränsa användandet av bisfenol A i lacker och ytskikt vars syfte är att komma i kontakt med livsmedel och förslag om att skärpa klassificeringen för bisfenol A. Det är positivt att krafttag tas för att begränsa och förbjuda bisfenol A som anses vara hormonstörande och kan skada vår fortplantningsförmåga. Utskottet konstaterar också att regeringen driver att fler material som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel bör omfattas av EU-bestämmelser.

Utskottet tillmäter frågan om mikroplaster i våra vattenområden stor betydelse och föreslog i betänkande 2014/15:MJU8 Avfall och kretslopp ett tillkännagivande om att arbeta för att minska förekomsten av bl.a. mikroplaster i våra vattenområden, vilket riksdagen beslutade i enlighet med. Utskottet noterar att regeringen överväger nationella begränsningar av mikroplaster i kosmetiska produkter och att Naturvårdsverket har fått i uppdrag att identifiera viktiga källor till utsläpp av mikropartiklar av plast i haven och föreslå åtgärder för att minska dessa, vilket är positivt. Utskottet delar regeringens ambition att Sverige ska vara ett föregångsland för att minska spridningen av mikroplaster till miljön. Det behövs även arbete på EU-nivå och internationell nivå i denna fråga, och det är därför positivt att regeringen arbetar parallellt med att påverka EU-lagstiftningen men även att frågan har lyfts i FN-sammanhang.

Utskottet noterar att Naturvårdsverket har lämnat en rapport om hur förbrukningen av plastbärkassar kan minska och avvaktar regeringens ställningstagande om detta.

Inom ramen för EU-kommissionens arbete med cirkulär ekonomi kommer en strategi för plast att tas fram, vilket är positivt. Utskottet har tidigare betonat att giftfria kretslopp är en förutsättning för en resurseffektiv och cirkulär ekonomi och att farliga ämnen i större utsträckning än i dag bör begränsas, förbjudas och bytas ut mot säkrare alternativ.

Utskottet föreslår att motionerna 2015/16:574 (S) och 2015/16:1016 (S) med det anförda kan lämnas utan vidare åtgärd och att motionerna 2015/16:818 (S) yrkande 2 och 2015/16:2370 (C) yrkandena 20 och 21 kan lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av pågående arbete.

EU:s strategi om hormonstörande ämnen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande i den del det avser att EU:s strategi om hormonstörande ämnen brådskande bör revideras.

Jämför reservation 10 (M, C, L, KD).

Motionen

I kommittémotion 2015/16:1362 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, FP, KD) yrkande 11 i denna del framförs att EU:s strategi om hormonstörande ämnen brådskande bör revideras. Eftersom reglerna om användning och utsläppande på marknaden av kemikalier är harmoniserade inom EU är utveckling och tillämpning på EU-nivå ett fokusområde. EU måste öka takten när det gäller att begränsa användningen eller fasa ut särskilt farliga ämnen, t.ex. hormonstörande ämnen. Kommissionens strategi om hormonstörande ämnen bör uppdateras snarast.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I betänkande 2014/15:MJU7 Kemikaliepolitiken framgår att EU-kommissionen i december 1999 antog ett meddelande om en strategi för hormonstörande ämnen (Gemenskapens strategi för endokrinostörande ämnen, KOM(1999) 706 slutlig). Strategin behandlar behovet av forskning på området, ett internationellt samarbete om hormonstörande ämnen, information som bör ges till allmänheten samt lämpliga åtgärder på policynivå. I sin fjärde rapport om genomförandet av strategin aviserade kommissionen i augusti 2011 sin avsikt att se över och möjligen revidera strategin (4th Report on the implementation of the "Community Strategy for Endocrine Disrupters" a range of substances suspected of interfering with the hormone systems of humans and wildlife, SEK(2011) 1001 slutlig). Kommissionen motiverade

översynen med att frågan om hormonstörande ämnen har ökat i betydelse, att kunskapen på området ständigt ökar, att det pågår ett stort antal forskningsprojekt om hormonstörande ämnen samt att det förekommer olika initiativ till reglering. Kommissionen har ännu inte reviderat strategin om hormonstörande ämnen enligt uppgift från Miljö- och energidepartementet i maj 2016.

Både EU:s biocidförordning och växtskyddsmedelsförordningen innehåller begränsningar av användningen av ämnen som har identifierats som hormonstörande i enlighet med de kriterier som kommissionen ska ta fram. Enligt artikel 5.3 i biocidförordningen har rådet och Europaparlamentet gett kommissionen i uppdrag att besluta en delegerad akt med vetenskapliga kriterier för att identifiera hormonstörande ämnen. Den delegerade akten skulle ha beslutats senast den 13 december 2013. Kommissionen har dock inte tagit fram sådana kriterier. De behövs för att regler i EU:s biocidförordning och andra regelverk på kemikalieområdet om utfasning av hormonstörande ämnen ska kunna tillämpas. Utan dessa kriterier är det således mycket svårt att komma överens om vilka ämnen som har hormonstörande egenskaper och påbörja en utfasning av dem i samhället.

I betänkande 2014/15:MJU7 redovisas att i mars 2014 uppmanade den dåvarande svenska regeringen kommissionen att vidta åtgärder enligt kraven i biocidförordningen. Kommissionen svarade att den planerade att hålla ett offentligt samråd om förslaget till kriterier och utföra en analys av dess konsekvenser för tillgången på växtskyddsmedel och biocidprodukter. Den förra svenska regeringen ansåg dock att kommissionens skäl för att underlåta att besluta om kriterierna var otillräckliga. Sverige lämnade därför in en stämmingsansökan till tribunalen (EU-domstolens förstainstansrätt i början av juli 2014). Det fanns ett brett stöd inom EU för denna fråga eftersom både Europeiska rådet och Europaparlamentet intervenerade till stöd för Sverige.

Den 16 december 2015 konstaterade EU-domstolen att EU-kommissionen har varit för långsam med att besluta om kriterier för hormonstörande ämnen. Domen ger därmed Sverige rätt mot EU-kommissionen, och kommissionen uppmanas att snarast fastställa kriterierna.

I svaret på fråga 2015/16:689 Fortsättning av Alliansens arbete för att fasa ut hormonstörande ämnen framgår att EU-kommissionen efter domen meddelade att den inte avser att följa domen utan fortsätter att utföra sin konsekvensanalys under 2016. Den dåvarande miljö- och klimatministern skickade brev till kommissionärerna Andriukaitis och Vella den 4 januari 2016 och uppmanade dem att snarast vidta nödvändiga åtgärder för att följa fördraget och möta de berättigade förväntningarna från EU:s medborgare att EU ska skydda dem från de risker som exponering för hormonstörande ämnen medför.

Vid miljørådet den 4 mars 2016 antog rådet enhälligt en deklARATION som uppmanar kommissionen att vidta de åtgärder som krävs för att följa domen från den 16 december 2015 i målet mellan Sverige och kommissionen om vetenskapliga kriterier för att identifiera hormonstörande ämnen. Av rapporten

från rådet framgår att det nederländska ordförandeskapet underströk att det fanns en stark förväntan om att kommissionen nu skulle agera i frågan om hormonstörande ämnen. Sverige underströk att kriterierna för hormonstörande ämnen endast skulle ta vetenskaplig hänsyn, och att det var viktigt att involvera medlemsländernas experter i arbetet. Samtliga länder som yttrade sig i debatten gav stöd till linjen att det var viktigt att följa domslutet och skyndsamt anta kriterierna. Kritik framfördes mot EU-kommissionen om att det inte var acceptabelt att inte följa de bestämmelser som beslutats i europeisk lagstiftning. Kommissionen, som representerades av kommissionär Andriukaitis, var fullt medveten om hur viktig frågan var för rådet. Kriterier skulle presenteras före sommaren. Kommissionen var medveten om att beslutet att fullfölja konsekvensanalysen hade kritiserats. Samtidigt ville kommissionen använda all den information som fanns tillgänglig för att kunna fatta ett väl underbyggt beslut.

I skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 framgår att Sverige tillsammans med åtta andra likasinnade medlemsstater och Norge sedan hösten 2014 driver ministerinitiativet Reach up. Initiativet vill se ett mer ambitiöst genomförande av kemikalieförordningen Reach och en reglering av hormonstörande ämnen och nanomaterial i enlighet med målen i EU:s sjunde miljöhandlingsprogram. Länderna bjöd i oktober in till konferensen REACH and Beyond i Bryssel som samlade närmare 200 deltagare från medlemsstater, Europaparlamentet, kommissionen och intresseorganisationer. Diskussionerna visade att det finns ett stort stöd för Reach och för en bättre reglering av kemikalier.

Av budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) framgår att enligt det sjunde miljöhandlingsprogrammet (Europaparlamentets och rådets beslut nr 1386/2013/EU av den 20 november 2013 om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2020 – Att leva gott inom planetens gränser) ska en EU-strategi för en giftfri miljö presenteras senast 2018. Strategin ska bygga på åtgärder som vidtas senast under 2015 och som berör nanomaterial, hormonstörande ämnen, kombinationseffekter och kemikalier i varor. Det praktiska genomförandet av handlingsprogrammet blir av stor betydelse för att minska användningen av särskilt farliga ämnen. I Kemikalieinspektionens genomförande av handlingsplanen för en giftfri vardag ligger att aktivt bidra till detta arbete.

Den 8–9 juni 2016 arrangerar EU-kommissionen en workshop med medlemsstaterna, näringen och intresseorganisationer för att få inspel till arbetet med EU-strategin för en giftfri miljö.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att EU-domstolen gav Sverige rätt mot EU-kommissionen och utgår från att kommissionen snarast fastställer kriterier för hormonstörande ämnen. Utskottet vill poängtera att det är viktigt att så sker så att EU:s medborgare kan skyddas från de risker som exponering

för hormonstörande ämnen innebär, och det bör fortsatt vara en prioriterad fråga för regeringen.

Vidare anser utskottet att det är beklagligt att EU-kommissionen underlåtit att revidera strategin om hormonstörande ämnen. Utskottet anser att de argument som framfördes 2011 om att frågan om hormonstörande ämnen har ökat i betydelse, att kunskapen på området ständigt ökar, att det pågår ett stort antal forskningsprojekt och att det förekommer olika initiativ till reglering fortfarande är giltiga och att en översyn av strategin är nödvändig.

Utskottet förutsätter att regeringen använder tillgängliga medel för att driva på utvecklingen inom EU så att de åtaganden som finns inom det sjunde miljöhandlingsprogrammet fullföljs.

Med hänsyn till såväl pågående som förutsett arbete med frågan anser utskottet att motion 2015/16:1362 (C) yrkande 11 i denna del kan lämnas utan vidare åtgärd.

Genomförande av proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att skyndsamt verkställa proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken.

Jämför reservation 11 (M, C, L, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:1362 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, FP, KD) yrkande 12 framförs att regeringen skyndsamt bör verkställa det som beslutades i proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken. Det finns en lång tradition i vårt land, inte minst bland konsument- och miljöorganisationer, av att verka för att fasa ut ämnen med negativ hälso- och miljöpåverkan. Arbetet måste bedrivas både nationellt och internationellt. Det är därför viktigt att kemikaliearbetet ges en tydlig politisk ram, vilket Alliansen presenterade i proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken med förslag på vilken strategi och vilka insatser som krävs på vägen mot en giftfri vardag. För att fullfölja arbetet med ett Sverige fritt från gifter är det enligt motionärerna viktigt att åtgärderna i propositionen genomförs.

Även kommittémotion 2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 9 tar upp vikten av att regeringen skyndsamt verkställer det som beslutades i proposition 2013/14:39. Arbetet med att begränsa farliga ämnen behöver bedrivas både i Sverige och internationellt. Det är därför av yttersta vikt att den politiska ramen för detta arbete är tydlig och verklighetsförankrad.

Alliansen har tidigare presenterat en strategi för detta i proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken. För att arbeta vidare med insatserna som föreslås i denna är det viktigt att regeringen genomför propositionens förslag.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken behandlas i betänkande 2013/14: MJU13 På väg mot en giftfri vardag. I propositionen redovisar den förra regeringen sin strategi för att nå kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet. Strategin består av de etappmål om farliga ämnen som den dåvarande regeringen beslutat om och insatser som bidrar till att nå dessa mål. Därutöver innehåller strategin vissa insatser som i övrigt behövs för att nå kvalitetsmålet Giftfri miljö och generationsmålet. Utskottet ställde sig bakom de bedömningar som regeringen gjort i propositionen och föreslog att riksdagen skulle anta regeringens lagförslag. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2013/14:185).

I betänkande 2014/15: MJU7 Kemikaliepolitiken framgår att den förra regeringens satsning på en handlingsplan för en giftfri vardag utgör en viktig del av den samlade strategin för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. För att arbetet med handlingsplanen ska vidareutvecklas och intensifieras har riksdagen också beslutat om resursförstärkningar till Kemikalieinspektionen vid ett antal tillfällen (prop. 2013/14:1 utg.omr. 20, bet. 2013/14: MJU1, rskr. 2013/14:122, prop. 2014/15:99, bet. 2014/15: FiU21, rskr. 2014/15:255 och prop. 2015/16:1 utg.omr. 20, bet. 2015/16: MJU1, rskr. 2015/16:103).

I februari 2015 presenterade Kemikalieinspektionen sin slutredovisning till regeringen av arbetet med handlingsplanen under åren 2011–2014 (Handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014 – slutredovisning rapport 1/15). Av rapporten framgår att satsningen har gjort det möjligt för Kemikalieinspektionen att kraftigt utöka insatserna nationellt, inom EU och internationellt. Arbetet har främst varit inriktat på åtgärder för att skydda barns och ungdomars hälsa. Under åren 2011–2014 prioriterades arbetet med EU:s kemikalielagstiftning, internationellt arbete, tillsyn av farliga ämnen i varor och dialoger med näringslivet för att minska riskerna med farliga ämnen i varor.

I Kemikalieinspektionens regleringsbrev för 2014 fick myndigheten ett uppdrag att utifrån erfarenheterna med arbetet med handlingsplanen för en giftfri vardag 2011–2014 redovisa hur handlingsplanen kan vidareutvecklas för perioden 2015–2020. I rapporten Handlingsplan för en giftfri vardag 2015–2020 – Skydda barnen bättre (Kemikalieinspektionen, rapport 5/14) redovisar myndigheten bl.a. att de ska utreda om det är lämpligt att genomföra fler nationella åtgärder mot farliga kemiska ämnen. I uppdraget ingår även att bedöma om det behövs nationell lagstiftning inom icke-harmoniserade områden när EU-lagstiftningen inte ger tillräckligt skydd. Vidare har ett

nationellt åtgärdsprogram för högfluorerade ämnen startats. Kemikalieinspektionen ska även initiera ett nätverk för kommuner för att ytterligare stimulera och stödja kommunernas arbete där de bl.a. ska verka för att Konkurrensverkets vägledning om miljöanpassad upphandling för förskolor blir känd och tillämpas av landsting och kommuner. Tillsyn är ett fortsatt viktigt område i handlingsplanen. Vidare kommer myndigheten att vara aktiv i EU-arbetet och påverka utvecklingen av EU-lagstiftningen bl.a. inom områdena hormonstörande ämnen, högfluorerade ämnen, nanomaterial och kombinationseffekter. Förslag på EU-åtgärder mot farliga kemiska ämnen kommer att lämnas, och myndigheten kommer att verka för att EU utarbetar en handlingsplan för att minska riskerna med högfluorerade ämnen.

Den 8 januari 2015 beslutade regeringen att ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag i syfte att intensivifiera arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö under åren 2015–2017. Av uppdraget framgår bl.a. att Kemikalieinspektionen ska utveckla och genomföra kostnadseffektiva åtgärder med ledning av den strategi för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö som beslutats av regeringen och redovisats för riksdagen (prop. 2013/14:39). Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 september 2017.

Vidare deklarerar följande i regeringsförklaringen från den 15 september 2015:

Sverige ska gå före på miljöområdet. Planetens gränser ska respekteras. Miljömålen ska nås. Biologisk mångfald, en giftfri vardag och god havsmiljö är prioriterade. Barn ska växa upp i en vardag fri från gifter. Försiktighetsprincipen, utbyte av farliga ämnen och principen att förorenaren betalar är utgångspunkten. Utfasning av kemikalier som är skadliga för människa och miljö skapar drivkrafter för bättre alternativ. När EU:s regelverk inte räcker till går Sverige före.

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) lyfter regeringen särskilt fram att arbetet med handlingsplanen för en giftfri vardag har förstärkts och getts ett långsiktigt perspektiv. Det finns resurser aviserade fram t.o.m. 2020, och regeringen har gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att utveckla handlingsplanen och intensivifiera insatserna.

Utskottets ställningstagande

I regeringsförklaringen 2015 lyfts det fram att giftfri vardag är ett prioriterat område för regeringen. Regeringen har även gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag i syfte att intensivifiera arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö under 2015–2017. Utskottet noterar att myndigheten i sitt arbete ska ta ledning av den strategi för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö som redovisats i proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken och att arbetet har förstärkts med resurser fram t.o.m. 2020.

Utskottet anser att det finns goda förutsättningar för att genomföra handlingsplanen för en giftfri vardag.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna 2015/16:1362 (C, M, FP, KD) yrkande 12 och 2015/16:2606 (M) yrkande 9 lämnas utan vidare åtgärd.

Stärkt kemikaliarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att stärka det internationella kemikaliarbetet och samarbetet mellan kemikaliemyndigheterna i olika länder, om att införa ett miljömål i EU för en giftfri vardag och om att Sverige ska vara pådrivande i arbetet med att ta fram nya ämnen till kandidatlistan för Reach.

Jämför reservationerna 12 (M) och 13 (C).

Motionerna

I partimotion 2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 4 lyfts det fram att det internationella kemikaliarbetet bör stärkas så att fler ämnen regleras och hårdare krav ställs. Reach reglerar farliga ämnen, men skadliga kemikalier kan komma in i EU via importerade produkter. Motionärerna vill bygga en stark industri i Europa och inte exportera miljöproblem till andra länder. Skärpta globala kemikalier regler ger bättre miljö både där produkter tillverkas och används och när de ska tas om hand som avfall. Centerpartiet vill därför stärka det internationella kemikaliarbetet så att fler ämnen regleras och hårdare krav ställs. Detta bör beaktas vid förhandlingar om frihandelsavtal.

I yrkande 5 lyfts det fram att det behöver införas ett miljömål i EU för en giftfri vardag. Det är bra när ett enskilt medlemsland kan ha skarpare krav än den gemensamma EU-lagstiftningen, men lagstiftningen upplevs ofta hindra enskilda länder från att höja ambitionerna. I Sverige finns nationella miljömål för att säkerställa en giftfri vardag, och Centerpartiet anser att ett EU-gemensamt mål för en giftfri vardag behövs för att påskynda arbetet, vilket motiveras ytterligare i ljuset av att alliansregeringen 2014 stämde kommissionen för ett för långsamt arbete med hormonstörande ämnen.

I yrkande 6 framhålls att samarbetet mellan kemikaliemyndigheterna i olika länder bör stärkas så att kontroller, godkännande och begränsningar kan gå fortare på den gemensamma marknaden.

I kommittémotion 2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 3 anför att Sverige ska vara pådrivande i arbetet med att ta fram nya ämnen till kandidatlistan för Reach. Lagstiftningen på kemikalieområdet är EU-gemensam, och därför är också EU den politiska instans där Sverige har störst möjlighet att påverka i en positiv riktning. Mycket av arbetet som behöver

bedrivs i Sverige för en mer hälsosam miljö handlar därmed om att försöka påverka andra EU-länder, och att föreslå nya ämnen för Reachs kandidatlista. Detta bör prioriteras särskilt högt eftersom det är genom EU vi verkligen kan begränsa förekomsten av skadliga kemikalier.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Internationellt kemikaliearbete

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) framgår att miljöpolitiken utgår från de nationella miljökvalitetsmål och det generationsmål för miljöarbetet som beslutats av riksdagen. Målen är styrande för allt miljöarbete som Sverige bedriver nationellt, inom EU och internationellt.

I betänkande 2013/14:MJU13 framgår att världssamfundet vid toppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg 2002 beslutade om att världens länder senast 2020 ska producera och använda kemikalier på ett sådant sätt att skadliga effekter på människors hälsa och miljön blir så begränsade som möjligt. FN:s konferens om hållbar utveckling i Rio de Janeiro i juni 2012 (Riomötet) bekräftade detta mål på nytt. Vid Riomötet uppmanades världens regeringar att ytterligare stärka insatserna för att nå målet, både vad gäller genomförande av existerande internationella åtaganden och vad gäller förbättringen av den internationella miljöförvaltningen på kemikalieområdet.

Enligt regeringens skrivelse Giftfri vardag finns det i dag flera internationella överenskommelser som till viss del hanterar de globala utmaningarna med kemikalier. Det pågår ett ständigt utvecklingsarbete inom ramen för dessa överenskommelser, och parterna har fattat flera beslut som bidrar till att nå målet om en säker hantering av kemikalier till 2020, t.ex. inom Rotterdam-, Stockholms-, Minamata- och Baselkonventionerna och strategin för internationell kemikaliehantering (Strategic Approach to International Chemicals Management, SAICM).

Rotterdamkonventionen är en konvention om förfarandet med förhandsgodkännande sedan information lämnats för vissa farliga kemikalier och bekämpningsmedel i internationell handel. Sedan 2011 har parterna beslutat om att ytterligare åtta ämnen ska omfattas av konventionen som nu totalt omfattar 47 ämnen (skr. 2015/16:169).

Internationellt regleras även produktion, användning och utsläpp av ämnen som är långlivade organiska föroreningar (persistent organic pollutant, POP) genom Stockholmskonventionen. Sedan partsmötet 2013 har EU arbetat med att införliva tillägget om flamskyddsmedlet HBCDD i EU-lagstiftningen. Sverige har verkat för att EU ska besluta om ett förbud om produktion, användning och import av HBCDD för att EU ska kunna uppfylla konventionens krav (skr. 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015).

En ny global konvention om begränsning av kvicksilver i hela livscykeln, Minamatakonventionen, antogs i oktober 2013. Alla medlemsstater har åtagit

sig att ratificera Minamatakonventionen, och EU-kommissionen presenterade i februari 2016 ett förslag till förordning om kvicksilver (KOM(2016) 39) med syfte att fullt ut anpassa unionslagstiftningen till konventionen. Regeringen vill se ett snabbt ikraftträdande och ett ambitiöst genomförande av konventionen på EU-nivå, och att EU fortsatt visar initiativkraft globalt genom att fortsätta driva konventionens utveckling och ställa ytterligare krav globalt (fakta-PM 2015/16:FPM52 EU:s ratificering av Minamatakonventionen om kvicksilver).

Som redovisas i regeringens skrivelse Giftfri vardag pågick den fjärde internationella konferensen om hantering av kemikalier inom ramen för SAICM under hösten 2015. Under mötet enades deltagarna om en process för att definiera vad som bör hända på global nivå efter målet 2020. Detta relaterades till de nya hållbarhetsmålen, s.k. sustainable development goals (SDG). Deltagarna kom även överens om ett samarbetsprogram för att minska riskerna med kemikalier i varor. Programmet ska öka företagets kunskap om vilka farliga ämnen som finns i bl.a. elektronik, textilier och leksaker. Ett annat viktigt beslut var antagandet av ett vägledningsdokument som kommer att hjälpa aktörerna att prioritera sitt arbete för att nå 2020-målet, och i förlängningen även de globala hållbarhetsmålen. Sverige har aktivt drivit frågan om förbättrad information om farliga ämnen i varor och kommer att fortsätta att driva på för att programmet genomförs av berörda aktörer.

I september 2015 antog FN den s.k. Agenda 2030 som innehåller 17 nya globala hållbarhetsmål och som ersätter de tidigare millenniemålen från 2000. Hållbarhetsmålen bryts ned i 169 delmål, varav delmål 12.4 innehåller SAICM:s mål för 2020. Det finns även en rad andra formuleringar med tydlig koppling till kemikaliekontroll. I regeringens skrivelse lyfts följande fram:

Genom att kemikaliefrågan har förts in i flera delar av agendan tydliggörs att en säker kemikaliehantering kan ha en direkt positiv effekt på övergripande målsättningar inom hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning, såsom tillgång till rent vatten eller en förbättrad hälsa.

Regeringen anser att en hållbar hantering av kemikalier och avfall är en förutsättning för att nå de globala målen och genomföra Agenda 2030. Sverige har därför tillsammans med EU lagt fram förslag på en resolution på detta område som antogs vid FN:s miljömöte, UNEA-2, som hölls i Kenya den 23–27 maj 2016. De globala mål för kemikalier och avfall som finns i dag gäller till 2020. Det är viktigt att världens länder så snart som möjligt enas om ett tydligt och ambitiöst ramverk för hur arbetet med dessa frågor ska fortsätta efter 2020 (Miljö- och energidepartementet, 2016).

Regeringen framför vidare i skrivelsen att man ser ett behov av att skapa en vision eller målbild för arbetet med att långsiktigt säkerställa och upprätthålla en säker kemikaliehantering, som är kopplad till hållbar utveckling. Regeringen driver på för att SAICM behålls och kan utgöra en grund för det framtida arbetet, bl.a. för att deras arbete är inriktat på riskhantering av kemikalier i stort, till skillnad från kemikalie- och avfallskonventionerna, och

är sektorsöverskridande, dvs. hälsa och miljö värderas lika. Regeringen lyfter även fram att Sverige bör verka för ett framtida rättsligt bindande ramverk för farliga kemikalier, för att kunna ge en mer effektiv internationell respons på globala hälso- eller miljöproblem orsakade av den ökande och komplexa mängden kemikalier (skr. 2015/16:169).

Samarbeten m.m.

Som framgår i regeringens skrivelse 2015/16:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2015 driver Sverige tillsammans med åtta andra likasinnade medlemsstater och Norge sedan hösten 2014 ministerinitiativet Reach up. Initiativet vill se ett mer ambitiöst genomförande av kemikalieförordningen Reach och en reglering av hormonstörande ämnen och nanomaterial i enlighet med målen i EU:s sjunde miljöhandlingsprogram. Länderna bjöd i oktober in till konferensen REACH and Beyond som samlade närmare 200 deltagare från medlemsstater, Europaparlamentet, kommissionen och intresseorganisationer. Diskussionerna visade att det finns ett stort stöd för Reach och för en bättre reglering av kemikalier.

I Kemikalieinspektionens årsredovisning för 2015 framgår att myndigheten deltar i möten och arbetsgrupper på EU-nivå med syfte att harmonisera och effektivisera arbetet med tillståndsprövning av både växtskyddsmedel och biocidprodukter mellan medlemsländerna. Vidare görs i redovisningen en sammantagen bedömning att Kemikalieinspektionen genom sitt arbete i olika arbetsgrupper är med och påskyndar harmoniseringen av tillståndsprövningen av växtskyddsmedel och biocidprodukter inom EU.

När det gäller miljömål i EU för en giftfri vardag ska EU-kommissionen enligt EU:s sjunde miljöhandlingsprogram (Europaparlamentets och rådets beslut nr 1386/2013/EU av den 20 november 2013 om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2020 – Att leva gott inom planetens gränser) utveckla en strategi för en giftfri miljö till 2018. De fyra områden som är prioriterade i strategin är

- nanomaterial
- hormonstörande ämnen
- kombinationseffekter
- farliga ämnen i varor.

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) anförs att det praktiska genomförandet av miljöhandlingsprogrammet blir av stor betydelse för att minska användningen av särskilt farliga ämnen. I Kemikalieinspektionens genomförande av handlingsplanen för en giftfri vardag ligger att aktivt bidra till detta arbete.

I Handlingsplan för en giftfri vardag 2015–2020 – Skydda barnen bättre (Kemikalieinspektionen, rapport 5/14) redovisas att det var en stark politisk vilja inom kemikalieområdet i flera medlemsländer som gjorde det möjligt att i EU få till stånd världens i särklass mest ambitiösa kemikalielagstiftning

(Reachförordningen). Kemikalieinspektionens erfarenhet från EU-arbetet är att det nu i vissa fall är svårt att få genomslag för förslag på teknisk nivå om ingen klar politisk linje har formulerats på EU-nivå. Den strategi för en giftfri miljö som ska tas fram till 2018 inom ramen för EU:s sjunde miljöhandlingsprogram kan bidra till att de kemikaliepolitiska aspekterna åter får en större tyngd vid tillämpning och utveckling av EU:s kemikalielagstiftningar.

När det gäller nya ämnen på kandidatlistan för Reach arbetar Sverige enligt budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) för närvarande med sex ämnesutvärderingar i Reach. Vidare har Sverige lämnat förslag till Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa) på 13 ämnen som bör betraktas som särskilt farliga och bör föras upp på kandidatförteckningen, bl.a. kadmium och flera kadmiumföreningar. På svenskt initiativ beslutades ett begränsningsförslag för bly i konsumentvaror av kommissionen i april 2015. Ett svenskt förslag till begränsning av nonylfenol och nonylfenoletoxilater i importerade textilier hanterades av Echas kommittéer under 2014. Förslaget fick stöd, och beslut fattades i juli 2015.

När det gäller kandidatförteckningen i Reach finns det en färdplan för särskilt farliga ämnen (substances of very high concern, SVHC) som kommissionen, Echa och medlemsländerna i EU kom överens om 2013 och vars mål är att alla relevanta SVHC ska finnas på kandidatlistan till 2020. Under 2014 tillfördes 10 nya ämnen så att förteckningen omfattade 161 ämnen vid årsskiftet.

Enligt Kemikalieinspektionens slutredovisning av uppdraget om en handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014 (Kemikalieinspektionen, rapport 1/15) har satsningen på handlingsplanen gjort det möjligt att öka antalet förslag på reglering av hälso- och miljöfarliga ämnen. Utan handlingsplanen hade endast enstaka förslag kunnat lämnas. Den ökade satsningen på EU:s kemikalielagstiftning har resulterat i att Sverige numera tillhör den grupp medlemsländer som lämnar flest förslag på åtgärder mot enskilda hälso- och miljöfarliga kemiska ämnen. Sedan starten av handlingsplanen 2011 och inom ramen för Reachförordningen har Sverige lämnat in sju ämnesutvärderingar, elva förslag på ämnen till kandidatförteckningen, tre förslag på begränsningar samt förslag på harmoniserande klassificering av tolv ämnen.

I Kemikalieinspektionens rapport Handlingsplan för en giftfri vardag 2015–2020 – Skydda barnen bättre (rapport 5/14) anför myndigheten att tillämpning och utveckling av EU:s kemikalieregler är det enskilt viktigaste området för att få till stånd en effektiv och förebyggande kemikaliekontroll. En fortsatt prioritering av EU-processerna ämnesutvärdering, harmoniserad klassificering, särskilt farliga ämnen (kandidatlistan) och förbud mot viss användning av kemikalier (begränsning) är nödvändig.

Utskottets ställningstagande

Det finns i dag flera internationella överenskommelser som till viss del hanterar de globala utmaningarna med kemikalier. Utskottet noterar att framsteg har gjorts inom ramen för SAICM, bl.a. en överenskommelse om ett samarbetsprogram för att minska riskerna med kemikalier i varor, vilket är positivt. Utskottet anser även att det är glädjande att den s.k. Agenda 2030 med FN:s nya hållbarhetsmål innehåller en rad formuleringar med tydlig koppling till kemikaliekontroll. Utskottet delar regeringens syn att det behövs en målbild för arbetet med att långsiktigt säkerställa och upprätthålla en säker kemikaliehantering som är kopplad till hållbar utveckling och att det behövs ett övergripande rättsligt bindande ramverk för kemikalier på global nivå.

Vidare noterar utskottet att det sker samarbeten på EU-nivå bl.a. genom Reach up-initiativet och att möten och arbetsgrupper arrangeras i syfte att bl.a. harmonisera och effektivisera arbetet med växtskyddsmedel och biocidprodukter.

Utskottet ser fram emot strategin för en giftfri miljö som EU-kommissionen ska presentera senast 2018. Genom denna kan en politisk linje fastställas för EU:s kemikaliepolitik och vara vägledande i det framtida arbetet för en giftfri miljö på EU-nivå.

Det är glädjande att Sverige tillhör den grupp av medlemsländer som lämnar flest förslag till åtgärder mot enskilda hälso- och miljöfarliga kemiska ämnen. Utskottet anser att detta arbete måste fortsätta att prioriteras.

Utskottet anser att motionerna 2015/16:2370 (C) yrkandena 4–6 och 2015/16:2606 (M) yrkande 3 med redovisningen ovan kan lämnas utan vidare åtgärd.

Högfluorerade ämnen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om krafttag mot perfluorerade föreningar (PFAS) och andra högfluorerade ämnen.

Motionen

I motion 2015/16:2540 av Magnus Manhammar (S) framhålls att det behövs krafttag mot PFAS och andra högfluorerade ämnen. PFAS är en typ av kemikalier som misstänks vara en allvarlig hälsorisk för både djur och människor. Det har förorenat dricksvatten i flera kommuner, och några kommuner har fått stänga dricksvattentäcker efter att högfluorerade ämnen läckt till grundvattnet. På sikt kan PFAS och andra högfluorerade ämnen vara ett hot mot människors hälsa, miljön och dricksvattenförsörjningen i Sverige. Enligt motionären finns det därför all anledning att ta krafttag för att minska samhällets användning av högfluorerade ämnen. Staten bör satsa på forskning

om dessa ämnens skadliga effekter och ta fram en handlingsplan för hur de som utsätts för dessa ämnen kan få stöttning och hjälp. Utöver detta bör också staten undersöka möjligheterna för sanering av de platser i Sverige som redan är förorenade av högfluorerade ämnen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I betänkande 2014/15: MJU7 Kemikaliepolitiken beskrivs högfluorerade ämnen på följande sätt:

Högfluorerade ämnen används som ett samlingsbegrepp för perfluorerade och polyfluorerade ämnen. Polyfluorerade ämnen kan brytas ned till perfluorerade ämnen som är långlivade och i vissa fall giftigare än ursprungsämnet. De perfluorerade ämnena kan även transporteras långa sträckor, vilket är orsaken till att de förekommer i höga halter hos djur i Arktis. Det är vidare känt att vissa av ämnena i gruppen poly- och perfluorerade ämnen är bioackumulerande och toxiska, och att de kan skada fortplantningen hos människor och djur. För de flesta av ämnena i gruppen saknas emellertid grundläggande kunskap om deras miljö- och hälsofarliga egenskaper. Ämnenas vatten- och fettavstötande egenskaper, och deras värmetålighet, är skälet till att de har fått många användningsområden. Användningen av poly- och perfluorerade ämnen är utbredd, och de finns i en mängd produkter, t.ex. fritidskläder och skor, köksutrustning, impregneringsmedel och brandsläckningsmedel.

Människor utsätts för perfluorerade ämnen främst via mat, dricksvatten och damm. Ämnen från denna grupp används i vissa livsmedelsförpackningar eftersom de skyddar förpackningarna både från fett och från vatten. I vissa fall kan de perfluorerade ämnena vandra över från förpackningen till livsmedlet. Det finns också flera kända fall där perfluorerade ämnen har förorenat mark och vattentäkter.

I regeringens uppdrag till Kemikalieinspektionen att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag i syfte att intensifiera arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö under åren 2015–2017 ska Kemikalieinspektionen bl.a. ta fram ett nationellt åtgärdsprogram för högfluorerade ämnen. Inom ramen för detta ska myndigheten senast i juli 2016 ta fram en åtgärdsplan och, där det är lämpligt, lämna förslag till nationella regleringar eller regleringar på EU-nivå och andra åtgärder i syfte att minska exponeringen av högfluorerade ämnen (PFAS). Kemikalieinspektionen ska även verka för att en handlingsplan initieras inom EU.

Inom ramen för uppdraget att ta fram ett nationellt åtgärdsprogram för högfluorerade ämnen har Kemikalieinspektionen gjort en kartläggning av förekomsten och användningen av högfluorerade ämnen och av alternativa ämnen och material (Förekomst och användning av högfluorerade ämnen och alternativ, Kemikalieinspektionen, rapport 6/15). Kartläggningens syfte är att ge en tydligare bild av var högfluorerade ämnen används i dag och vilka alternativa ämnen, material och tekniker som finns tillgängliga. Rapporten ska användas i det kommande arbetet med att förhindra ytterligare hälso- och miljöproblem med PFAS.

Även Naturvårdsverket har, på uppdrag av regeringen, genomfört en screening av förekomsten av miljögifter, bl.a. högfluorerade ämnen och bekämpningsmedelsrester i yt- och grundvatten. Uppdraget redovisades den 1 april 2016 i rapporten Högfluorerade ämnen (PFAS) och bekämpningsmedel – En sammantagen bild av förekomsten i miljön (Naturvårdsverket, rapport 6709). Resultaten visar att PFAS finns i halter som kan utgöra en risk för människors hälsa och miljö i anslutning till bekräftade punktkällor, främst brandövningsplatser. Sammantaget ger screeningen en god grund för det fortsatta arbetet med att bättre kontrollera och begränsa människors exponering och vad som kommer ut i miljön och med att få bättre kunskap om vilka halter av PFAS och växtskyddsmedel som finns i miljön.

I rapporten Förslag till nationella regler för högfluorerade ämnen i brandsläckningsskum (Kemikalieinspektionen, rapport 1/16) föreslår Kemikalieinspektionen ett antal åtgärder för att så långt och snabbt som möjligt begränsa tillflödet av högfluorerade ämnen från brandsläckningsskum till miljön, bl.a. ett förordningsstadgat krav med stöd av miljöbalken om att skumvätska/släckvatten från fluorbaserade brandsläckningsskum ska samlas upp och destrueras fr.o.m. den 1 januari 2017, med vissa undantag. Vidare föreslås att regeringen låter göra en översyn och så långt det är möjligt reducerar de föreslagna undantagen till 2019. Rapporten har remitterats, och svaren håller nu på att sammanställas inom Regeringskansliet. Regeringen kommer därefter att ta ställning till hur man går vidare med förslagen.

Regeringskansliet gav den 19 oktober 2015 en utredning i uppdrag att göra en analys av orsakerna till att spridningen av högfluorerade ämnen till dricksvattentäkter kunnat pågå i många år utan att upptäckas. Utredningen redovisade den 2 mars 2016 sitt betänkande Utredningen om spridning av PFAS-föreningar i dricksvattnen (M 2015:B) och konstaterade att orsakerna till att spridningen av högfluorerade ämnen kunnat ske till dricksvatten under lång tid utan att upptäckas har berott på ett antal generella och strukturella problem. Eftersom problemen är generella krävs i de flesta fall även generella lösningar. Bland annat föreslås att kemikalielagstiftningen förstärks genom att registreringen förbättras så att ämnen som finns i låga koncentrationer eller i små mängder omfattas av registreringsskyldighet, att innehållet i kemiska produkter redovisas öppet, att substitutionsarbetet sker gruppvis och att utredningskraven för myndigheterna inför eventuella begränsningar minskas. Vidare föreslår utredningen att ett centrum för substitution inrättas för att driva på kemikalieproducenterna och för att underlätta för konsumenter och företag att arbeta proaktivt med att byta ut farliga ämnen eller byta till ett annat material utan farliga ämnen. Regeringen tillsatte den 17 mars 2016 en särskild utredare som ska titta på förutsättningarna för ett sådant centrum.

Livsmedelsverket och Kemikalieinspektionen har gemensamt startat ett nationellt nätverk för PFAS för myndigheter, forskare, länsstyrelser, kommuner, miljökonsulter och dricksvattenproducenter. Nätverket fokuserar på att öka kunskap om egenskaper och förekomst samt diskutera lösningar för att få bort PFAS-ämnena ur marknaden och dricksvattnet (prop. 2015/16:1 utg.omr.

20). Kemikalieinspektionen har även bildat ett nätverk för de centrala myndigheterna med syfte att samordna och öka kunskaperna om PFAS.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen har gett ett antal uppdrag till olika myndigheter när det gäller högfluorerade ämnen. Det är positivt att olika kartläggningar har gjorts av förekomsten och användningen av högfluorerade ämnen så att det finns en tydligare bild av var dessa miljögifter finns. Vidare konstaterar utskottet att i uppdraget att vidareutveckla handlingsplanen för en giftfri vardag ligger att Kemikalieinspektionen ska ta fram ett nationellt åtgärdsprogram för högfluorerade ämnen och verka för en handlingsplan på EU-nivå. Myndigheten har redan inom ramen för uppdraget redovisat förslag till att begränsa tillflödet av högfluorerade ämnen från brandsläckningsskum till miljön. Utskottet ser fram emot att ta del av det nationella åtgärdsprogrammet och avvaktar hur regeringen avser att gå vidare med förslaget om brandsläckningsskum.

Vidare konstaterar utskottet att Utredningen om spridning av PFAS-föreningar i dricksvatten har föreslagit att ett centrum för substitution inrättas för att driva på arbetet med att byta ut farliga ämnen. Det är positivt att regeringen varit proaktiv i frågan och tillsatt en utredning som ska titta på förutsättningarna för ett sådant centrum.

Med hänvisning till pågående utredningsarbete föreslår utskottet att motion 2015/16:2540 (S) lämnas utan vidare åtgärd.

Övrigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samverkan för en giftfri miljö och om att utreda kemikaliers cocktaileffekter.

Jämför reservationerna 14 (C) och 15 (M).

Motionerna

I partimotion 2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 12 anförs att samarbetet mellan näringsliv och forskning bör utvecklas. Det finns anledning att agera förebyggande genom forskning och utveckling och genom försiktighetsprincipen, i stället för att invänta potentiella effekter. Industrin efterfrågar alternativ till ämnen på EU:s kandidatlista, innehållande potentiellt skadliga ämnen som ska utredas, men saknar ibland förutsättningarna för att bedriva de vetenskapliga studierna själva. Centerpartiet vill stärka både näringsliv och svensk forskning genom utvecklad samverkan.

I kommittémotion 2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 7 framhålls att kemikaliers cocktaileffekter bör utredas. Svenska forskare har deltagit i det

s.k. Halifaxprojektet, som gått igenom tiotusentals studier med kemikalier och cancerrisk som gemensam nämnare. Här konstateras att kemikalier individuellt inte behöver bedömas vara cancerframkallande men ändå kan samverka med varandra och genom detta innebära en cancerrisk. Dessa risker behöver tas på stort allvar, och mer forskning på området behövs. Generellt utreds en kemikalie i taget på grund av hur lagstiftningen är uppbyggd, men när kemikaliemixen som människor utsätts för blir alltmer komplex behövs forskning på kombinationseffekterna.

Kompletterande uppgifter

Samverkan för en giftfri miljö

I regeringens skrivelse 2015/16:69 Politik för hållbart företagande framgår att regeringen ska fortsätta att i samverkan med konsument- och producentsidan driva det frivilliga arbetet mot en giftfri miljö framåt genom information, forskning, metodutveckling och dialoger. Syftet är att uppnå en lämplig kemikaliehantering över hela livscykeln med fokus på substitution.

Regeringen tillsatte även en utredning i mars 2016 för att se hur man mest effektivt arbetar för att ersätta farliga ämnen med säkrare alternativ, enligt den s.k. substitutionsprincipen. Målet är ett kunskapscentrum för att förse företag, forskare och alla som arbetar med kemikalier med ökad kunskap om giftiga ämnen och om vilka alternativ som går att använda. Utredningen ska titta på hur ett sådant centrum ska kunna erbjuda kunskap men även bidra till utveckling av giftfria, hållbara kemiska produkter och varor och icke-kemiska metoder och tekniker. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2017.

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) framgår att regeringens mål för forskningspolitiken är att Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft.

I regeringens skrivelse 2015/16:169 Giftfri vardag redovisas att i den förra regeringens proposition Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) aviserades behov av forskning, innovation och utveckling på ett flertal områden där samhället står inför stora utmaningar, bl.a. riskerna med kemikalieanvändning som inkluderar användning och spridning av nanomaterial samt läkemedel i miljön. Enligt propositionen bör forskning om farliga ämnen och forskning inom området grön kemi stärkas. Hösten 2016 kommer regeringen att besluta om inriktningen för forskningspolitiken för perioden 2017–2027.

Kombinationseffekter

Som tidigare har redovisats ska EU-kommissionen enligt EU:s sjunde miljöhandlingsprogram till 2018 utveckla en åtgärdsstrategi för en giftfri miljö. Ett av de prioriterade områdena är kombinationseffekter. I

Kemikalieinspektionens genomförande av handlingsplanen för en giftfri vardag ligger att aktivt bidra till arbetet med denna strategi.

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) anförts att processen med att registrera ämnen i Reach fortsätter och omfattar allt fler ämnen. Registreringarna i Reach uppvisar emellertid stora brister och luckor i den information som ska lämnas om ämnens hälso- och miljöfarliga egenskaper. Allt fler ämnen granskas också inom programmen för utvärdering av verksamma ämnen i biocidprodukter eller växtskyddsmedel. Det innebär att tillgången till kunskap om ämnens egenskaper har ökat och kommer att fortsätta öka de närmaste åren. Än så länge är dock kunskapen om hälso- och miljöfarliga egenskaper för det stora flertalet ämnen bristfällig. Detta gäller särskilt kunskap om hälso- och miljöegenskaper för lågvolymsämnena och för nanomaterial och hormonstörande ämnen samt om kombinationseffekter vid exponering för flera ämnen. Enligt budgetpropositionen (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) är en särskilt svår fråga att bedöma när det kan finnas tillräckliga förutsättningar för att hantera de särskilda utmaningar som riskbedömning av kombinationseffekter innebär och att anpassa regelverken så att de tar hänsyn till sådana. Det är dock viktigt att steg i den riktningen tas.

Vidare framhålls att viktiga inslag i regeringens arbete är att öka takten i att fasa ut och ersätta särskilt farliga ämnen och minska riskerna med övriga farliga ämnen. Av vikt är att t.ex. kombinationseffekter av kemikalier och farliga ämnen ges ökad prioritet. Arbetet ska drivas både nationellt, i EU och globalt.

I Naturvårdsverkets rapport Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges miljö kvalitetsmål och etappmål 2016 (Naturvårdsverket, rapport 6707) redovisas att EU-kommissionens forskningscenter Joint Research Center (JRC) 2015 publicerade en översikt över ny och alternativ metodik för bedömning av kombinationseffekter. Där tillfrågas också experter om sin syn på s.k. priority mixtures (kemikalieblandningar som identifieras som prioriterade för ytterligare bedömning med beaktande av riskerna för exponering av människor och miljö). JRC ser en stark potential i de nya verktygen men konstaterar också att mer vägledning behövs för att de ska komma till bred användning. EU-kommissionen skulle ta fram en vägledning till juni 2014 för att identifiera s.k. priority mixtures men ingen vägledning har kommit ännu.

Den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) har också olika projekt som berör kombinationseffekter, bl.a. arbete med vägledning för kumulativ riskbedömning av växtskyddsmedel. Även Livsmedelsverket har varit involverat i liknande studier. Resultaten är viktiga dels för kunskapsutvecklingen, dels för att sätta framtida gränsvärden. I juni 2015 publicerade Kemikalieinspektionen en översikt och analys av möjligheterna att använda en bedömningsfaktor för att ta hänsyn till risken för kombinationseffekter.

Under perioden 2012–2016 finansierar Formas två forskningsprojekt som undersöker kombinationseffekter. Ytterligare ett projekt med inriktning på

kombinationseffekter avslutades 2015. Formas har identifierat några forskningsutmaningar som bör prioriteras för att främja möjligheterna att uppnå samhällets mål för en giftfri miljö. Det handlar bl.a. om angelägen forskning och metodutveckling för att kunna förstå kombinationseffekter av kemikaliska blandningar (skr. 2015/16:169).

Vidare redovisas i Naturvårdsverkets rapport att i proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken framfördes att det behövs en generell kunskapsuppbyggnad om kemikaliers möjliga kombinationseffekter, och att ändringar måste göras i relevanta regelverk. En omfattande kunskapsuppbyggnad sker nu inom området, men utvecklingen och anpassningen av regelverken har inte kommit igång. Trycket på att ta fram vägledningar, liksom att anpassa regelverken så att de tar hänsyn till kombinationseffekter, bedöms öka.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen arbetar i samverkan med både konsumenter och producenter genom dialoger, forskning, metodutveckling och information för att driva arbetet om en giftfri vardag framåt. Det är positivt att regeringen tillsatt en utredning för att se hur man mest effektivt arbetar för att ersätta farliga ämnen med säkrare alternativ, och där målet är ett kunskapscentrum för företagare, forskare och andra som arbetar med kemikalier.

I redovisningen ovan framgår att regeringen prioriterar arbetet med kombinationseffekter av kemikalier, på både nationell nivå och EU-nivå. Utskottet konstaterar att en kunskapsuppbyggnad håller på att ske inom området och förutsätter att regeringen kommer att arbeta för anpassningar av regelverken i takt med att kunskapen ökar. Vidare utgår utskottet från att regeringen använder tillgängliga medel för att driva på utvecklingen inom EU så att de åtaganden som finns inom det sjunde miljöhandlingsprogrammet fullföljs.

Utskottet föreslår att motionerna 2015/16:2370 (C) yrkande 12 och 2015/16:2606 (M) yrkande 7 lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av pågående arbete och utredningar.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (S, M, C, L, KD) om kemikaliepolitik m.m. som rör förslag som har behandlats tidigare under valperioden.

Jämför särskilt yttrande (M, C, L, KD).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 3 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet tidigare har behandlat under valperioden i betänkande 2014/15:MJU7 Kemikaliepolitiken. Riksdagen har avslagit samtliga motionsyrkanden utom ett i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning i förhållande till de motionsyrkanden som tas upp i bilagan och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

1. Giftfri förskola och skola, punkt 2 (C, KD)

av Kristina Yngwe (C) och Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:1935 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 14 och

2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 8 i denna del och avslår motionerna

2015/16:575 av Åsa Westlund (S) och

2015/16:1586 av Jonas Eriksson (MP) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Barn, unga och foster löper större risk att exponeras för farliga kemikalier än vuxna. Det är därför särskilt prioriterat att skapa en giftfri utveckling för våra kommande generationer och arbeta för att miljön i förskolor, skolor och hem är giftfria. Alliansregeringen prioriterade arbetet för en giftfri vardag och tog fram en särskild strategi, med fokus på barn och unga vuxna, som löper fram till 2020.

Det har visat sig att knappt hälften av landets förskolor arbetar för att skapa giftfria miljöer. Kommuner och landsting har en stor möjlighet att skapa en giftfri miljö genom att ställa miljökrav i upphandlingar liksom att skapa handlingsplaner för att fasa ut farliga ämnen ur barns närmiljö. Vi vill stödja kommunerna så att de ska kunna upphandla giftfritt till sina förskolor.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Giftfri vardag för barn, punkt 3 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 8 i denna del och
avslår motionerna
2015/16:278 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 3 och 4,
2015/16:577 av Åsa Westlund (S) och
2015/16:2980 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.

Ställningstagande

Det är särskilt prioriterat att skapa en giftfri utveckling för våra kommande generationer och arbeta för att miljön i förskolor, skolor och hem är giftfria eftersom barn, unga och foster löper större risk att exponeras för farliga kemikalier än vuxna. Offentliga lokaler och boendemiljöer på många orter är gamla och står inför renoveringsbehov. Så länge barn riskerar att skadas av de miljöer de vistas i behövs offentliga insatser. Det är viktigt att prioritera kartläggning och sanering av asbest, radon och andra farliga ämnen och material där barn bor och vistas. En giftfri vardag förutsätter ett giftfritt boende.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Giftfri vardag för barn, punkt 3 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:278 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 3 och 4 samt
avslår motionerna
2015/16:577 av Åsa Westlund (S),
2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 8 i denna del och
2015/16:2980 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9.

Ställningstagande

Ett stort problem i dag är de farliga kemikalier som fortfarande är tillåtna i alltifrån matförpackningar till leksaker och kläder. Särskilt allvarligt är det i produkter som används av barn. När det gäller leksaker för barn är lagstiftningen relativt väl utbyggd då många farliga kemiska ämnen är förbjudna i leksaker som tillverkas i eller importeras till EU. Det finns dock

fortfarande många äldre giftiga leksaker i barns närvaro. Även kläder har visat sig innehålla stora mängder giftiga kemikalier.

Vänsterpartiet vill se en lagstiftning, med särskild hänsyn till barn, som stoppar farliga eller skadliga ämnen i vardagen när det gäller t.ex. kemikalier i leksaker, kläder, livsmedel, möbler och andra produkter. Om ett ämne är farligt ska det förbjudas, och om forskningen inte är entydig bör försiktighetsprincipen alltid gälla. En översyn bör göras av lagstiftningen i syfte att skapa en giftfri vardag för barn och förbjuda skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i leksaker, kläder och andra produkter som är anpassade för och används av barn.

Regeringen bör även snarast ta initiativ för att inom ramen för EU:s leksaksdirektiv och i andra relevanta forum lyfta frågor kring leksaker, kläder och andra produkter som barn använder. Regeringen bör snarast ta initiativ inom EU för att förbjuda skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i leksaker, kläder och andra produkter som är anpassade för och används av barn.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4. Giftfri vardag för barn, punkt 3 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2980 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 9 och
avslår motionerna
2015/16:278 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkandena 3 och 4,
2015/16:577 av Åsa Westlund (S) och
2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 8 i denna del.

Ställningstagande

Kemikalier förekommer överallt i vår vardag och är för det mesta till nytta för oss människor. Vissa kemikalier kan dock framkalla allergier, rubba den naturliga hormonbalansen i kroppen och vara direkt miljöskadliga. Våra barn är extra känsliga för kemikalier, och därför ska de politiska besluten ta hänsyn till detta och syfta till att skydda barn och unga. Bärande principer är försiktighetsprincipen och att vi har ett ansvar för att motverka oansvarig hushållning med jordens resurser.

Miljömärkning och allergimärkning är viktiga verktyg för att konsumenter ska kunna göra kloka val av produkter, och Kristdemokraterna vill uppmantra konsolidering och standardisering av märkning av produkter. Vidare är läkemedelsrester i avloppsvatten ett problem som uppmärksammats de senaste åren. Kristdemokraterna vill att avloppsreningsverk ska utrustas med avancerade reningsmetoder som klarar av att reducera läkemedelsrester och andra föroreningar som inte reningsverken är kapabla att reducera med nuvarande processer.

Det ska vara självklart att vi kan lita på att våra livsmedel är säkra, att kläderna vi köper till våra barn inte innehåller antimögelmedlet dimetylfumarat, att inte barmatsburken innehåller bisfenol A eller att leksaker som pennskrin och suddgummin inte innehåller ftalater. Kristdemokraterna vill förstärka arbetet med kemikaliesäkerhet såväl på nationellt plan som inom EU och internationellt. Vidare måste företag och branscher arbeta mer med utfasning av vissa kemikalier och inte minst med substitution.

Kristdemokraterna vill att EU:s regelverk ska ge enskilda länder större möjligheter att införa strängare regler av miljöskäl i syfte att gå före i miljöpolitiken så som i fallet med bisfenol A. I dag krävs det att medlemsstaten i fråga har särskilda förhållanden som motiverar strängare regler än de gemensamma reglerna. En högre politisk miljöambition bör i sig vara skäl för att godkänna strängare regler i ett medlemsland. Vi anser att detsamma ska gälla när syftet är att skydda människors hälsa. Det ska vara möjligt för en medlemsstat att bestämma att konsumenterna ska kunna lita på att den barnmat som köps i affären inte innehåller gifter.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

5. Ekonomiska styrmedel för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giffri miljö, punkt 4 (M, C, L, KD)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Johan Hultberg (M), Gunilla Nordgren (M), Lars Tysklind (L), Lars-Axel Nordell (KD) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:1362 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, FP, KD) yrkande 9.

Ställningstagande

Ett Sverige fritt från gifter är en av Alliansens huvudfrågor i miljöpolitiken. Vi ska alla kunna vara trygga med att de produkter vi köper inte är skadliga för oss eller vår miljö. De produkter som barn omger sig med ska vara fria från farliga ämnen.

Ekonomiska styrmedel på kemikalieområdet kan vara ett bra verktyg för att minska förekomsten av eller risken för exponering och spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen från olika varugrupper och kan bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

6. Ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken, punkt 5 (M)

av Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Johan Hultberg (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 8.

Ställningstagande

Varje dag utsätts våra kroppar och vår miljö för kemikalier. Många av dessa är ofarliga, medan andra är skadliga för både människa och miljö. Förståelsen för kemikaliers verkan ökar snabbt, och i dag har människor en större insikt i hur kemikalieanvändande påverkar vår hälsa och miljö än för några decennier sedan. Vi måste agera kraftfullt för att hejda oönskad kemikaliespridning och minska gifterna i vår miljö.

För att minska användningen av farliga ämnen och skapa incitament att substituera farliga ämnen med mindre farliga ämnen krävs ekonomiska styrmedel. Ekonomiska styrmedel är ett sätt att uppnå detta i de fall där förbud inte är en lämplig åtgärd, och är ett viktigt steg mot miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Vad som är viktigt i diskussionen om ekonomiska styrmedel är att de måste ge tydliga miljömässiga förbättringar. En eventuell svensk kemikalieskatt bör endast införas om detta leder Sverige närmare miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. En eventuell svensk skatt på kemikalier bör utformas på ett sådant sätt att den inte slår undan benen för svenska företag och skapar färre arbetstillfällen.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

7. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 6 (M, SD)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Martin Kinnunen (SD), Gunilla Nordgren (M), Anders Forsberg (SD) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 6 och
2015/16:3395 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) samt
avslår motionerna
2015/16:299 av Betty Malmberg (M),
2015/16:1552 av Hans Rothenberg (M) och
2015/16:3394 av Kristina Yngwe m.fl. (C).

Ställningstagande

Inom EU bedöms verksamma ämnen i växtskyddsmedel gemensamt, vilket är en del i arbetet för att harmonisera kemikalierregelverket inom medlemsländerna. Ansvariga myndigheter inom EU samarbetar för att göra riskbedömningar av de ämnen som förts fram av industrin. Ansvarig myndighet i Sverige har dock valt att inte acceptera utvärderingar som gjorts av en annan medlemsstat, s.k. ömsesidigt erkännande. Det innebär att växtskyddsmedel som är viktiga för jordbrukets produktion och får användas i andra länder i många fall inte tillåts användas i det svenska jordbruket.

För att förbättra konkurrenssituationen för det svenska jordbruket är det viktigt att minska regelkrångel och byråkrati. Om myndigheterna använder principen om ömsesidigt erkännande skulle det kunna innebära minskad administration och kortare handläggningstider vid ansökan om produktgodkännande för växtskyddsmedel. Ett växtskyddsmedel som är godkänt i ett annat EU-land med liknande förhållanden, exempelvis i vår geografiska zon, borde även kunna godkännas i Sverige. I stället för att överpröva redan tagna beslut av andra kvalificerade myndigheter bör fokus ligga på att ta fram nya förslag på ämnen till Reachs kandidatlista.

Även Konkurrenskraftsutredningen har i sitt betänkande Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring (SOU 2015:15) berört detta med ömsesidigt erkännande och

anser att ett större nyttjande av ömsesidigt erkännande för växtskyddsmedel skulle minska de administrativa bördorna och säkra tillgången till växtskyddsmedel på lika villkor. De konstaterar att systemet med ömsesidigt erkännande inte tillämpas i Sverige främst på grund av att Kemikalieinspektionen inte accepterar utvärderingar som gjorts av en annan medlemsstat. Även EU:s kontor för livsmedels- och veterinärfrågor (FVO) och Videntcenter i Danmark delar denna åsikt.

Det är angeläget att de möjligheter till ett förenklat förfarande som ömsesidigt erkännande innebär används. Ett ökat samarbete mellan myndigheterna i den norra delen av EU skulle innebära många fördelar i arbetet med att öka harmoniseringen. Det krävs politiska åtgärder för att öka harmoniseringen av EU:s kemikalielagstiftning. Vi anser att regeringen ska verka för att nationell och europeisk rätt förändras för att få till stånd en ökad grad av ömsesidigt erkännande vid tillämpningen av växtskyddsmedelslagstiftningen.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

8. Tillämpning av växtskyddsmedelslagstiftningen m.m., punkt 6 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3394 av Kristina Yngwe m.fl. (C) och
avslår motionerna
2015/16:299 av Betty Malmberg (M),
2015/16:1552 av Hans Rothenberg (M),
2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 6 och
2015/16:3395 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M).

Ställningstagande

EU har världens mest ambitiösa kemikalielagstiftning. Syftet är att skydda människors hälsa och miljön och förebygga handelshinder. När det gäller biocidprodukter regleras detta i EU:s biocidförordning.

Biocidprodukter måste vara godkända för att få släppas ut på marknaden och användas. Enligt biocidförordningen är det möjligt att ansöka om ett ömsesidigt erkännande av en biocidprodukt som redan är godkänd i ett annat medlemsland. Bestämmelserna ger även medlemsstaten rätt att avslå en

ansökan eller anpassa användningsvillkoren, om en sådan åtgärd kan motiveras med hänsyn till bl.a. skyddet av miljön och människors hälsa.

Ömsesidigt erkännande minimerar onödig administration av ett enskilt erkännande för enskilda medlemsländers myndigheter. Det leder även till snabbare processer, en bättre fungerande inre marknad och jämlika konkurrensvillkor mellan olika länder. För att påskynda processerna och i högre grad verka för en harmonisering av EU:s gemensamma kemikalielagstiftning föreslår Centerpartiet att man utreder förändringar av regelverk som innebär att ömsesidigt erkännande ska användas som huvudprincip, men med möjlighet att tillämpa särskilda nationella regler om det finns synnerliga miljöskäl med risk för miljön och människors hälsa. Sverige ska fortsätta att vara ett miljöföredöme, men med färre administrativa hinder.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

9. Utfasning av plaster, punkt 8 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 20 och 21 samt avslår motion

2015/16:818 av Åsa Westlund och Lena Hallengren (båda S) yrkande 2.

Ställningstagande

Plastskräp utgör ca 60–90 procent av den totala mängden nedskräpande föremål i haven. Plasten bryts ned till mikrofragment, s.k. mikroplast, som fåglar, fiskar och marina däggdjur riskerar att äta eller trassla in sig i så att de svälter ihjäl eller kvävs. Enbart på den svenska västkusten beräknas årligen flera tusentals kubikmeter skräp flyta i land.

Utöver att plast som slängs i haven bryts ned till mikroplaster tillsätts också mikroplaster i hygienartiklar som tandkräm eller duschgel och förs från våra avlopp till reningsverken och i viss utsträckning ut i vattendragen där de äts av plankton. Flera företag har redan framgångsrikt fasat ut mikroplaster från sina hygienartiklar, och Centerpartiet vill se att krav ställs så att alla företag inom EU fasar ut mikroplaster till 2020. För att minska miljöpåverkan från plaster på sikt vill Centerpartiet verka för att fasa ut fossilbaserade plaster till förmån för förnybara.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

10. EU:s strategi om hormonstörande ämnen, punkt 9 (M, C, L, KD)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Gunilla Nordgren (M), Lars Tysklind (L), Lars-Axel Nordell (KD) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:1362 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, FP, KD) yrkande 11 i denna del.

Ställningstagande

Ett Sverige fritt från gifter är en av Alliansens huvudfrågor i miljöpolitiken. Vi ska alla kunna vara trygga med att de produkter vi köper inte är skadliga för oss eller vår miljö.

Eftersom regler om användning och utsläppande på marknaden av kemikalier är harmoniserade inom EU är utveckling och tillämpning på EU-nivå ett fokusområde. EU måste öka takten när det gäller att begränsa användningen eller fasa ut särskilt farliga ämnen, t.ex. hormonstörande ämnen. Kommissionens strategi om hormonstörande ämnen bör uppdateras snarast.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

11. Genomförande av proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken, punkt 10 (M, C, L, KD)

av Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Gunilla Nordgren (M), Lars Tysklind (L), Lars-Axel Nordell (KD) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:1362 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, FP, KD) yrkande 12 och
2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Det finns en lång tradition i vårt land, inte minst bland konsument- och miljöorganisationer, att verka för att fasa ut ämnen med negativ hälso- och miljöpåverkan. Arbetet med att begränsa farliga ämnen behöver bedrivas både i Sverige och internationellt. Det är därför viktigt att kemikaliearbetet ges en tydlig politisk och verklighetsförankrad ram.

Alliansen har tidigare presenterat en strategi för detta och vilka insatser som krävs på vägen mot en giftfri vardag i proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken. För att fullfölja arbetet med ett Sverige fritt från gifter är det viktigt att åtgärderna i propositionen skyndsamt genomförs.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

12. Stärkt kemikaliearbete, punkt 11 (M)

av Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 3 och
avslår motion

2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 4–6.

Ställningstagande

Lagstiftningen på kemikalieområdet är EU-gemensam, och därför är också EU den politiska instans där Sverige har störst möjlighet att påverka i en positiv riktning. Det är naturligt att kemikalielagstiftningen sköts på denna nivå, eftersom kemikalier sprids över nationsgränser med vind och vatten. Sverige är inte heller en stor aktör på världsmarknaden, varför nationella förbud inte heller kommer att påverka globala företags kemiska verksamhet nämnvärt. Det är genom EU som Sverige har störst möjlighet att göra skillnad.

Mycket av arbetet som behöver bedrivas i Sverige för en mer hälsosam miljö handlar därmed om att försöka påverka andra EU-länder, samt att föreslå nya ämnen för Reachs kandidatlista. Detta bör prioriteras särskilt högt

eftersom det är genom EU vi verkligen kan begränsa förekomsten av skadliga kemikalier.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

13. Stärkt kemikaliearbete, punkt 11 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkandena 4–6 och
avslår motion
2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Reach reglerar farliga ämnen, men skadliga kemikalier kan komma in i EU i importerade produkter. Vi vill bygga upp en stark industri i Europa och inte exportera miljöproblem till andra länder. Skärpta globala kemikalie regler ger bättre miljö både där produkter tillverkas och används och när de ska tas om hand som avfall. Centerpartiet vill därför stärka det internationella kemikaliearbetet så att fler ämnen regleras och hårdare krav ställs. Detta bör beaktas vid förhandlingar om frihandelsavtal.

Det är bra när ett enskilt medlemsland kan ha skarpare krav än den gemensamma EU-lagstiftningen, men lagstiftningen upplevs ofta hindra enskilda länder från att höja ambitionerna. I Sverige finns nationella miljömål för att säkerställa en giftfri vardag, och Centerpartiet anser att ett EU-gemensamt mål för en giftfri vardag behövs för att påskynda arbetet, vilket motiveras ytterligare i ljuset av att alliansregeringen 2014 stämde kommissionen för ett för långsamt arbete med hormonstörande ämnen.

Vidare bör samarbetet mellan kemikaliemyndigheterna i olika länder stärkas så att kontroller, godkännanden och begränsningar kan gå fortare på den gemensamma marknaden.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

14. Samverkan för en giftfri miljö, punkt 13 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 12.

Ställningstagande

Tack vare framgångsrik forskning kan vi i dag identifiera ämnen i lägre halter än tidigare, och vi har mycket mer kunskaper. Det finns anledning att agera förebyggande genom försiktighetsprincipen, forskning och utveckling, i stället för att invänta potentiella effekter. Industrin efterfrågar alternativ till ämnen på EU:s kandidatlista som innehåller potentiellt skadliga ämnen som ska utredas, men saknar ibland förutsättningarna för att bedriva de vetenskapliga studierna själva. Centerpartiet vill stärka både näringsliv och svensk forskning genom utvecklad samverkan.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

15. Kemikaliers kombinationseffekter, punkt 14 (M)

av Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Johan Hultberg (M), Gunilla Nordgren (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Sverige har sedan tidigare deltagit i framgångsrika internationella studier på kemikalieområdet, något som borde uppmuntras och utvecklas även i framtiden. Svenska forskare har deltagit i det s.k. Halifaxprojektet, som gått igenom tiotusentals studier med kemikalier och cancerrisk som gemensam nämnare. Här konstateras att kemikalier individuellt inte behöver bedömas som cancerframkallande men ändå kan samverka med varandra och genom detta innebära en cancerrisk. Dessa risker behöver tas på stort allvar, och mer forskning på området behövs.

Generellt utreds en kemikalie i taget på grund av hur lagstiftningen är uppbyggd, men när kemikaliemixen som människor utsätts för blir alltmer komplex behövs forskning på kombinationseffekterna. Begreppet cocktaileffekter är välkänt, bl.a. inom sjukvården, men behöver belysas ytterligare när det gäller kemikalier.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Särskilt yttrande

Motioner som bereds förenklad, punkt 15 (M, C, L, KD)

Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Johan Hultberg (M), Gunilla Nordgren (M), Lars Tysklind (L), Lars-Axel Nordell (KD) och Jesper Skalberg Karlsson (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 3. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört i vår tidigare gemensamma reservation med anledning av vissa av dessa motioner men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:160 Miljöbalken och EU:s kemikalielagstiftning:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.

Följdmotionerna

2015/16:3394 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ändringar i regelverk som innebär att ömsesidigt erkännande ska användas som huvudprincip, men med möjlighet att tillämpa särskilda nationella regler om det finns synnerliga miljöskäl med risk för miljön och människors hälsa, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3395 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Sverige i större utsträckning använder sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel i andra medlemsstater för att skapa mer konkurrensneutrala förutsättningar för svenskt jordbruk och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:278 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av lagstiftningen i syfte att skapa en giftfri vardag för barn och förbjuda skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i leksaker, kläder och andra produkter som är anpassade för och används av barn, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ inom EU för att förbjuda skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i leksaker, kläder och andra produkter som är anpassade för och används av barn, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:299 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta vidare med de förslag som Växtskyddsrådet har framfört i sin årsrapport (2015:05) och som framgår av motionen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:362 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att förändra EU:s kemikalielagstiftning så att den kan behandla likartade kemikalier i grupp och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:572 av Åsa Westlund (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera arbetet med hormonstörande ämnen så att människors exponering för sådana ämnen minskar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att hormonstörande ämnen definieras som särskilt farliga ämnen i enlighet med Reachförordningen eller på motsvarande sätt i enlighet med annan lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska prioritera arbetet för att få kriterier för hormonstörande ämnen på plats så snart som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att test- och informationskrav för att upptäcka hormonstörande ämnen ska införas i all relevant EU-lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att hormonstörande ämnen betraktas som tröskellösa ämnen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att göra det möjligt att beakta hormonstörande ämnens kombinationseffekter i EU:s lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:574 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av skärpta regler för vilka ämnen som tillåts i livsmedelsförpackningar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:575 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om giftfri förskola och skola och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:577 av Åsa Westlund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera utomhusmiljöer där barn ofta vistas i arbetet med en giftfri vardag för alla barn och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:793 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU och Sverige måste ha samma regler och avgifter för kemikalier och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:818 av Åsa Westlund och Lena Hallengren (båda S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU ska verka för att förbjuda mikroplaster i kosmetiska produkter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för EU i avsaknad av förbud bör införa krav på märkning av kosmetiska produkter som innehåller mikroplast och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1016 av Kristina Nilsson och Eva Sonidsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda arbetet med att minska riskerna för spridning av farliga ämnen i plast och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1362 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, FP, KD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken kan användas för att uppnå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ämnen med liknande egenskaper ska kunna behandlas i grupp och även förbjudas i grupp och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s strategi om hormonstörande ämnen brådskande bör revideras samt att EU måste öka takten när det gäller att begränsa användningen av eller fasa ut särskilt farliga ämnen som kvicksilver och hormonstörande ämnen såsom flera bisfenoler och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör verkställa det som beslutades i proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag – plattform för kemikaliepolitiken och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1552 av Hans Rothenberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avvakta processerna på EU-nivå vad avser träimpregneringspreparat och verka för långsiktiga och internationellt relevanta spelregler för denna näring och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1586 av Jonas Eriksson (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att öronmärka medel för giftfri förskola och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påbörja ett arbete med att införa ett nationellt och regionalt kompetensstöd för giftfri förskola och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att fortsätta skärpa kemikalielagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1935 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera barns uppväxtmiljöer i arbetet för en giftfri vardag och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att förbättra EU:s kemikalielagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli möjligt att i EU:s regelverk Reach klassificera ämnen i grupp och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom EU:s regelverk Reach kunna förbjuda grupper av ämnen med liknande egenskaper och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka det internationella kemikaliearbetet så att fler ämnen regleras och hårdare krav ställs och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett miljömål i EU för en giftfri vardag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samarbetet mellan kemikaliemyndigheterna i olika länder bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för ett förbud mot bisfenol A och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om giftfria förskolor, skolor och andra miljöer där barn vistas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kemikalie-Fass och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla samarbetet mellan näringsliv och forskning och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut mikroplaster från hygienartiklar till 2020 och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på sikt fasa ut fossilbaserade plaster och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2540 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krafttag mot PFAS och andra högfluorerade ämnen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2606 av Ulf Berg m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en kunskapsportal för att sprida kunskap om kemikaliers egenskaper och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka inom EU för en harmoniserad och väl utvecklad kemikalielagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande i arbetet att ta fram nya ämnen till kandidatlistan för Reach och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ämnen med liknande egenskaper ska kunna behandlas i grupp och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för bättre riktlinjer när det gäller marknadskontroll av kemikalier och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om överprövning av beslut från EU:s miljömyndigheter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda kemikaliers cocktaileffekter och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekonomiska styrmedel inom kemikaliepolitiken och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör verkställa det som beslutades i proposition 2013/14:39, På väg mot en giftfri vardag, och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2980 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att ge barn rätt till en giftfri vardag och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken¹

dels att 14 kap. 3, 4, 10, 11, 15–18 och 20 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 14 kap. 10 § och 20 § ska utgå,

dels att nuvarande 14 kap. 12–14 och 19 §§ ska betecknas 14 kap. 10–13 §§,

dels att 14 kap. 1, 2 och 5–8 §§, den nya 14 kap. 13 §, 21 kap. 1 §, 29 kap. 3, 4, 5, 6 och 9 §§ och rubriken närmast före 14 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före nuvarande 14 kap. 4 § ska sättas närmast före 14 kap. 5 §, rubriken närmast före nuvarande 14 kap. 12 § ska sättas närmast före den nya 14 kap. 10 § och rubriken närmast före nuvarande 14 kap. 15 § ska sättas närmast före den nya 14 kap. 13 §,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 14 kap. 3 och 4 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap.

1 §²

I detta kapitel finns bestämmelser om kemiska produkter och biotekniska organismer *och om* varor som på grund av sitt innehåll eller *behandling har sådana egenskaper att de behöver regleras som kemiska produkter eller biotekniska organismer. I kapitlet finns också bestämmelser om utrustning för hantering av kemiska produkter och biotekniska organismer.*

I detta kapitel finns bestämmelser om

1. kemiska produkter och biotekniska organismer,

2. varor *som behöver en särskild reglering* på grund av sitt innehåll av kemiska produkter eller biotekniska organismer eller *på grund av att de har behandlats med sådana produkter eller organismer, och*

3. utrustning för hantering av kemiska produkter *eller* biotekniska organismer.

Bestämmelserna kompletterar EU-förordningar och genomför EU-direktiv inom kapitlets tillämpningsområde. Därutöver regleras frågor som inte omfattas av EU-förordningarna och EU-direktiven.

¹ Senaste lydelse av

14 kap. 3 § 2010:742

14 kap. 4 § 2008:240

14 kap. 10 § 2010:742

14 kap. 11 § 2008:240

14 kap. 12 § 2008:240

14 kap. 13 § 2008:240

14 kap. 14 § 2008:240

14 kap. 15 § 2008:240

14 kap. 16 § 2008:240

14 kap. 17 § 2010:742

14 kap. 18 § 2008:240.

² Senaste lydelse 2011:734.

Definitioner**Ordförklaringar**2 §³

I detta kapitel avses med

1. kemisk produkt: ett kemiskt ämne eller en blandning av kemiska ämnen som inte är en vara,

2. blandning: en blandning eller lösning som består av två eller flera kemiska ämnen,

3. vara: ett föremål som under produktionen får en särskild form, yta eller design, vilken i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion,

4. bioteknisk organism: en produkt som har framställts särskilt i bekämpningssyfte eller något annat tekniskt syfte och som helt eller delvis består av eller innehåller levande mikroorganismer, däribland virus, nematoder, insekter eller spindeldjur,

5. kemiskt bekämpningsmedel: en kemisk produkt som syftar till att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom,

6. biologiskt bekämpningsmedel: en bioteknisk organism som framställts särskilt för att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom,

7. hantering: en verksamhet eller åtgärd som innebär att en kemisk produkt eller bioteknisk organism tillverkas, bearbetas, behandlas, förpackas, förvaras, transporteras, används, omhändertas, destrueras, konverteras, saluförs, överläts eller är föremål för något annat jämförbart förfarande,

kemisk produkt: ett kemiskt ämne eller en blandning av kemiska ämnen som inte är en vara,

blandning: en blandning eller lösning som består av två eller flera kemiska ämnen,

vara: ett föremål som under produktionen får en särskild form, yta eller design, vilken i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion,

bioteknisk organism: en produkt som har framställts särskilt i bekämpningssyfte eller något annat tekniskt syfte och som helt eller delvis består av eller innehåller levande mikroorganismer, nematoder, insekter eller spindeldjur,

hantering: en verksamhet eller åtgärd som innebär att en kemisk produkt eller bioteknisk organism tillverkas, bearbetas, behandlas, förpackas, förvaras, transporteras, används, omhändertas, destrueras, konverteras, saluförs, överläts eller är föremål för något annat jämförbart förfarande,

³ Senaste lydelse 2010:742.

8. införsel: att föra in en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara till Sverige, och

9. utförsel: att föra ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara från Sverige.

införsel: att föra in en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara till Sverige, och

utförsel: att föra ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara från Sverige.

3 §

Med bekämpningssyfte avses i detta kapitel

1. syfte att påverka växters livsprocesser, skydda växter eller växtprodukter mot djur, växter eller mikroorganismer eller bevara växtprodukters hållbarhet, eller

2. syfte att förstöra, stöta bort, oskadliggöra, förhindra verkningarna av eller på något annat sätt utöva kontroll över organismer som är skadliga eller oönskade för människor, djur, egendom eller miljön.

4 §

Med bekämpningsmedel avses i detta kapitel

1. ett växtskyddsmedel enligt definitionen i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG,

2. en biocidprodukt enligt definitionen i artikel 3.1 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, eller

3. en bioteknisk organism som har framställts särskilt i bekämpningssyfte och som helt eller delvis består av eller innehåller nematoder, insekter eller spindeldjur.

5 §⁴

En kemisk produkt eller bioteknisk organism som *varken är godkänd enligt 10 § eller omfattas av ett undantag eller en dispens från kravet på godkännande*, får användas som *bekämpningsmedel* endast om det är uppenbart att användningen inte medför risker för människors hälsa eller miljön.

En kemisk produkt eller bioteknisk organism som *inte är ett bekämpningsmedel* får användas i *bekämpningssyfte* endast om det är uppenbart att användningen inte medför risker för människors hälsa eller miljön.

6 §⁵

Den som sprider ett *kemiskt eller biologiskt* bekämpningsmedel ska

Den som sprider ett bekämpningsmedel ska

1. göra det på ett sådant sätt att människors hälsa inte skadas eller människor vållas annan olägenhet och så att miljöpåverkan blir så liten som möjligt, och

2. vidta åtgärder för att motverka att medlet sprids utanför det avsedda spridningsområdet.

7 §⁶

Kemiska och biologiska bekämpningsmedel får inte spridas från luftfartyg.

Bekämpningsmedel får inte spridas från luftfartyg.

Kemiska och biologiska bekämpningsmedel som är avsedda för att bekämpa lövsly får inte spridas över skogsmark eller användas för att behandla enskilda trädstammar.

Bekämpningsmedel som är avsedda för att bekämpa lövsly får inte spridas över skogsmark eller användas för att behandla enskilda trädstammar.

8 §⁷

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. föreskrifter om hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter, biotekniska organismer och varor i frågor som avses i 2 kap. 2–4 §§,

2. föreskrifter som behövs från hälso- eller miljöskyddssynpunkt om krav på tillstånd eller godkännande för hantering, införsel och utförsel av en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara,

3. föreskrifter om särskilda villkor som behövs från hälso- eller miljöskyddssynpunkt för hantering, införsel och utförsel av en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara,

4. föreskrifter om förbud som är av särskild betydelse från hälso- eller miljöskyddssynpunkt mot hantering, införsel och utförsel av en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara,

⁴ Senaste lydelse 2008:240.

⁵ Senaste lydelse 2008:240.

⁶ Senaste lydelse 2008:240.

⁷ Senaste lydelse 2013:758.

5. föreskrifter om sådana undantag från kravet på godkännande i 4 § som det finns särskilda skäl för,

6. föreskrifter om krav på anmälan innan ett bekämpningsmedel saluhålls eller används,

7. föreskrifter om sådana undantag från förbudet i 7 § första stycket att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg som det finns synnerliga skäl för,

8. föreskrifter om införsel, överlåtelse och förbränning av bränsle, handel med bränsle samt bränsles egenskaper och kvalitet som behövs för att motverka utsläpp i luften av ämnen som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön,

9. föreskrifter som behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen om hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter, biotekniska organismer och varor,

10. föreskrifter som behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen om att på marknaden släppa ut, tillhandahålla eller ta i drift utrustning som är avsedd för hantering av kemiska produkter eller biotekniska organismer, och

11. föreskrifter som behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen om kontroll av utrustning som är avsedd för spridning av bekämpningsmedel.

Föreskrifter om varor enligt första stycket 1, 2, 3, 4 eller 9 får meddelas endast i fråga om varor som på grund av sitt innehåll av en kemisk produkt eller på grund av att de har behandlats med en kemisk produkt kan befaras medföra skada på människor eller miljön eller andra intressen som skyddas genom denna balk.

Regeringen får överlåta åt en kommun att meddela sådana föreskrifter som avses i första stycket 8.

5. föreskrifter om krav på anmälan innan ett bekämpningsmedel saluhålls eller används,

6. föreskrifter om sådana undantag från förbudet i 7 § första stycket att sprida bekämpningsmedel från luftfartyg som det finns synnerliga skäl för,

7. föreskrifter om införsel, överlåtelse och förbränning av bränsle, handel med bränsle samt bränsles egenskaper och kvalitet som behövs för att motverka utsläpp i luften av ämnen som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön,

8. föreskrifter som behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen om hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter, biotekniska organismer och varor,

9. föreskrifter som behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen om att på marknaden släppa ut, tillhandahålla eller ta i drift utrustning som är avsedd för hantering av kemiska produkter eller biotekniska organismer, och

10. föreskrifter som behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen om kontroll av utrustning som är avsedd för spridning av bekämpningsmedel.

Föreskrifter om varor enligt första stycket 1, 2, 3, 4 eller 8 får meddelas endast i fråga om varor som på grund av sitt innehåll av en kemisk produkt eller på grund av att de har behandlats med en kemisk produkt kan befaras medföra skada på människor eller miljön eller andra intressen som skyddas genom denna balk.

Regeringen får överlåta åt en kommun att meddela sådana föreskrifter som avses i första stycket 7.

19 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela *ytterligare* föreskrifter om skyldighet för

1. den som tillverkar, för in till Sverige eller på marknaden släpper ut en kemisk produkt eller bioteknisk organism att genom märkning eller på annat sätt tillhandahålla den information om produkten eller organismen som behövs till skydd för människors hälsa eller miljön, och

2. den som yrkesmässigt hanterar, för in till eller för ut från Sverige en kemisk produkt eller bioteknisk organism att till den myndighet som regeringen bestämmer lämna de uppgifter som behövs för att bedöma de hälso- eller miljörisker som är förknippade med produkten eller organismen och dess hantering, införsel eller utförsel.

13 §⁸

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för

21 kap.

1 §⁹

Mark och miljödömsstol prövar som första instans mål om

1. miljöfarlig verksamhet som är ansökningsmål enligt 1 a § första stycket,

2. vattenverksamhet och vattenanläggningar enligt 11 kap. samt lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, utom verksamheter som avser markavvattning vilka ska prövas av länsstyrelsen och säkerhetsklassificering av dammar,

3. markavvattningar som enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet har överlämnats från länsstyrelsen eller anmälts av en lantmäterimyndighet,

4. ersättning för skada och intrång enligt 28 kap. 2–5 §§,

5. ersättning och inlösen vid ingripande av det allmänna enligt denna balk och vid vattenverksamhet, om inte annat har särskilt föreskrivits,

6. ersättning för miljökador och inlösen enligt 32 kap., talan om förbud eller försiktighetsmått enligt 32 kap. 12 § samt grupptalan enligt 32 kap. 13 §,

7. fördelning av solidariskt ansvar mellan flera enligt 10 kap. 6 och 7 §§ på talan av någon av de solidariskt ansvariga,

8. utdömande av vite enligt ett föreläggande som har förenats med vite med stöd av balken, efter särskild ansökan av den myndighet som har beslutat vitesföreläggandet eller, om vitesföreläggandet har beslutats i förfarandet, med tillämpning av 6 § andra stycket lagen (1985:206) om viten,

9. kostnadsansvar för fastighetsägare enligt 10 kap. 9 §,

9. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt *vad* som följer av artiklarna 27.6 och 30.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG)

10. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt *det* som följer av artiklarna 27.6 och 30.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG)

⁸ Senaste lydelse av tidigare 19 § 2008:240.

⁹ Senaste lydelse 2014:114.

nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG, och

10. kostnadsansvar för fastighetsägare enligt 10 kap. 9 §,

nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG, och

11. fördelning av kostnader för utbyte av information enligt det som följer av artikel 62.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG, och

12. fördelning av kostnader för gemensamt utnyttjande av information enligt det som följer av artikel 63.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter.

Mark- och miljöödomstol prövar, om inte annat är föreskrivet, efter överklagande enligt 19 kap. 1 § tredje stycket, länsstyrelsens och andra statliga myndigheters beslut enligt denna balk eller föreskrifter som har meddelats med stöd av balken samt enligt lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Att mark- och miljöödomstol efter överklagande prövar Kronofogdemyndighetens beslut om handräckning framgår av 26 kap. 17 § andra stycket.

29 kap.

3 §¹⁰

För miljöfarlig kemikaliehantering döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet tar befattning med en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara som innehåller eller

¹⁰ Senaste lydelse 2013:309.

har behandlats med en kemisk produkt utan att vidta de skyddsåtgärder, produktval eller försiktighetsmått i övrigt som behövs på grund av produktens, organismens eller varans inneboende egenskaper och genom denna underlåtenhet orsakar eller riskerar att orsaka skada på människor eller i miljön.

För miljöfarlig kemikaliehantering döms även den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot ett förbud att sprida bekämpningsmedel enligt 14 kap. 7 §,

2. bryter mot ett förbud eller en föreskrift om en skyddsåtgärd, ett produktval eller ett annat försiktighetsmått som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

3. på marknaden släpper ut ett tvätt- eller rengöringsmedel eller en tensid för ett sådant medel utan att följa en skyldighet enligt artikel 3 eller 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 648/2004 av den 31 mars 2004 om tvätt- och rengöringsmedel,

4. bryter mot en begränsning för att producera, släppa ut på marknaden eller använda ett ämne enligt artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 850/2004 av den 29 april 2004 om långlivade organiska föreningar och om ändring av direktiv 79/117/EEG,

5. i fråga om åtgärder för bortskaffande eller återvinning av avfall bryter mot artikel 7.2 eller 7.3 i förordning (EG) nr 850/2004,

6. i fråga om åtgärder för att hindra eller åtgärda läckage av fluorerade växthusgaser bryter mot bestämmelserna i artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 842/2006 av den 17 maj 2006 om vissa fluorerade växthusgaser,

7. i fråga om att återvinning av fluorerade växthusgaser ska utföras av certifierad personal eller personal med lämplig utbildning bryter mot en bestämmelse i artikel 4.1 eller 4.3 i förordning (EG) nr 842/2006,

8. använder en fluorerad växt-husgas eller släpper ut en sådan gas på marknaden och därigenom bryter mot ett förbud i artikel 8 eller 9 i förordning (EG) nr 842/2006,

9. bryter mot en begränsning för att tillverka, släppa ut på marknaden eller använda ett ämne, som sådant eller ingående i en blandning eller i en vara, enligt artikel 67 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG,

6. i fråga om åtgärder för att hindra eller åtgärda läckage av fluorerade växthusgaser bryter mot bestämmelserna i artikel 3.2 eller 3.3 första stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 517/2014 av den 16 april 2014 om fluorerade växthusgaser,

7. i fråga om att återvinning av fluorerade växthusgaser ska utföras av certifierad personal eller personal med lämplig utbildning bryter mot en bestämmelse i artikel 8.1 eller 8.3 i förordning (EU) nr 517/2014,

8. släpper ut en fluorerad växt-husgas på marknaden eller använder en sådan gas och därigenom bryter mot ett förbud i artikel 11.1 eller 13 i förordning (EU) nr 517/2014,

10. släpper ut en kemisk produkt eller ett explosivt föremål på marknaden utan att följa en skyldighet i artikel 35.1 eller 35.2 första stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006,

11. i egenskap av att vara tillverkare, nedströmsanvändare eller någon som för in en kemisk produkt eller ett explosivt föremål till Sverige, släpper ut produkten eller föremålet på marknaden utan att följa en skyldighet i artikel 35.2 andra stycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008,

12. bryter mot ett förbud eller en begränsning för att producera, använda, importera, exportera eller på marknaden släppa ut ett ämne, en produkt eller en utrustning enligt artikel 4, 5, 6, 15.1, 17.1, 20.1 eller 24.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1005/2009 av den 16 september 2009 om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

13. i fråga om åtgärder för återvinning och destruktion av ozonnedbrytande ämnen bryter mot artikel 22.1, 22.2 eller 22.4 i förordning (EG) nr 1005/2009,

14. i fråga om åtgärder för att hindra eller minska läckage av ozonnedbrytande ämnen bryter mot artikel 23.1, 23.5 eller 23.6 i förordning (EG) nr 1005/2009,

15. använder ett växtskyddsmedel utan att följa de villkor som framgår av märkningen enligt vad som krävs i artikel 55 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG,

16. på marknaden släpper ut ett växtskyddsmedel eller ett hjälpämne som allmänheten får tillgång till, utan att se till att medlet eller ämnet innehåller sådana beståndsdelar som avskräcker från eller förhindrar konsumtion enligt vad som krävs i artikel 64.2 i förordning (EG) nr 1107/2009,

17. på marknaden släpper ut ett växtskyddsmedel eller ett hjälpämne utan att följa en skyldighet i artikel 64.3 i förordning (EG) nr 1107/2009,

18. på marknaden släpper ut en kosmetisk produkt i strid med ett förbud eller en begränsning i artikel 14, 15.1 eller 15.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1223/2009 av den 30 november 2009 om kosmetiska produkter, om inte förekomsten av ett förbjudet ämne i en kosmetisk produkt kan anses tillåten enligt artikel 17 i samma förordning, *eller*

19. på marknaden släpper ut en kosmetisk produkt utan att produkten har genomgått en säkerhetsbedömning i enlighet med artikel 10 i förordning (EG) nr 1223/2009 eller att en säkerhetsrapport har upprättats i enlighet med samma artikel.

18. på marknaden släpper ut en kosmetisk produkt i strid med ett förbud eller en begränsning i artikel 14, 15.1 eller 15.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1223/2009 av den 30 november 2009 om kosmetiska produkter, om inte förekomsten av ett förbjudet ämne i en kosmetisk produkt kan anses tillåten enligt artikel 17 i samma förordning,

19. på marknaden släpper ut en kosmetisk produkt utan att produkten har genomgått en säkerhetsbedömning i enlighet med artikel 10 i förordning (EG) nr 1223/2009, eller att en säkerhetsrapport har upprättats i enlighet med samma artikel,

20. använder en biocidprodukt utan att följa de bestämmelser och villkor som följer av märkningen enligt vad som krävs i artikel 17.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter,

21. på marknaden släpper ut en behandlad vara utan att följa en skyldighet i artikel 58.2 i förordning (EU) nr 528/2012, eller

22. i egenskap av innehavare av ett produktgodkännande av en biocidprodukt inte ser till att produkten innehåller beståndsdelar som avskräcker från konsumtion enligt vad som krävs i artikel 69.1 andra stycket andra meningen i förordning (EU) nr 528/2012.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om

1. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 §,
2. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 6 § eller om ansvar enligt 6 § inte ska dömas ut till följd av 6 § andra stycket, eller
3. ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 9 § första stycket 9.

4 §¹¹

För otillåten miljöverksamhet döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. påbörjar eller bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd utan tillstånd eller godkännande eller utan att ha gjort en anmälan, eller efter att ha gjort en anmälan påbörjar en verksamhet eller åtgärd utan att följa en föreskriven tidsfrist, allt enligt vad som krävs i

a) bestämmelsen i 7 kap. 28 a § om skydd för särskilda naturområden, om verksamheten eller åtgärden inte omfattas av ett tillstånd eller en dispens enligt bestämmelserna i 9 eller 11–15 kap.,

b) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 § om miljöfarliga verksamheter,

c) bestämmelsen i 9 kap. 6 c § om anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter,

d) bestämmelserna i 11 kap. eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 11 kap. om vattenverksamheter,

e) bestämmelsen i 11 kap. 9 b § tredje stycket om anmälningspliktiga vattenverksamheter,

f) bestämmelsen i 11 kap. 22 § om att ta en anläggning för bortledning av grundvatten ur bruk,

¹¹ Senaste lydelse 2015:670.

g) bestämmelsen i 12 kap. 6 § eller föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 12 kap. 6 § om att en verksamhet eller åtgärd ska anmälas för samråd,

h) bestämmelsen i 13 kap. 12 § om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer och om att släppa ut produkter som innehåller eller består av sådana organismer på marknaden,

i) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. 16 § om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer,

j) bestämmelsen i 14 kap. 4 § om införsel från ett land utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, utsläppande på marknaden och användning av kemiska och biologiska bekämpningsmedel,

k) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 8 § om hantering, införsel, utförsel, tillstånd, godkännande eller anmälan av kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor,

l) bestämmelserna i artikel 56 i förordning (EG) nr 1907/2006 om förutsättningar för att få använda ett ämne som anges i bilaga XIV till den förordningen eller släppa ut ett sådant ämne på marknaden,

m) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel,

n) bestämmelserna om krav på godkännande av biocidprodukter i artikel 17.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, eller

o) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning, eller

2. i egenskap av innehavare av det tillstånd eller det beslut om tillåtlighet, godkännande eller dispens som gäller för verksamheten eller åtgärden och som har meddelats med stöd av balken, förordning (EG) nr 1907/2006, förordning (EG) nr 1107/2009 eller förordning (EU) nr 528/2012 bryter mot ett villkor eller en bestämmelse i tillståndet eller i beslutet.

I fråga om ett villkor eller en bestämmelse om buller (bullervillkor) som har angetts i ett sådant tillstånd eller beslut som avses i första stycket 2

j) föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap. 8 § om hantering, införsel, utförsel, tillstånd, godkännande eller anmälan av kemiska produkter, biotekniska organismer eller varor,

k) bestämmelserna i artikel 56 i förordning (EG) nr 1907/2006 om förutsättningar för att få använda ett ämne som anges i bilaga XIV till den förordningen eller släppa ut ett sådant ämne på marknaden,

l) bestämmelserna i artikel 28.1 i förordning (EG) nr 1107/2009 om krav på produktgodkännande av växtskyddsmedel,

m) bestämmelserna om krav på godkännande av biocidprodukter i artikel 17.1 i förordning (EU) nr 528/2012, eller

n) bestämmelserna i 17 kap. om regeringens tillåtlighetsprövning, eller

ska det förhållandet att en bostadsbyggnad är utsatt för omgivningsbuller i strid med bullervillkoret inte anses utgöra ett brott mot villkoret, om

1. byggnaden ingår i ett område med detaljplan eller omfattas av ett bygglag enligt plan- och bygglagen (2010:900),

2. det i planbeskrivningen till planen eller i lovet har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden, och

3. beräkningen av bullervärdena har gjorts med hänsyn till intresset att förebygga olägenhet för människors hälsa.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärning- kan dömas ut enligt 1 § eller om gärningen omfattas av en föreskrift som regering har meddelat med stöd av 30 kap. 1 § om skyldighet att betala miljöstraffavgift.

5 §¹²

För *försvårande av miljökontroll* döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. lämnar en oriktig uppgift som från miljö- eller hälsoskyddssynpunkt har betydelse för en myndighets prövning eller tillsyn, om uppgiften lämnas i en ansökan, anmälan eller annan handling som ska ges in till en myndighet enligt

a) en bestämmelse i denna balk, artikel 62 i förordning (EG) nr 1907/2006 eller artikel 33.1–33.3 i förordning (EG) nr 1107/2009,

a) en bestämmelse i denna balk, artikel 62 i förordning (EG) nr 1907/2006, artikel 33.1–33.3 i förordning (EG) nr 1107/2009 eller artikel 20 i förordning (EU) nr 528/2012,

b) en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av balken, eller c) enligt ett beslut som i det enskilda fallet har meddelats med stöd av balken, artikel 46 i förordning (EG) nr 1907/2006 eller regeringens föreskrifter,

2. i fråga om en verksamhet eller åtgärd som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt bestämmelserna i 9, 11, 13 eller 14 kap. eller enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av de bestämmelserna bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat om skyldighet att underrätta tillsynsmyndigheten om en driftsstörning i verksamheten eller liknande händelse som kan skada människors hälsa eller miljön,

3. bryter mot en bestämmelse i 10 kap. 11 §, 12 § första stycket eller 13 § om skyldighet att underrätta tillsynsmyndigheten om en förorening, överhängande fara för en allvarlig miljöskada eller allvarlig miljöskada,

4. i fråga om innesluten användning, avsiktlig utsättning eller utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 13 kap. om skyldighet att anmäla kännedom om nya uppgifter eller ändrade förhållanden,

5. i fråga om yrkesmässig tillverkning eller införsel av kemiska produkter bryter mot *en föreskrift som regeringen har meddelat med*

5. i fråga om yrkesmässig tillverkning eller införsel av kemiska produkter bryter mot *14 kap. 10 § eller mot föreskrifter som reger-*

¹² Senaste lydelse 2013:309.

stöd av 14 kap. 12 eller 13 § om skyldighet att göra en anmälan för registrering i ett produktregister,

6. i fråga om tillverkning eller utsläppande på marknaden av kemiska produkter eller biotekniska organismer bryter mot bestämmelserna i 14 kap. 18 § om skyldighet att underrätta om skadliga verkningar,

7. i fråga om ett godkänt växtskyddsmedel låter bli att lämna sådan information om medlet som krävs enligt artikel 56.1 i förordning (EG) nr 1107/2009, eller

8. i fråga om kosmetiska produkter låter bli att lämna information till Europeiska kommissionen i enlighet med artikel 13.1, 13.2, 13.3, 13.4 eller 16.3 i förordning (EG) nr 1223/2009 eller uppdatera informationen till Europeiska kommissionen enligt artikel 13.7 i samma förordning.

ingen har meddelat med stöd av 14 kap. 11 § genom att inte göra en anmälan för registrering i produktregistret enligt de föreskrifter som regeringen meddelat,

6. i fråga om ett godkänt växtskyddsmedel inte lämnar den information om medlet som krävs enligt artikel 56.1 i förordning (EG) nr 1107/2009,

7. i fråga om kosmetiska produkter inte lämnar information till Europeiska kommissionen i enlighet med artikel 13.1, 13.2, 13.3, 13.4 eller 16.3 i förordning (EG) nr 1223/2009 eller inte uppdaterar informationen till Europeiska kommissionen enligt artikel 13.7 i samma förordning, eller

8. i fråga om en godkänd biocidprodukt inte lämnar den information om produkten som krävs enligt artikel 47.1 i förordning (EU) nr 528/2012.

6 §¹³

För bristfällig miljöinformation döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. i fråga om kemiska produkter eller biotekniska organismer bryter mot bestämmelserna om produktinformation i 14 kap. genom att

a) felaktigt klassificera eller *låta bli att klassificera* en produkt enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

b) *låta bli att märka* en produkt eller att lämna annan produktinformation enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

a) felaktigt klassificera eller *inte klassificera* en produkt enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

b) *inte märka* en produkt eller att lämna annan produktinformation enligt vad som krävs i föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 14 kap.,

¹³ Senaste lydelse 2012:150.

c) *låta bli att* med en lämplig symbol eller beteckning för fara eller risk eller med annan tydlig varningstext märka en produkt eller på annat sätt lämna produktinformation, om märkningen eller informationen behövs till skydd för människors hälsa eller miljön, eller

d) lämna oriktig eller bristfällig produktinformation,

2. i fråga om kemiska produkter bryter mot en bestämmelse i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 689/2008 av den 17 juni 2008 om export och import av farliga kemikalier genom att

a) *låta bli att* märka en produkt med en farosymbol, en farobeteckning, en riskfras eller ett varningsmärke enligt vad som krävs i förordningens artikel 16.1,

b) *låta bli att* lämna säkerhetsdatablad enligt vad som krävs i förordningens artikel 16.3, eller

c) lämna oriktig uppgift i märkningen eller säkerhetsdatabladet,

3. i fråga om tvätt- eller rengöringsmedel bryter mot förordning (EG) nr 648/2004 genom att *låta bli att* märka förpackningar enligt vad som krävs i förordningens artikel 11,

4. i fråga om produkter och utrustning som innehåller fluorerade växthusgaser bryter mot förordning (EG) nr 842/2006 genom att *låta bli att* märka produkter och utrustning enligt vad som krävs i förordningens artikel 7,

5. i fråga om kemiska produkter bryter mot förordning (EG) nr 1907/2006 genom att

a) *låta bli att* förse mottagaren av ett ämne eller en blandning med ett säkerhetsdatablad enligt kraven i artikel 31,

b) lämna oriktig eller bristfällig uppgift i säkerhetsdatabladet, eller

c) *låta bli att* enligt vad som krävs i artikel 33 tillhandahålla en mottagare eller konsument information om namn på ett ämne som ingår i en vara och finns angivet i bilaga XIV till förordningen eller

c) *inte* med en lämplig symbol eller beteckning för fara eller risk eller med annan tydlig varningstext märka en produkt eller på annat sätt lämna produktinformation, om märkningen eller informationen behövs till skydd för människors hälsa eller miljön, eller

2. i fråga om kemiska produkter bryter mot en bestämmelse i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 649/2012 av den 4 juli 2012 om export och import av farliga kemikalier genom att

a) *inte* märka en produkt med en farosymbol, en farobeteckning, en riskfras eller ett varningsmärke enligt vad som krävs i förordningens artikel 17.1,

b) *inte* lämna säkerhetsdatablad enligt vad som krävs i förordningens artikel 17.3, eller

3. i fråga om tvätt- eller rengöringsmedel bryter mot förordning (EG) nr 648/2004 genom att *inte* märka förpackningar enligt vad som krävs i förordningens artikel 11,

4. i fråga om produkter och utrustning som innehåller fluorerade växthusgaser bryter mot förordning (EU) nr 517/2014 genom att *inte* märka produkter och utrustning enligt vad som krävs i förordningens artikel 12,

a) *inte* förse mottagaren av ett ämne eller en blandning med ett säkerhetsdatablad enligt kraven i artikel 31,

c) *inte* enligt vad som krävs i artikel 33 tillhandahålla en mottagare eller konsument information om namn på ett ämne som ingår i en vara och finns angivet i bilaga XIV till förordningen eller angivet

angivet i den kandidatförteckning i den kandidatförteckning som avses i artikel 59,

6. i fråga om kemiska produkter och explosiva föremål bryter mot förordning (EG) nr 1272/2008 genom att

a) felaktigt klassificera eller *låta bli att* klassificera ett ämne, en blandning eller ett explosivt föremål enligt vad som krävs i artiklarna 4.1, 4.2, 4.3 eller 4.8, eller

b) felaktigt märka eller *låta bli att* märka ett ämne, en blandning eller ett explosivt föremål enligt vad som krävs i artiklarna 4.4, 4.7 eller 4.8, *eller*

7. i fråga om behandlat utsäde eller växtskyddsmedel bryter mot förordning (EG) nr 1107/2009 genom att

a) felaktigt märka eller *låta bli att* märka ett behandlat utsäde enligt vad som krävs i artikel 49.4,

b) felaktigt märka eller *låta bli att* märka ett växtskyddsmedel enligt vad som krävs i artikel 65.1 och i kommissionens förordning (EU) nr 547/2011 av den 8 juni 2011 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller märkningskrav för växtskyddsmedel, eller

c) lämna oriktig eller bristfällig produktinformation enligt vad som krävs i artikel 66.1, 66.2 eller 66.5.

i den kandidatförteckning som avses i artikel 59,

a) felaktigt klassificera eller *inte* klassificera ett ämne, en blandning eller ett explosivt föremål enligt vad som krävs i artiklarna 4.1, 4.2, 4.3 eller 4.8, eller

b) felaktigt märka eller *inte* märka ett ämne, en blandning eller ett explosivt föremål enligt vad som krävs i artiklarna 4.4, 4.7 eller 4.8,

a) felaktigt märka eller *inte* märka ett behandlat utsäde enligt vad som krävs i artikel 49.4,

b) felaktigt märka eller *inte* märka ett växtskyddsmedel enligt vad som krävs i artikel 65.1 och i kommissionens förordning (EU) nr 547/2011 av den 8 juni 2011 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller märkningskrav för växtskyddsmedel, eller

c) lämna oriktig eller bristfällig produktinformation enligt vad som krävs i artikel 66.1, 66.2 eller 66.5, *eller*

8. i fråga om en biocidprodukt eller behandlad vara bryter mot förordning (EU) nr 528/2012 genom att

a) *inte* märka produkten eller varan på ett sätt som uppfyller kraven i artikel 58.3 eller artikel 69.2, *eller*

b) *inte* lämna produktinformation som uppfyller kraven i artikel 72.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om underlåtenheten eller den oriktiga eller bristfälliga informationen varit sådan att den inte kunnat försvåra bedömningen av risken för skada på människors hälsa eller i miljön. Ansvar ska inte heller dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 9 § första stycket 9.

9 §¹⁴

Till böter döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot bestämmelsen i artikel 6.3 i förordning (EG) nr 338/97 om skyldighet att i en ansökan lämna uppgift om tidigare beslut om avslag,

2. bryter mot en föreskrift eller ett beslut i ett enskilt fall om tomgångskörning eller gatumusik som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 9 kap. 12 §,

3. bryter mot en föreskrift om skötsel av jordbruksmark som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 8 §,

4. bryter mot en föreskrift om hantering av gödsel som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 12 kap. 10 §,

5. vid en sådan odling av genetiskt modifierade organismer som omfattas av ett tillstånd enligt 13 kap. 12 § bryter mot en föreskrift om försiktighetsmått som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 11 §,

6. bryter mot en föreskrift om märkning av genetiskt modifierade organismer som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 13 kap. 18 §,

7. bryter mot en bestämmelse om spårbarhet eller märkning enligt artikel 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.6, 5.1 eller 5.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1830/2003 av den 22 september 2003 om spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer och spårbarhet av livsmedel och foderprodukter som är framställda av genetiskt modifierade organismer och om ändring av direktiv 2001/18/EG,

8. bryter mot en bestämmelse om information, identifiering, dokumentation eller anmälan enligt artikel 6, 12 eller 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 av den 15 juli 2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer,

9. på marknaden släpper ut en kosmetisk produkt som inte uppfyller kraven om märkning enligt artikel 19.1 eller 19.2 i förordning (EG) nr 1223/2009, eller på marknaden tillhandahåller en kosmetisk produkt som inte uppfyller kraven om märkning enligt artikel 19.1 a, e eller g i samma förordning,

10. bryter mot skyldigheten att lämna information enligt artikel 9 i förordning (EG) nr 648/2004,

11. bryter mot en bestämmelse om information eller dokumentation enligt artikel 32, 34 eller 36 i förordning (EG) nr 1907/2006,

12. i fråga om ett växtskyddsmedel som är godkänt i ett annat land i Europeiska unionen men som inte är godkänt i Sverige bryter mot artikel 52 i förordning (EG) nr 1107/2009 genom att föra in medlet till Sverige, släppa ut det på marknaden eller använda det utan att med-

¹⁴ Senaste lydelse 2013:309.

let omfattas av ett sådant parallellhandelstillstånd som krävs enligt artikeln,

13. i fråga om en biocidprodukt som är godkänd i ett annat land i Europeiska unionen men som inte är godkänd i Sverige tillhandahåller produkten eller använder den utan att produkten omfattas av ett sådant parallellhandelstillstånd som avses i artikel 53 i förordning (EU) nr 528/2012,

12. bryter mot bestämmelsen i 15 kap. 21 § första stycket eller en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 21 § andra stycket om förbud att ta befattning med en avfallstransport, genom att yrkesmässigt eller *annars* i *större* omfattning samla in och forsla bort avfall,

13. bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 25 § första stycket 2 genom att för borttransport lämna annat avfall än hushållsavfall till den som inte har det tillstånd som krävs för en sådan transport, *eller*

14. i fråga om ett växtskyddsmedel som är godkänt i ett annat land i Europeiska unionen men som inte är godkänt i Sverige bryter mot artikel 52 i förordning (EG) nr 1107/2009 genom att föra in medlet till Sverige, släppa ut det på marknaden eller använda det utan att medlet omfattas av ett sådant parallellhandelstillstånd som krävs enligt artikeln.

Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärmingen kan dömas ut enligt 1 §.

14. bryter mot bestämmelsen i 15 kap. 21 § första stycket eller en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 21 § andra stycket om förbud att ta befattning med en avfallstransport, genom att yrkesmässigt eller i *stor* omfattning samla in och forsla bort avfall, *eller*

15. bryter mot en föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av 15 kap. 25 § första stycket 2 genom att för borttransport lämna annat avfall än hushållsavfall till den som inte har det tillstånd som krävs för en sådan transport.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2016.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för ansökningar om godkännande av växtskyddsmedel som har getts in till Kemikalieinspektionen före den 14 juni 2011 samt i fråga om sådana ärenden som avses i artikel 80.5 i förordning (EG) nr 1107/2009.

3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för ansökningar om godkännande av biocidprodukter som har getts in till Kemikalieinspektionen

före den 1 september 2013 enligt vad som följer av artikel 91 i förordning (EU) nr 528/2012.

BILAGA 3**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
15. Motioner som bereds förenklat		
2015/16:362	Åsa Westlund (S)	
2015/16:572	Åsa Westlund (S)	1–6
2015/16:793	Sten Bergheden (M)	
2015/16:818	Åsa Westlund och Lena Hallengren (båda S)	3
2015/16:1362	Kristina Yngwe m.fl. (C, M, FP, KD)	10 och 11 idd
2015/16:2370	Anders W Jonsson m.fl. (C)	1–3, 7 och 9
2015/16:2606	Ulf Berg m.fl. (M)	1, 2, 4 och 5